

VYSOKÁ ŠKOLA POLYTECHNICKÁ JIHLAVA

Cestovní ruch

POUTNÍ CESTOVNÍ RUCH JAKO SPECIFICKÁ FORMA
CESTOVNÍHO RUCHU

Bakalářská práce

Autor práce: Natálie Popílková

Vedoucí práce: RNDr. Jitka Ryšková

Jihlava 2025

Vysoká škola polytechnická Jihlava

Tolstého 16, 586 01 Jihlava

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Autor práce: **Natálie Popílková**

Studijní program: Cestovní ruch

Garant studijního programu: Ing. Ivica Linderová, PhD.

Název práce: **Poutní cestovní ruch jako specifická forma cestovního ruchu**

Vedoucí práce: RNDr. Jitka Ryšková

Cíl práce: Cílem bakalářské práce je zjistit hlavní motivy účastníků poutního turismu a komparovat jejich očekávání s reálnou zkušeností.

Abstrakt

POPÍLKOVÁ, Natálie: Poutní cestovní ruch jako specifická forma cestovního ruchu. Bakalářská práce. Vysoká škola polytechnická Jihlava. Katedra cestovního ruchu. Vedoucí práce: RNDr. Jitka Ryšková, stupeň odborné kvalifikace: bakalář. Jihlava 2025, 78 stran.

Cílem bakalářské práce je zjistit hlavní motivy účastníků poutního turismu a komparovat jejich očekávání s reálnou zkušeností. Teoretická část charakterizuje poutní cestovní ruch, zasazuje ho do historického kontextu a popisuje jeho dopady na ekonomickou, environmentální a socio-kulturní oblast. Jsou zde uvedena významná česká a evropská poutní místa. Analytická část se zabývá popisem kvalitativního výzkumu, který byl pro práci využit. Součástí je uvedení cíle a rozebrání tří výzkumných otázek. Poté je kapitola věnována popisu vybraných poutních tras dle respondentů. Důležitou částí je analýza řízených rozhovorů, díky které bylo možné zodpovědět výzkumné otázky a dojít k závěrům této práce. V neposlední řadě je uvedena diskuse, která tyto výsledky interpretuje.

Klíčová slova

Motivace; poutní cestovní ruch; poutní místo; poutník; zkušenost

Abstract

POPÍLKOVÁ, Natálie: Pilgrimage tourism as a specific form of tourism. Bachelor thesis. College of Polytechnic Jihlava. Department of Tourism. Thesis supervisor: RNDr. Jitka Ryšková, degree of professional qualification: bachelor. Jihlava 2025, 78 pages.

The bachelor's thesis aims to find out the main motives of pilgrimage tourism participants and compare their expectations with real experience. The theoretical part characterizes pilgrimage tourism, puts it in historical context and describes its impacts on economic, environmental and socio-cultural spheres. Important Czech and European pilgrimage sites are listed. The analytical part deals with the description of the qualitative research used for the thesis. It includes a statement of the objective and a discussion of the three research questions. Then the chapter is devoted to the description of the selected pilgrimage routes according to the respondents. An important part is the analysis of the guided interviews, which made it possible to answer the research questions and reach the conclusions of this thesis. Finally, a discussion is presented to interpret these results.

Keywords

Experience; motivation; pilgrim; pilgrimage site; pilgrimage tourism

Prohlašuji, že předložená bakalářská práce je původní a zpracoval/a jsem ji samostatně. Prohlašuji, že citace použitých pramenů je úplná, že jsem v práci neporušil/a autorská práva (ve smyslu zákona č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů, v platném znění, dále též „AZ“).

Byl/a jsem seznámen/a s tím, že na mou bakalářskou práci se plně vztahuje **AZ**, zejména § 60 (školní dílo).

Podle § 47b zákona o vysokých školách souhlasím se zveřejněním své práce podle Směrnice pro vedení, vypracování a zveřejňování závěrečných prací na VŠPJ, a to bez ohledu na výsledek obhajoby.

Beru na vědomí, že VŠPJ má právo na uzavření licenční smlouvy o užití mé bakalářské práce a prohlašuji, že **s o u h l a s í m** s případným užitím mé bakalářské práce (prodej, zapůjčení apod.).

Jsem si vědom/a toho, že užít své bakalářské práce či poskytnout licenci k jejímu využití mohu jen se souhlasem VŠPJ, která má právo ode mě požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, vynaložených vysokou školou na vytvoření díla (až do jejich skutečné výše), z výdělku dosaženého v souvislosti s užitím díla či poskytnutím licence.

V Jihlavě dne 15. dubna 2025

.....

Podpis studenta/ky

Poděkování

Děkuji paní RNDr. Jitce Ryškové za její odborné vedení, cenné rady, podporu a inspiraci při psaní této práce. Poděkování patří všem respondentům, kteří se účastnili řízených rozhovorů. V neposlední řadě velké poděkování patří mé rodině a přátelům za jejich podporu nejen při psaní této práce, ale i během celého studia.

Obsah

Seznam obrázků.....	7
Seznam tabulek	8
Seznam zkratk.....	9
Úvod	10
1 Teoretická část	11
1.1 Poutní turismus.....	11
1.2 Historie poutnictví	18
1.3 Dopady poutního cestovního ruchu	20
1.4 Poutní turismus v ČR a Evropě.....	27
2 Analytická část	40
2.1 Cíl a metodika výzkumu	40
2.2 Charakteristika zkoumané oblasti	44
2.3 Analýza řízených rozhovorů.....	46
2.4 Diskuse.....	62
Závěr	64
Seznam použité literatury	68
Přílohy.....	73

Seznam obrázků

Obr. 1: Klasifikace cestovního ruchu	12
Obr. 2: Kontinuum religiózní – spirituální turismus	13
Obr. 3: Dopady cestovního ruchu	20
Obr. 4: Náboženský turismus a ekonomický rozvoj	22
Obr. 5: Trh náboženského cestovního ruchu	23
Obr. 6: Teoretický model	25
Obr. 7: Typologie poutních míst.....	28
Obr. 8: Výňatek z Kalixtova kodexu.....	36
Obr. 9: Credencial	39
Obr. 10: Certifikát o absolvování pouti	39
Obr. 11: Pohlaví respondentů	42
Obr. 12: Zvolené trasy respondentů	43
Obr. 13: Věkové zastoupení respondentů	43
Obr. 14: Síť nejznámějších poutních tras	45

Seznam tabulek

Tabulka 1: Charakteristika respondentů	44
Tabulka 2: Zvolené trasy respondentů	45

Seznam zkratk

ČR	Česká republika
VŠPJ	Vysoká škola polytechnická Jihlava
KCR	Kulturní cestovní ruch

Úvod

Bakalářská práce se zaměřuje na poutní cestovní ruch jako specifickou formu cestovního ruchu. Cílem práce je identifikovat hlavní motivace, které vedou jedince k rozhodnutí vydat se na poutní cestu a komparovat představy a reálné zkušenosti poutníků.

Poutní cestovní ruch je jednou z nejstarších forem cestovního ruchu, jehož kořeny sahají do středověku. Zatímco v minulosti byl spjat především s náboženskými motivy, dnes oslovuje stále více lidí, včetně těch, kteří nejsou nábožensky zaměřeni. Tato specifická forma turismu zahrnuje návštěvu posvátných míst, která kromě náboženského významu nabízejí kulturní a historické dědictví.

Téma této práce jsem si vybrala z více důvodů. Jedním z nich je to, že sama zvažuji absolvování poutní cesty do Santiaga de Compostela. Téma mě oslovilo svou aktuálností, protože někteří moji přátelé se na tuto pouť vydali. Zároveň jsem ve své práci chtěla zpracovávat něco, čemu není ve výuce věnována velká pozornost. Poutní cestovní ruch mě zaujal ze všech specifických forem cestovního ruchu nejvíce, protože kromě poznávání nových míst nabízí také příležitost k osobnímu rozvoji.

Práce je rozdělena do dvou hlavních částí – teoretické a analytické. V teoretické části je stručně charakterizován cestovní ruch, protože poutní cestovní ruch je jeho specifickou formou. Dále je poutní cestovní ruch uveden jako podkategorie kulturního cestovního ruchu. V první kapitole je také obsažena typologie poutí a motivace poutníků. Následující kapitola se věnuje historii poutnictví s důrazem na křesťanské poutě. V této souvislosti jsou uvedeny nejstarší a nejvýznamnější spisy o poutnictví. Dále jsou popsány ekonomické, environmentální a socio – kulturní dopady poutního turismu. Poslední kapitola je zaměřena na významná poutní místa v České republice a v dalších evropských zemích.

Analytická část je věnována představení stanoveného cíle bakalářské práce, metodice výzkumu a uvedení tří výzkumných otázek. Pro výzkum byla zvolena kvalitativní metoda, konkrétně byly provedeny řízené rozhovory. Z důvodu, že se jednalo o respondenty, kteří šli po různých trasách do Santiaga de Compostela, jsou v této části uvedeny charakteristiky těchto cest. Nejvíce pozornosti je věnováno analýze řízených rozhovorů, díky které bylo možno dosáhnout stanoveného cíle a interpretovat výsledky výzkumu. Závěrečnou kapitolou je diskuse, kde jsou zhodnoceny výsledky výzkumu.

1 Teoretická část

Teoretická část bakalářské práce je strukturována do dvou hlavních kapitol, které se dále člení na podkapitoly. Nejprve jsou uvedeny definice cestovního ruchu podle různých autorů a následně klasifikovány druhy a formy cestovního ruchu. První podkapitola charakterizuje poutní turismus jako specifickou formu cestovního ruchu. Poté je rozebrána historie poutnictví se zaměřením na křesťanské poutě. Další podkapitola je věnována popisu pozitivních a negativních vlivů poutního turismu. Dopady jsou omezeny na ekonomickou, environmentální a sociální oblast. Druhá kapitola představuje vybraná poutní místa v České republice a Evropě.

1.1 Poutní turismus

1.1.1 Cestovní ruch

Cestovní ruch je významný ekonomický sektor, který vytváří a poskytuje velké množství pracovních příležitostí. Značně přispívá k hospodářskému růstu a v některých zemích představuje podstatnou část jejich ekonomiky. V literatuře se tímto odvětvím zabývá řada odborníků a přispívá svými definicemi. Dnes se nesetkáme pouze s jednou univerzální definicí, protože se její pojetí liší dle jednotlivých autorů. Přesto základní charakteristiky definice zůstávají stejné či podobné. Z pohledu Gúčika (2001) je cestovní ruch chápán jako „*soubor činností směřujících k uspokojování potřeb, které souvisí s cestováním a pobýváním lidí mimo místo jejich trvalého bydliště a většinou ve volném čase*“. Motivy vedoucí k cestování jsou rozmanité, nicméně experti v cestovním ruchu identifikují hlavní motivace cestování. Mezi ně se řadí odpočinek a regenerace, zdravotní benefity a kulturní poznání. Tyto aspekty se mnohdy spojují a prolínají, a tak vytváří ucelený zážitek. (Gúčík, 2001, In Linderová, 2015)

Cestovní ruch je členěn na druhy a formy, které jsou děleny na základní a specifické. Toto dělení uvádí například Hesková (1999) či Šauer a Vystoupil (2011). Důležité je zmínit, že česká a slovenská terminologie ve vztahu k formám a druhům cestovního ruchu se liší. Česká literatura rozděluje formy podle důvodu a záměru cestování. Druhy se zaměřují na „*příčiny a jejich důsledky s cestováním a pobytem na cizím místě*“. (Gúčík, 2001) Linderová (2013) uvádí 7 základních forem cestovního ruchu – rekreační, sportovní, dobrodružný, kulturní (poznávací), lázeňský (zdravotní), obchodní (kongresový) a gastronomický. Poutní cestovní ruch je podkategorií kulturní, případně poznávací formy. Hesková (1999) dodává, že poutní turistika je součástí kulturního cestovního ruchu, jehož účastník není turista. Pásková a Zelenka (2002) specifikují poutní turismus jako formu cestování s náboženským motivem. Zpravidla účastníci navštěvují posvátná místa a sakrální památky (katedrály, hřbitovy, baziliky a jiné podobné stavby). Účastníci poutního cestovního ruchu jsou označováni poutníci. Během svých cest se mohou účastnit náboženských obřadů a rituálů. Poutní cestovní ruch bývá v literatuře označován jako náboženský nebo religiózní cestovní ruch. (Linderová, 2015)

Druhy cestovního ruchu	Formy cestovního ruchu	Typy cestovního ruchu
– podle místa realizace – podle původu návštěvníků – podle vlivu na platební bilanci – podle počtu návštěvníků – podle délky trvání – podle způsobu zabezpečení – podle způsobu financování – podle převažujícího místa pobytu – podle věku návštěvníků	– rekreační – kulturní – společensky orientovaný – sportovní – ekonomicky orientovaný – specificky orientovaný	– aktivní – incentivní – poznávací – venkovský – veletržní a kongresový – lázeňský a rekreační

Obr. 1: Klasifikace cestovního ruchu

Zdroj: Galvasová, Binek, Holeček, Chabičkovská, Szczyrba (2008, s. 32.), In Linderová (2015)

1.1.2 Poutní cestovní ruch

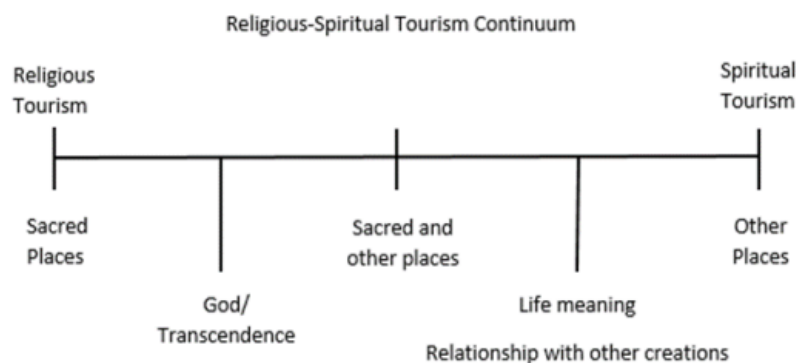
Pásková a Zelenka (2002) ve své práci Výkladový slovník cestovního ruchu uvádí poutní turismus jako synonymum k religióznímu nebo náboženskému cestovnímu ruchu. Vysvětlení poutního cestovního ruchu je podáno dvěma způsoby. V prvním případě označuje hlavní příčinu cestování, kterou je účast na náboženských obřadech a poutích. Druhý způsob interpretace zohledňuje účastníky, kteří vyhledávají návštěvy a prohlídky sakrálních památek. Mezi ně patří poutní místa, pohřebiště, kostely a katedrály. (Pásková, 2002)

Barber (1993) definuje poutní turismus jako „*cestování z náboženských příčin, ze vnějšku i vnitřku pro duchovní účely a vnitřní pochopení.*“ (Barber 1993, In Galzacorta, Guereño-Omil, 2016)

Poutní turismus je jednou z nejstarších forem cestovního ruchu a je úzce spjatý s vírou, která sahá až k samotným počátkům lidské historie. Poutní turistika je celosvětovým fenoménem a promítá se téměř ve všech kulturách. Tato specifická forma cestovního ruchu přispívá ke zvyšování víry a zachování náboženských tradic. Dnes je rozvíjena specializovaná infrastruktura, jako jsou ubytovací a stravovací zařízení pouze pro poutníky. Vedle toho dochází k rozvoji služeb pro poutnický průmysl. Cestovní kanceláře vytváří poutní zájezdy, které mohou dále přeprodávat cestovní agentury. V současnosti již existují cestovní kanceláře i agentury, které se věnují pouze poutním zájezdům se specializovanými duchovními průvodci. (Ian Reader, 2015)

Náboženský turismus souvisí s návštěvou posvátných míst a účastí na náboženských obřadech. Účastníci se vydávají na cesty z mnoha důvodů, jako je například naplnění svých duchovních povinností. Příčiny účasti na poutním turismu se však mohou týkat jiných spirituálních či jiných důvodů. V tomto kontextu lze poutní turismus chápat jako projev víry, příležitost k osobnímu rozvoji nebo hledání smyslu. (Halim, et al., 2021)

Na tomto základě vypracovali autoři Halim, Tatoglu, Hanefar (2021) osu mezi religiózním a spirituálním turismem. Jeden konec osy zachycuje religiózní turismus, který je spjat s posvátnými místy a je orientován k Bohu a transcendenci. Oproti tomu na druhé straně stojí spirituální turismus, který souvisí i s jinými místy, než jsou posvátná a je zaměřen na vyjádření smyslu života. Mezi nimi se nachází posvátná i neposvátná místa, což prokazuje, že hranice mezi religiózním a spirituálním turismem není jasně definována. (Halim, et al., 2021)

Obr. 2: Kontinuum religiózní – spirituální turismus

Zdroj: Halim, Tatoglu, Hanefar, 2021

1.1.3 Charakteristiky poutního turismu

Kulturní cestovní ruch

Poutní turismus je podkategorií kulturního cestovního ruchu, což je forma cestovního ruchu, která se samostatně oddělila v 70. letech minulého století. (McKercher a Hilary du Cros, 2002, In Kesner et al., 2008)

Motivace návštěvníků je podstatným aspektem v dalším dělení kulturního cestovního ruchu. Motivací v oblasti cestovního ruchu se rozumí „kombinace vnitřních i vnějších podnětů vedoucích k realizaci cestování u každého účastníka CR a je kritériem pro vymezení forem CR.“ (Pásková, 2002)

Podle převládající motivace účastníků jsou rozlišovány formy kulturního cestovního ruchu:

- „Rekreační cestovní ruch“
- „Kulturně poznávací cestovní ruch“
- „Cestovní ruch s náboženskou orientací“
- „Cestovní ruch se vzdělávacími motivy“
- „Cestovní ruch orientovaný na poznání přírodního prostředí“
- „Cestovní ruch se společenskými motivy“
- „Cestovní ruch s profesními motivy“ (Kesner et al., 2008)

Zelenka a Pásková (2002) definuje kulturní cestovní ruch jako „forma CR, jejíž účastníci jsou motivováni především možností poznávání kulturního dědictví a kultury dané země a jejích rezidentů. Cílem návštěvníků jsou kulturní atraktivity, zejména historické stavby.“ (Zelenka Pásková, 2002) Podle jiných autorů zní definice KCR následovně: „Kulturní cestovní ruch znamená cestování za zážitky na místa a za aktivitami, které autenticky představují příběhy a lidi z minulosti i současnosti“. (McKercher a Hilary du Cros, 2002, In Kesner et al., 2008)

Vymezení termínu poutní cestovní ruch

Ve Výkladovém slovníku cestovního ruchu od Zelenky a Páskové (2002) se setkáváme s popisem poutního turismu. Je uveden jako forma cestovního ruchu, která motivuje účastníky navštívit sakrální památky. Mezi ně patří kostely, katedrály a pohřebiště. Posvátná místa jsou spojená též s motivací účasti na náboženských obřadech, vykonání poutě nebo návštěvy duchovních

památek. Poutě jsou absolvovány zpravidla pěšky nebo prostřednictvím jiných dopravních prostředků, jakými může být jízdní kolo, kůň a mula. (Zelenka a Pásková, 2002)

Podle Dancáka (2005) je poutní turismus forma cestovního ruchu, které se účastní osoba s duchovní pohnutkou prozkoumávat svět. Podstatným prvkem náboženského cestovního ruchu je vykonávání poutě. Autor se věnuje terminologii účastníka na poutním turismu, kterým je poutník a nikoliv turista. Přiklání se k názoru, že motivace účastníků je důležitá a měla by spočívat v poznání duchovního světa. Tyto rysy jsou zásadní pro odlišení poutního turismu od ostatních forem cestovního ruchu. (František Dancák, 2005)

Zahraniční autor Somnuck Jongmeewasin (2016) se poutnímu turismu věnuje ve své publikaci Religious Tourism, Pilgrimage, and Cultural Tourism. Autor popisuje náboženský turismus jako předka moderního turismu. Zároveň zdůrazňuje, že jeho základy spočívají v náboženských motivech a hledání smyslu. Také uvádí, že není rozhodující, zda poutníci absolvují poutě individuálně nebo ve skupinách. Kromě toho popisuje poutní turismus v souvislosti s transformační cestou, jež má hluboké kořeny ve víře. Stejně jako Dancák (2005) odmítá skutečnost, že by měly být poutě strávené s motivem dovolené. Při poutní cestě člověk zažívá silné duchovní změny dlouhodobého charakteru, protože ho budou provázet i po pouti. Výrazy „religious tourism“ a „faith tourism“ jsou v angličtině používány jako ekvivalenty pro poutní turismus. (Somnuck Jongmeewasin, 2016) Ian Reader dodává, že je možné používat označení „spiritual tourism“ nebo „pilgrimage tourism“. (Ian Reader, 2015)

Vymezení termínu poutník

Autoři uvádějí, že účastníkem poutního turismu je poutník, který cestuje na posvátná místa s duchovním záměrem. Častým znakem poutníků je dlouhá doba putování, která se může pohybovat v rozmezí několika dní, týdnů či měsíců. S tím souvisí putování na velké vzdálenosti. Při cestách se poutníkům otevírají možnosti, které zahrnují účast na náboženských obřadech, zamýšlet se nad sebou samým, věnovat se intenzivně vlastnímu rozpoložení a duševní rovnováze. (putovanizakoreny.cz c2023)

Poutnický spolek Ultreia z.s popisuje poutníka jako osobu, jež „*putuje po této zemi, přechodným bydlíšti všeho lidstva, k věčnému cíli, k novému domovu a pravému životu*“. Poutník je též nazýván homo viator. (Ultreia, nedatováno)

Dancák (2005) popisuje rozdíl mezi poutníky a turisty. Turista klade důraz na kulturní poznání a vzdělání, zatímco pro poutníka je podstatnější duchovní prožitek a prohloubení jeho víry. Poutníci během cest navštěvují kulturní památky. Rozdíl spočívá v tom, že pro poutníky nejsou kulturní památky prioritou jako pro běžné turisty. Poutníci se setkávají s novými lidmi, kteří jsou si sice cizí, ale zároveň je spojuje pocit sounáležitosti. Často se považují za bratry a sestry. Poutní cesta jim napomáhá uvědomit si hodnotu vděčnosti a prohlubovat poznání světa. (František Dancák, 2005)

Co se týče vybavení poutníka, dnešní poutníci by se v mnohém podobali běžným turistům. V minulosti však poutníci ve středověku nosili specifické předměty, jako plášť, hůl, růženec a poutnický odznak, díky kterému bylo jasné, že se jedná o poutníky. Dnes bychom těžko potkali poutníka v tradičním smyslu, ale na některých poutích spojují poutníky společné znaky. Tím je například symbol hřebenatky svatojakubské na cestě do Santiaga de Compostela. (Clemens Jöckle, 1997)

1.1.4 Typologie poutí

Poutě lze rozdělit podle různých hledisek, přičemž každý autor k jejich klasifikaci přistupuje odlišně.

Podle Fiony Bowie (2008) je ústředním tématem všech poutí určitá forma posvátna a klasifikuje poutě následovně:

- „*Poutě na posvátné místo*“
- „*Poutě k posvátné osobě*“
- „*Poutě k posvátnému předmětu*“
- „*Poutě jako posvátný text*“
- „*Poutě jako alegorická cesta*“ (Bowie, 2008)

Klasifikaci poutí dle časového hlediska uvádí Karban (2017):

- „*Krátké*“ – poutě trvající několik dní
- „*Delší*“ – poutě trvající jeden až dva týdny
- „*Dlouhé*“ – poutě trvající měsíce (Karbon, 2017)

Clemens Jöckle (1997) ve své publikaci *Slavná poutní místa* rozděluje poutě podle předmětu uctívání:

- „*Poutě k hrobům světců*“
- „*Poutě k relikviím*“
- „*Poutě k obrazům a sochám*“
- „*Poutě k místům s nebeskými zjeveními*“ (Clemens Jöckle, 1997)

Poutě vedoucí k hrobům světců

Nejstarším typem poutí jsou ty, které vedou k hrobům svatých osobností. K nim nejčastěji patří biskupové, mučedníci a opati. Poutní cesty jsou datovány od 4. století, kdy byl svatořečen Martin v Tours a svatý Ambrož v Miláně. Tito dva biskupové byli prvními osobnostmi, za jejichž hrobkami se vydávali první poutníci. Dalšími svatými se následně stali svatý Benedikt, biskup Oldřich a svatý Wolfgang. Ve středověku byly typické hrobky v podzemí. Měly kamennou desku a často se vyznačovaly podkovovitým půdorysem. Nad nimi byl postaven hlavní oltář. Součástí hrobky bylo speciální okénko fenestella, kterým se nahlíželo dovnitř. V okně byla mřížka, přes kterou lidé vhažovali látku označovanou jako brandeum. Příklad poutní cesty vedoucí k hrobce je definitivně Svatojanská cesta vedoucí ke katedrále v Santiagu de Compostela, kde se nachází hrobka svatého Jakuba. Poutníci sem putují již od 9. století. K dalším poutním místům, která jsou spojena s hrobkou světců patří určitě italské město Assisi s hrobkou svatého Františka, chrám svatého Petra v Římě či Canterburská katedrále se svatým Tomášem Becketem v Anglii. (Clemens Jöckle, 1997)

Poutě vedoucí k relikviím světců

V 8. století bylo oblíbené uctívání relikvií, což jsou ostatky světců, jejich předměty a oděvy. Mezi relikvie s nejcennější hodnotou patřily předměty spojené s Kristem a Pannou Marií. Typickým příkladem je Turínské plátno neboli látka, do které bylo zabaleno Kristovo tělo. Dalšími uctívanými oděvy byly šaty Panny Marie nebo Kristovo roucho. Kromě relikvií v podobě těchto tkanin, měly mimořádný význam i části Kristova kříže, jakými je hřeb a tříška. Relikvie jsou

tradičně uchovávány ve speciálních schránkách zvaných relikviáře. Ty se nachází za hlavním oltářem. Relikviáře svatého biskupa Heriberta a sv. Tří králů, oba umístěné v Kolíně nad Rýnem, byly na přelomu 10. a 11. století velmi oblíbené a přitahovaly velké množství poutníků. Ostatky byly rozdělovány po menších částech, a tak mohly být rozneseny po světě. V této době platila úměra, že čím víc relikvií církev získá, tím blíže bude k Bohu a bude jejich chrám nebo kostel známější. Z toho vyplývá, že nejen církve, ale i panovníci usilovali o největší možný počet ostatků světců. Na základě historických pramenů víme, že kníže Václav získal ostatky svatého Víta, mučedníka pocházejícího z italské Sicílie. V roce 1354 za vlády Karla IV. byly do českých zemí přeneseny také relikvie svatého Zikmunda, burgundského krále. Ostatky obou světců jsou uloženy v katedrále svatého Víta v Praze. Jejich další části se nacházejí i v jiných zemích, například v Polsku a Švýcarsku. (Clemens Jöckle, 1997)

Poutě vedoucí k milostným obrazům a sochám světců

V 11. století došlo k převratu náboženského ctění. Uctívání relikvií přešlo do pozadí a zaměřilo se spíše na uctívání soch a obrazů. Je důležité zmínit, že se jednalo o milostné artefakty vyobrazující osoby, které byly zprostředkovateli zázraků. K těmto zázrakům patřilo například narození dítěte, vyléčení se z nemoci nebo dokonce záchrana života. Mezi nejstarší sochy patří vyobrazující Matku Boží s malým Ježíškem. Ve 13. století se zvláštní pozornost věnovala uctívání artefaktů svaté Anny, tedy matky Panny Marie. Důvodem byly otázky ohledně narození Panny Marie, která se měla narodit bez hříchu. V odborné literatuře se toto narození nazývá Neposkvrněné početí. (Clemens Jöckle, 1997)

Poutě vedoucí k místům nebeských zjevení

Posledním typem poutí jsou ty, které směřují na místa s nebeskými zjeveními. Zde se objevovali především archandělé, Panna Marie, Kristus nebo jiné svaté osobnosti. K těmto poutním místům patří Lourdy, kde se několikrát zjevila Panna Marie dívce Bernadettě Soubirous. Archanděl Michael se zjevil v Itálii v Monte Garganu. (Clemens Jöckle, 1997)

1.1.5 Motivy účasti na poutním turismu

Důvody pro vydání se na poutní cestu jsou různorodé a individuální, protože zahrnují širokou škálu faktorů. Avšak dle Františka Dancáka (2005) lze charakterizovat jejich základní rysy. Poznamenává, že důvodem putování může být asketické cvičení či odpykání trestů a získání odpuštění. (František Dancák, 2005).

Ostberg uvádí, že pouť je jistým oddělením od rutinního života a reality. Poutní cesty po celém světě mají společné vlastnosti, mezi které patří fyzická námaha a dosažení posvátného místa. Některé poutě se navíc vyznačují specifickými rituály, jako je například poutní cesta „hajj“, kdy je morální povinností muslimů obejít sedmkrát svatyni Ka'ba. V Indii se během buddhistických poutí obcházejí stúpy. (Ostberg, nedatováno)

Podle Studničky (2011) jsou motivace na náboženském cestovním ruchu různého charakteru. Poutní turismus je spojený zpravidla s návštěvou posvátných míst, která souvisí s konkrétním náboženstvím a nachází se zde přírodní nebo kulturní památky, případně jejich kombinace. Motivací k pouti může být navázání kontaktu s Bohem. Někteří poutníci požadují odpuštění a pouť vnímají jako určitou úlevu. Dalším rozhodnutím k vydání se na cestu mohou být zdravotní

důvody. Lidé věří, že jim poutní cesta pomůže k uzdravení díky zázraku. Podněty k cestě mohou být také snahy o vnitřní rovnováhu a zamyšlením se nad životem. (Studnička, 2011)

Ohler (2002) přistupuje k pohnutkám účasti na poutním turismu následovně:

„Víra v Boha, důvěra ke svatým“

Hříšníci hledali své odpuštění u Boha prostřednictvím světců, protože byli považováni za anděly. Byli blízcí Kristu, podávali poselství lidem a obětovali své životy za něj. Světec byl označován latinským výrazem intercessor, což označuje zprostředkovatele mezi lidmi a Bohem.

„Návštěva svatých míst a získávání relikvií“

Z biblických pramenů víme, že poutníci navštěvují místa Bohu a světcům blízká. Křesťané věřili, že tato místa se nachází především v přírodních oblastech. Většinou to byla místa v horách, v lesích nebo v blízkosti vody. Místa se stala posvátnými díky mučedníkům, kteří zde trpěli nebo tu zemřeli. Ti, kteří chtěli být na blízku relikviím světců si v těchto místech začali stavět svá bydliště. Mnohdy si dokonce lidé odnášeli jejich ostatky či předměty a uchovávali je v domech. Někteří poutníci vycházeli na poutě s úmyslem prožít zbytek života na posvátném místě, aby tu byli pohřbeni. Poutní křesťanské cesty se záměrem získat relikvie vedly především do Jeruzaléma a Říma.

„Bezdomovství v Ježíšových stopách“

V 6. století chodili na poutě někteří duchovní zástupci a jejich cílem bylo šíření víry. Tuto činnost vnímali jako své poslání, a proto byli ochotni se vzdát svých domovů, překonávat velké vzdálenosti a čelit různým útrapám na cestách.

„Slib“

V nouzových nebo krizových situacích si lidé sami dávají sliby, které se váží k Bohu. Domnívají se, že tím projeví svou náklonnost a pokoru a on jim na oplátku pomůže. Příkladem může být plavba Kolumba na rozbouřeném moři. Posádce hrozilo nebezpečí potopení lodi, a proto si slíbili, že pokud přežijí, vypraví se na pouť do Mexika ke svaté Marii Guadaloupské.

„Prosba, ustanovení závěti“

Osoby se zdravotními problémy se vydávali na daleké poutě, protože věřili v zázračné uzdravení. Pokud byl ale dotyčný příliš nemocný a nemohl na pouť vyjít sám, byla možnost účastnit se pouti v zastoupení. To znamenalo, že za něho půjde jiná osoba, která se bude za nemocného modlit.

„Pokání“

Ve středověku sloužila pouť také k trestům, který mohl být uložen ve výši tří, sedmi nebo deseti let. Výjimkou nebylo ani doživotní vyhnanství. Někteří trestanci měli cestu ztíženou tím, že měli na nohou řetězy nebo okovy. Pro některé byla cesta lékem, protože si uvědomili chyby a po pouti začali žít nový život. Během cesty čelili nebezpečným situacím a vzhledem k tomu, že byli trestanci opovrhovanými, jejich podmínky byly o to náročnější. Na jednu stranu kající poutě přinášely výhodu pro zemi, odkud trestanci procházeli, protože nepáchali škody na tomto území. Na druhou stranu byli nebezpečí vystavováni běžní poutníci, protože trestanci procházeli poutěmi bez peněz, což mnohdy vyústilo v loupeže a přepadení.

„Následování a útěk“

Tuto motivaci lze chápat jako útěk od nudné rutiny a problémů, kdy poutní cesta přinese do života zpestření.

„Touha po dobrodružství a zábavě“

Zatímco v raném středověku se vydávali poutníci na cesty kvůli askezi, později převládaly motivy poutí spočívající v touze prožít dobrodružství.

„Poutě duchovní“

Novověk byl typickým obdobím pro duchovní poutě. Podstata spočívala v tom, že duchovní pouť mohla nahradit fyzickou. Někteří lidé se nemohli vydat na pouť kvůli svému špatnému zdravotnímu stavu nebo jiné skutečnosti. V roce 1500 dovolil Johannes Geiler z Kayserbergu, kazatel ve štrasburském domě, duchovní cesty do Říma i trestancům. Bylo povoleno 50 dní na pouť. Číslo 50 bylo považováno za posvátné, protože je výsledkem výpočtu sedmkrát sedm a jedna navíc. Tato symbolická čísla vyjadřují následující: „*Sedmička jako počet ctností, darů Ducha svatého, svátostí, blahoslavenství, proseb v otčenáši, smrtelných hříchů, dnů stvoření; padesát dnů mezi Velikonocemi a svatodušními svátky.*“ (Ohler, 2002, s. 56–73)

González a Lopez (2021) shrnují 5 typů motivací poutníků v 21. století na cestě do Santiaga de Compostela. Popisují dnešní pohnutky k poutnictví, které se značně přeměnily od dávných dob. Jednou z nich je potřeba zpomalit a navrátit se k přirozenému způsobu života. V dnešním uspěchaném světě lidé cestují pouze dopravními prostředky. Zatímco poutní cesta vede k navrácení se k přirozenému pohybu, kterým je chůze. Cestování pěšky se odráží na psychice lidí, protože pohyb příznivě stimuluje psychické zdraví. Během putování mají lidé čas vnímat okolí a přemýšlet. Další motivací je vnímání přírody zblízka, protože cesty vedou přes přírodní a venkovské oblasti. Ve středověku nebylo pozorování krajiny natolik důležité, aby se lidé kvůli tomu vydali na cestu. Třetí motivaci autoři zmiňují jako duchovní a zároveň poznamenávají, že se nemusí nutně týkat náboženství. Poutníci se soustředí na sebe a své myšlenky. Tyto motivy spočívají v seberozvoji a hledání vnitřního klidu. Dnešní poutníci cestu vnímají jako duchovní poznání, které nesouvisí s náboženstvím. Čtvrtý typ motivace je chápán jako zdroj zdraví a odpočinku, protože chůze může být alternativou k jiným sportovním aktivitám. Poslední motivace souvisí s různými aktivitami, které mohou poutníci během cest dělat. González a Lopez (2021) uvádí příklad gastronomického zážitku na poutních cestách. Poutníci ochutnávají pokrmy tradiční španělské kuchyně při společném stolování. Typické je stravování za přítomnosti dalších kulturních akcí, jakými jsou koncerty se zpěvem a tancem. (González a Lopez, 2021)

1.2 Historie poutnictví

Poutě, posvátná místa a náboženství mají společné kořeny a od počátku spolu velmi souvisí. Víra je důležitým aspektem při putování na posvátná místa. (Clemens Jöckle, 1997) Kapitola je zaměřena na historický kontext křesťanských poutí.

Jedním z nejstarších spisů dokumentující pouť je Putování Egeřino. Originálně je dokument napsaný v latině a pochází ze 4. století. Příběh vypráví o poutnici Egerii, která mezi lety 381 až 384 putovala do Jeruzaléma. Oslavila tu nejdůležitější křesťanský svátek, tedy Velikonoce. Během putování přes Egypt, Palestinu, tehdejší Mezopotámii a Malou Asii navštívila několik

posvátných míst a svoji cestu si detailně poznamenala. Deník byl objeven v roce 1884 J.F. Gammurinem a dnes je k dispozici i český překlad. (Pavel Hradilek, nedatováno)

Mezi nejvýznamnější písemné prameny, se vztahujících se k poutním cestám, patří Canterburské povídky od Geoffreyho Chaucera. Soubor 26 povídek byl napsán mezi lety 1387 až 1400. Veršované příběhy popisují cestu 30 poutníků, kteří vyráží ze Southwarku do Canterbury ke svatyni svatého Tomáše. Důležitou myšlenkou celého díla je skutečnost, že se na poutní cestě schází lidé z celého světa a různých sociálních tříd. Děj vyobrazuje konflikt mezi lidmi s odlišnými řemesly. (thebecketstory.org.uk, nedatováno)

První projevy poutního turismu se objevily ve starověku, kdy lidé z různých kultur podnikali cesty na posvátná místa. Mezi ně patřily například keltské kmeny pobývajících v jižní, střední a západní Evropě. Keltové se vyznačovali uctíváním přírodních objektů, protože věřili jejich zázračné účinky. Přírodu využívali jako místa pro shromažďování, rituály a náboženské obřady. Postupem času, jak se utvářela světová náboženství, se utvářely trasy směřující k posvátným místům. (Jaeyeon Choe, 2024)

Historické kořeny křesťanských poutních cest sahají do 4. století, kdy křesťané mířili na poutě do Svaté země, území dnešního Izraele. V téhle době měla důležitou roli Římská Říše, která měla pod kontrolou státy ve středomoří. Cestování do Izraele nepředstavovalo výrazné překážky. První římský císař, který přijmul křesťanské náboženství, byl Konstantin I. Veliký. Usilovně se snažil o prosazení tohoto náboženství a zasloužil se tak o vznik sakrálních staveb na posvátných místech. Byl postaven Chrám Božího hrobu v Jeruzalémě, známý také jako bazilika Svatého hrobu. Pro křesťany je tato stavba velmi důležitá, protože zde mělo být pochováno Ježíšovo tělo. Další stavby s náboženským motivem, za které vděčíme císaři, se nacházejí v Betlémě a Římě. Jeho cílem byly především baziliky, kostely a rotundy, které se staly vzorem pro architekty a umělce po několik staletí. (Sorabella, 2011)

Minulostí křesťanských poutí se zabývá též autorka Villarrubia (2010), která popisuje vznik prvních poutí po ukřižování Krista. Po této události pocítili křesťané silnou potřebu ho uctívat ve formě poutí směřujících na posvátná místa. Vydávali se na cesty, aby vyjádřili svou pokoru a náklonnost. Byli si vědomi riskování svého života kvůli své víře, ale věřili, že se dostanou blíže k Pánovi. Hrozbou byla nejen fyzická námaha, ale i zloději a vrahové pohybující se v blízkosti poutních tras. Kořeny motivů pro poutní cesty jsou zakotvené ve víře, protože putovali z těchto důvodů. Pokání za hříchy a zproštění se viny patřilo též mezi další pohnutky k pouti. V některých případech byly poutní cesty trestem pro jedince, kteří se dopustili těžkých hříchů. Součástí odpykání některých trestů byla pouť bez bot. Vzhledem k náročnému terénu a velkým dálkám to byl poněkud krutý trest. Čtvrté století je spojeno se svatým Augustinem z Hrocha, který jako jeden z prvních osobností, popsal význam poutní cesty v knize s názvem Vyznání. Tuto cestu hodnotil jako dobrovolné rozhodnutí s účelem být na blízku Bohu. První doložené písemné prameny o křesťanských poutích jsou spisy o Bordeauxské pouti v roce 333. (Villarrubia, 2010)

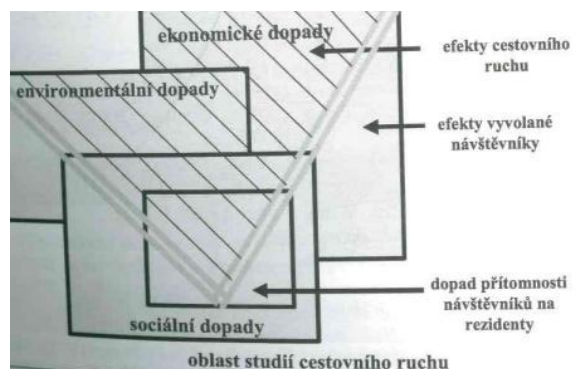
Již ve středověku přispívalo poutnictví hospodářskému růstu. Poutníci na svých cestách potřebovali mít kde spát a jíst, a proto vznikala první infrastruktura podél cest. Nejčastěji se jednalo o pohostinná, ubytovací a nemocniční zařízení. S tím souvisí vznik pracovních příležitostí a své uplatnění zde mohli najít farmáři, obchodníci, kuchaři a další řemeslníci. Dalším ekonomickým přínosem pouti byla směna. Středověký význam pouti souvisel i s politikou a myšlenkou sjednocení náboženství. Na poutních cestách a posvátných místech se stýkali lidé

z celého světa, což přispívalo k zdůraznění a růstu nacionalismu. Poutnictví navíc napomohlo sociální a kulturní oblasti v tehdejší společnosti, protože se na trasách setkávali lidé z různých částí svět. Předávali si zkušenosti, rady, zvyky a hovořili o svých myšlenkách. Obliba poutí neustále rostla, což bylo projevem zvýšeného počtu poutníků. K nejvýznamnějším středověkým poutním cílům patřil Jeruzalém, Řím, Santiago de Compostela, Mekka a Canterbury. (insiderstravel.io, 2023)

Ve 4. století patřila poutní cesta do Jeruzaléma k nejoblíbenějším. Základy cesty položil Konstantin Veliký I., který nechal vybudovat baziliku Svatého Hrobu. Postupem času začala vznikat v Jeruzalémě další posvátná místa. Na cestách se účastnili obřadů, náboženských rituálů a také se modlili. V 7. století byl vyhlášen chalífát, který ohrožoval poutní cesty do Jeruzaléma. (insiderstravel.io, 2023)

1.3 Dopady poutního cestovního ruchu

Cestovní ruch ovlivňuje nejen destinaci, ale i tranzitní a zdrojové oblasti. Vhodné je zmínit, že cestovní ruch může působit v šesti rozměrech destinace. Dopady lze identifikovat ve fyzickém, ekologickém, ekonomickém, institucionálním, socio-kulturním a psychologickém rozměru. Tato podkapitola bude zohledňovat ekonomickou, ekologickou a socio-kulturní dimenzi. Dopady cestovního ruchu na destinaci lze rozdělit na přímé a nepřímé. Ty, které vznikají aktivitami a činnostmi návštěvníků jsou přímé. (Pásková, 2009)

Obr. 3: Dopady cestovního ruchu

Zdroj: Pásková, 2009

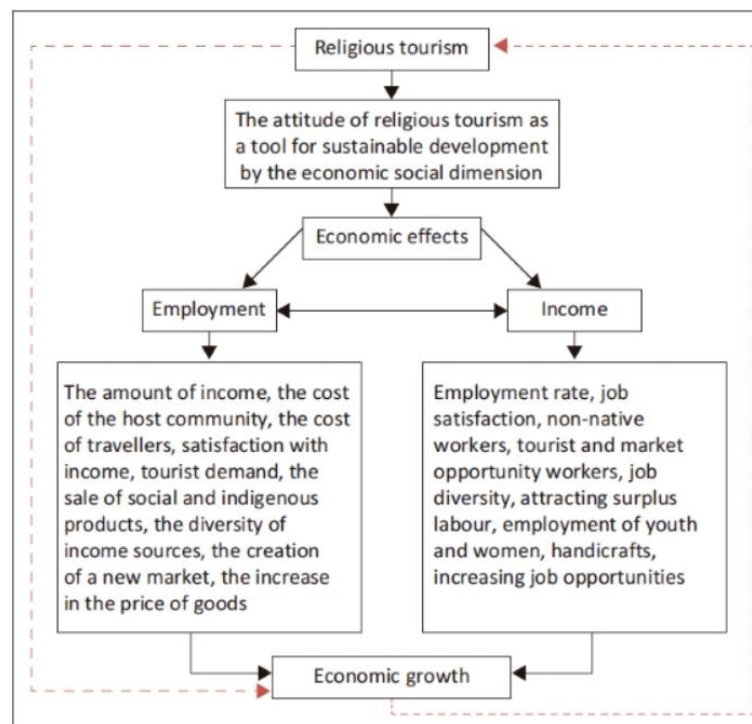
1.3.1 Ekonomické dopady

Cestovní ruch působí pozitivně, ale i negativně na ekonomickou oblast. Příchod turistů zvyšuje poptávku po službách a zboží. Důsledkem toho jsou vyvolány efekty, mezi které patří finanční příjem, zaměstnanost, podpora místních ekonomik a aktivního salda platební bilance. (Šauer et al., 2015) Ministerstvo pro místní rozvoj popisuje cestovní ruch jako důležité průmyslové odvětví, protože se podílí 11 % na světovém HDP. (mmr.gov.cz, 2025) Některé země jsou velmi závislé na cestovním ruchu, což je poměrně rizikové. Většinou se jedná o rozvojové země a ostrovy v Karibiku nebo Pacifiku. (Šauer et al., 2015) Na druhé straně jsou příjmy mnohdy nerovnoměrně rozloženy, zaměstnanost se vyznačuje sezónností a práce není adekvátně placená. Destinace se v mnohém přizpůsobují návštěvníkům namísto rezidentům a vzniká infrastruktura, která svým provozem ovlivňuje kvalitu života místních obyvatel. V destinacích

vzniká sezónní inflace, což znamená zvýšení cenové hladiny zboží a služeb během turistické sezóny. (Pásková, 2009)

Poutní turismus významně stimuluje ekonomiku v poutních destinacích. Ekonomický význam se projevuje v tvorbě pracovních příležitostí, generováním příjmů a také přispívá k rozvoji infrastruktury. (Terzidou et al., 2008) Poutní cestovní ruch též ovlivňuje demografický růst sídel. Tento proces lze znázornit na některých městech s významnými poutními místy. Příkladem je město Loreto v Itálii, kde původně žilo málo obyvatel. Po zjevení Panny Marie zde žije více než 10 500 obyvatel. Druhým příkladem je Mekka, kde dnes žije okolo 40 000 obyvatel a počet stále roste. Tomu napomáhá skutečnost, že muslimové odejdou na pouť do Mekky a poté tam už zůstávají a dožívají. Nárůst počtu poutníků zvyšuje poptávku po ubytovacích a stravovacích zařízeních, což vytváří pracovní příležitosti. Zaměstnaní nalézají jak rezidenti, tak lidé, kteří sem přijíždí za prací. Na druhé straně může docházet zároveň ke zvýšení nákladů na zboží a služby v důsledku zlepšování turistické infrastruktury pro uspokojení potřeb poutníků. (Vulkonić, 1998)

Podle Vulkoniće (1998) nelze přesně identifikovat ekonomické dopady poutního turismu. Nicméně ekonomické jevy se objevovali už v 11. a 12. století, kdy se lidé vykupovali z vlastních hříchů. Zakoupili si odpustky u církve. Kromě toho využívali lidé ubytovací a stravovací služby, čímž také přispívali do tamní ekonomiky. Řím byl jedním z prvních posvátných míst, které začalo velmi profitovat z prodeje odpustků. V reakci na to město podniklo kroky, aby tuto činnost znásobilo. Rok 1300 se zapsal s odpustky do dějin, v té době vládl Bonifác VIII., který zavedl plnomocné odpustky. Pro získání těchto odpustků bylo povinností navštívit Řím třicetkrát. Později stačilo podniknout pouť už pouze patnáctkrát. Již ve středověku vyráběli místní obyvatelé speciální suvenýry pro bohaté poutníky, často to byly luxusní šperky, oblečení a další nezvyklé předměty. Vulkonić (1998) popisuje komercializaci jako další ekonomický důsledek poutního turismu. Příkladem komercializace je Turínské plátno uložené v katedrále sv. Jana Křtitele v Turíně. Přestože existují teorie o nepravosti této cenné relikvie, podnítila masovou výrobu napodobovaných suvenýrů (Vulkonić, c1998)

Obr. 4: Náboženský turismus a ekonomický rozvoj

Zdroj: Lidia Sergeevna Budovich, 2023

Budovich (2023) poukazuje na obecná opatření, která příznivě stimulují ekonomický růst ve vztahu s náboženským turismem. Je důležité, aby destinace byla bezpečná z hlediska politických nepokojů a válečných konfliktů. S tím souvisí hospodářská, sociální, kulturní a náboženská stabilita, která je potřeba pro rozvoj poutní destinace. Další skutečností, která je významná pro rozvoj této destinace, je zajistit financování náboženských institucí a zároveň investovat do neustálého zlepšování služeb. V destinaci by měli působit odborní duchovní průvodci. Kromě služeb by měla být zajištěna kvalitní infrastruktura. Nezbytností je dostatek kvalitních ubytovacích a stravovacích zařízení. Dopravní infrastruktura je rovněž velmi rozhodující, protože by se měli poutníci do destinace bez problémů dostat. Zároveň by se měl urychlit proces cestovních formalit, které jsou nezbytné pro vycestování do některých zemí. Příkladem může být poutní město Varanasi s posvátnou řekou Gangou nebo město Mekka v Saudské Arábii, kde musí být poutníci vybaveni vízem. Aby se zvýšilo povědomí o poutních místech, rituálech a náboženských akcí a festivalů je žádoucí propagace. Propagační materiály by měly být vícejazyčné vzhledem k poutníkům z celého světa. Poutní destinace by měla být udržována čistá, vhodným doporučením je pravidelná údržba a ochrana těchto míst. Zároveň je nezbytné minimalizovat sociální konflikty prostřednictvím respektování a zachování náboženských tradic. Rezidenti by neměli být jakýmkoliv způsobem omezováni a měl by jim být umožněn přístup k turistické infrastruktuře. V destinaci by se měly vyskytovat obchodní sítě s nepřetržitým provozem zajišťující potřebné zboží, ruční výrobky a náboženské předměty. (Lidia Sergeevna Budovich, 2023)

Společnost The Business Research Company se zabývá trhem náboženského cestovního ruchu v globálním měřítku. Trh náboženského turismu obsahuje příjmy subjektů poskytující poutní zájezdy a ubytování prodané konečným spotřebitelům. Společnost předpovídá směry, jakými se bude trh pravděpodobně ubírat. V těchto prognózách je zahrnutý domácí i mezinárodní

náboženský cestovní ruch. Poslední léta zaznamenala velký vzestup náboženské turistiky, což se projevuje stálým zvyšováním počtu poutníků. (The Business Research Company, 2025)

Predikce pro rok 2025 ukazují, že trh bude dosahovat výše 190,53 miliardy amerických dolarů, což je o více než 15 miliard amerických dolarů více než předchozí rok. Z grafu lze vyčíst složenou roční míru růstu ve výši 8,9 %. Růst trhu je podmíněn stále vyšším počtem duchovních spotřebitelů v důsledku zvýšeného zájmu o duchovní témata. Dalším stimulantem je poptávka po poutních zájezdech, která vykazuje rostoucí charakter. Další faktor příznivě stimulující trh je rozvoj infrastruktury. V současné době stoupá obliba cestovat nízkonákladovou leteckou dopravou. Zároveň je stále rozvíjena infrastruktura určená primárně pro poutníky, zejména ubytovací zařízení. Důležitým faktorem je rovněž vyšší disponibilní příjem lidí, který jim umožňuje věnovat více finančních prostředků na cestování. V dnešní době hraje významnou roli propagace posvátných míst, která využívá účinné propagační nástroje. Ve 21. století mají zásadní význam technologie, které se stále zdokonalují. Pokrokem se staly online rezervační systémy, které značně usnadňují proces zajištění ubytování. Některé společnosti vyvíjí platformy specializované na tuto formu turismu. Napomáhají uživatelům s plánováním cesty, rezervacemi ubytování a informacemi o posvátných místech. Existují v podobě aplikací nebo webových stránek. Typickým příkladem je platforma „EasyDarschan“, kterou vyvinula společnost EaseMyTrip v Indii. Uživatelům nabízí poutní zájezdy po Indii s detailními itineráři, informacemi o ubytování, stravování, transfery a podobně. (The Business Research Company, 2025)

Obr. 5: Trh náboženského cestovního ruchu

Zdroj: The Business Research Company, 2025

1.3.2 Environmentální dopady

Cestovní ruch ovlivňuje přírodní prostředí a jeho dopady jsou zkoumány delší dobu než na socio - kulturní. Mezi nejčastější environmentální důsledky cestovního ruchu patří turistické znečištění, eroze, zavlečení nepůvodních druhů a poškozování přírodních hodnot a biodiverzity. (Pásková, 2009)

Shinde (2020) popisuje vztahy mezi poutnictvím, náboženstvím a životním prostředím. Tyto složky se vzájemně ovlivňují. Vyšší koncentrace poutníků má za následek environmentální škody, které vznikají přímými nebo nepřímými aktivitami lidí. Lze je kategorizovat na úmyslné,

bezmyšlenkovité a náhodné. Konkrétními příklady úmyslných dopadů jsou krádeže a vandalismus. Bezmyšlenkovité lze chápat jako odhazování odpadků či jiné znečišťování prostředí a hluk. Mezi náhodné dopady patří eroze přírodních útvarů způsobené pohybem poutníků. Dalším značně velkým problémem je sezónnost. Vrchol návštěvnosti, kdy koncentrace velkého množství lidí na jednom místě a v jednom čase, způsobuje environmentální zátěž. Často jsou pořádány náboženské rituály a festivaly, kterých se účastní velké množství osob. Dnes roste nejen počet poutníků, ale zároveň se zvyšuje i množství těchto akcí. Navíc často trvají více dní, čímž se jejich dopad násobí. Během nich je budováno dočasné ubytování, proto je nutno zajistit dostatečnou zásobu vody a další sociální zařízení. Některé rituály se vyznačují přinášáním obětních darů, což je typické pro hinduismus. Poutníci přinášejí materiální dary, které mohou přispívat k ekologické zátěži, protože v destinaci zůstávají a nepatří tam. Zmíněné dopady jsou klasifikovány jako přímé, protože vznikají přímo z aktivit poutníků. Na druhé straně se objevují i nepřímé dopady, jako je například urbanizace. Z environmentálního hlediska se tento proces odráží v dalších stavbách turistické infrastruktury a komerčních zařízení. Současným problémem je též znečištění ovzduší, které vzniká mimo jiné díky rozšiřování dopravní infrastruktury a kanalizačních systémů. (Shinde a Olsen, 2020)

Shinde a Olsen (2020) představují teoretický koncept vztahu cestovního ruchu, náboženského turismu a životního prostředí. Vychází za předpokladu existence obecného poutního města. V něm má své místo 5 skupin institucí, které se vzájemně ovlivňují a vytvářejí zázemí pro poutní turismus. Míra fungování poutního města závisí na spolupráci těchto skupin. Jestliže je jejich kooperace na vysoké úrovni, zvyšuje se zároveň potenciál poutního města. Zástupce první skupiny jsou lídři náboženských organizací, tedy především kněží a jiní duchovní. Ti hrají v tomto odvětví turismu jednu z nejdůležitějších rolí, protože jsou základem pro jeho fungování. Jednají s náboženskými institucemi, které investují do výstavby infrastruktury pro náboženské účely. Patří sem charitativní organizace, investoři či další duchovní komunity. Do druhé skupiny patří osoby poskytující doplňkové služby a zboží poutníkům. Jejich podnikání je závislé na socioekonomických faktorech, jako je ekonomická situace poutníků, jejich chování, dopravní dostupnost a frekvence cestování do města. Další skupinu tvoří rezidenti, kteří aktivně podporují jeho provoz. Do této složky jsou zahrnuti jedinci a skupiny zaměstnané v zařízeních specializovaných pro poutníky nebo na ekonomických pozicích ve městě. Čtvrtou skupinu představují státní orgány, nevládní organizace, právnické a církevní subjekty. V jejich zájmu je správa a údržba poutního města. Poslední skupinou jsou samotní poutníci, kteří vystupují jako spotřebitelé poutního turismu. (Shinde, 2020)

Obr. 6: Teoretický model

Zdroj: Shinde, 2020

Další studií se zabýval Gandhile Ganesh Dattoba (2020), který identifikoval pozitivní a negativní efekty poutního cestovního ruchu ve vztahu k životnímu prostředí destinace. Poutní místa jsou turistickými destinacemi, která se velmi často nachází v přírodních oblastech. Není tak výjimkou, že poutní turismus za sebou zanechává negativní dopady na životní prostředí stejně tak jako jiné formy cestovního ruchu. Na druhé straně se cestovní ruch stále rozvíjí a je propagována jeho udržitelnost. (Gandhile Ganesh Dattoba, 2020)

Aby nebyly možnosti budoucích generací snižené či omezené, je důležité usilovat o trvale udržitelný rozvoj. Toto se stává ústředním tématem pro mnohé experty v cestovním ruchu od 70. let 20. století. Koncept trvale udržitelného rozvoje zahrnuje hlavní pilíře, mezi které se řadí ekonomický růst. Ekologické a ekonomické aspekty se vzájemně ovlivňují. Společně by měly usilovat o minimalizaci znečištění životního prostředí při udržení základní životní úrovně obyvatel. (mmr.gov.cz, 2025) Negativní dopady odrážející se na životním prostředí poutních míst převládají nad pozitivními. Gandhile Ganesh Dattoba (2020) shrnul nejčastější problémy v poutních destinacích. Zemědělská a lesní půda je využívána pro jiné účely a na jejím místě je budována infrastruktura narušující původní přirozené prostředí. Dalším problémem je znečišťování řek, rybníků a dalších vodních ploch v destinaci. Modelovým příkladem je posvátná řeka Ganga v Indii, která má význam pro hinduistické náboženství. Ročně jsou do řeky vhazovány lidské ostatky a mrtvá těla. Situace je natolik vážná, že byla v roce 2011 vytvořena organizace Národní mise pro čistou Gangou. O 3 roky později vznikl projekt Namami Gange, jehož hlavním cílem je vyčistit řeku a vybudovat dostatečnou síť čističek odpadních vod. Přítomnost bakterií a virů v řece způsobuje vyšší úmrtnost obyvatel a zároveň řeka negativně ovlivňuje kvalitu vody v Indickém oceánu, kam ústí. Asijské řeky obecně představují největší zdroje znečištění moří a oceánů, přičemž největší podíl na tomto jevu má zejména Ganga. Laura Parker, novinářka zaměřující se na environmentální tematiku, odhaduje, že ročně budou moře obsahovat až 32 milionů tun plastů. Tyto predikce by podle ní měly přetrvávat do roku 2040. (obnovitelne.cz, 2024) Mezi další environmentální problémy patří nedostatek sociálních zařízení a zařízení pro pitnou vodu. Odhazování pevného odpadu na poutních cestách a posvátných místech je dalším faktorem ohrožující životní prostředí. Zajímavým příkladem je poutní cesta do Mekky, arabsky nazývaná hajj neboli hadždž. V roce 2023 vyprodukovala Mekka průměrně 2750 tun odpadu denně, přičemž v období poutě hmotnost stoupla na 4700 tun denně. V témže roce navštívilo Mekku 1,8 milionů poutníků. (Abdul Fathiya, 2024)

Dalším problémem je nadměrný hluk, o němž promluvil Roberto Almuina, obyvatel Santiaga de Compostela. Zmínil se o tom, že si místní obyvatelé stěžují na průvodce používající reproduktory, které svým hlukem snižují kvalitu života rezidentů. (Andreas Drouve, 2024)

1.3.3 Socio-kulturní dopady

Cestovní ruch s sebou přináší sociální a kulturní efekty, které ovlivňují jak místní obyvatele, tak návštěvníky. Destinace a rezidenti se mohou návštěvníkům začít přizpůsobovat, což se projevuje například v napodobování chování návštěvníků. Dochází k tomu, že služby primárně určené návštěvníkům začnou být využívány rezidenty. Tento proces je označován jako demonstrační efekt, který je projevem akulturace. Akulturace nastává v případě opakovaného a dlouhodobého střetu odlišných kulturních skupin. Zpravidla se stýkají různě rozvinuté kultury, přičemž jedna z nich dominuje svou vyspělostí. Typickým příkladem je styk západních a rozvojových zemí. Západní kultura je vnímána jako ekonomicky a technicky stabilnější oproti zemím třetího světa. Akulturace vyvolává řadu efektů, mezi které se řadí změna životního stylu, snížení kulturní identity a atraktivity destinace, ale též dochází ke zlepšení životní úrovně slabší kultury. (Pásková, 2009)

Komerční předvádění tradic a obyčejů s cílem maximalizace zisku může paradoxně přispívat ke snížení autenticitě. V odborné literatuře je tento proces nazýván jako inscenizace nebo spektakularizace. Uměle jsou ožívovány již neexistující tradice, které označil Daniel Boorstin jako pseudoudálosti. Inscenizaci vnímají pozitivně návštěvníci destinace, protože jim přináší zážitek. Naproti tomu stojí rezidenti v destinaci, které to může obtěžovat. Inscenizaci lze nalézt na celém světě, zahrnuje napodobování tanců, svatebních a náboženských obřadů. Konkrétním příkladem je oslava Velikonoc v Seville. Ve Španělsku je Semana Santa neboli Svatý nejvýznamnější křesťanskou událostí. Tradice, jejíž kořeny sahají do středověku, trvá přesně jeden týden. Slavnosti zpravidla začínají na Květnou neděli a končí na Velikonoční neděli. Během tohoto týdne prochází městem průvody bratrstev, která na speciálních nosítkách nesou obrazy a sochy symbolizující Krista. Členové průvodu jsou oblečeni do plášťů s kápěmi. Pravidlem od roku 1604 je, že průvod musí projít sevillskou katedrálou. Dnes se na těchto průvodech podílí více než šest desítek bratrstev. Další tradicí spojenou se Svatým týdnem je půst na Velký pátek, kdy by se neměly jíst masité pokrmy. (Cingr, 2023)

Dalším sociálním efektem je efekt módnosti vyznačující se současným zájmem návštěvníků a investorů o destinaci. V důsledku působení tohoto efektu jsou návštěvníci ovlivněni vnějšími podněty, jako je propagace. Pokud je destinace dobře propagována, stává se populární a je v povědomí lidí. Ke zvýraznění produktu cestovního ruchu nebo destinace přispívají média, propagace na veletrzích, nabídky cestovních kanceláří a agentur, doporučení blízkých a vliv sociálních sítí. Jakmile se destinace stane vyhledávanou a módní, dochází ke změně jejího životního cyklu. Zvýšená poptávka po destinaci vyvolá vyšší koncentraci návštěvníků. (Pásková, 2009) Efekt módnosti lze znázornit na poutní cestě do Santiaga de Compostela. Statistiky, které vykazují množství registrovaných poutníků, se každým rokem zvyšují. Kolem roku 1900 navštívilo katedrálu jen přibližně 90 poutníků, což je v porovnání s dnešním počtem výrazně nízké. Výjimkou je rok 2004 a 2010, kdy počet poutníků byl vyšší než následující rok po něm. V tomto případě sehrál důležitou roli efekt módnosti. V roce 2004 navštívil hrob svatého Jakuba papež Jan Pavel II. a statistiky vykazují celkem 179 944 poutníků, přičemž 74,65 % z nich vyrazilo z religiálních důvodů. Kvůli religiálně-kulturním důvodům sem vyrazilo

19,74 % a pouze 5,61 % s pouze kulturními důvody. V roce 2005 bylo zaznamenáno 93 924 poutníků a následující rok 100 377 poutníků. Zajímavým byl rok 2010, kdy pro změnu navštívil poutní místo papež Benedikt XVI. V tomto roce dorazilo ke katedrále 272 135 poutníků, což představovalo o 126 258 poutníků více než předchozí rok. V roce 2010 se rapidně zvýšilo množství návštěvníků s religiózně-kulturními důvody, které činilo 40, 19 %. S religiózními motivy sem vyrazilo 54, 74 % a pouze kulturní důvody pak byly téměř shodné s rokem 2004, protože jich bylo 5,07 %. Dalšími podněty, proč se zvyšuje povědomí o poutních cestách do Santiaga, známé jako Caminos, jsou knihy a přednášky. V současné době se na trhu vyskytuje řada knih, mnohé z nich jsou cestopisy, které pojednávají o poutní cestě do Santiaga. Jedním z novějších cestopisů je „Všechny cesty vedou do Santiaga“ od českého spisovatele Ladislava Zibury, vydaného roku 2023. Známou publikaci též vydal Paulo Coelho, která se jmenuje „Poutník – Mágův deník.“ (Vácha, 2021)

V roce 1993 proběhla oslava Svatojakubského svatého roku a odstartovala kampaň zaměřující se na propagaci poutních cest do Santiaga. Součástí kampaně byla oprava částí cest a zavedení levných ubytoven. Výsledkem kampaně byl skokový nárůst poutníků, který dosáhl téměř 100 000 poutníků. (Skézely, 2022)

Úmyslné ničení či poškozování objektů je výsledkem turistického vandalizmu. Mezi nejčastější a nejtypičtější jevy patří malování grafitů a nápisů na památky s historickou hodnotou. V náboženském kontextu uveďme příklad poškození nástěnných maleb v Údolí králů nebo náboženských soch v Káthmándú v Nepálu. (Pásková, 2009)

Jestliže jsou primární zdroje cestovního ruchu zařazeny do nabídky, označuje se tento jev jako komercializace zdrojů cestovního ruchu. Následkem je potlačení či vymizení kulturních, duchovních, výchovných, etických a jiných aspektů. (Pásková, 2009) Skézely analyzoval počet poutníků na vybraných cestách do Santiaga de Compostela. Studie byla provedena roku 2019. Porovnal statistiky 7 tras (Francouzská, Portugalská, Portugalská pobřežní, Severní, Anglická, Původní, Stříbrná cesta), přičemž bylo zjištěno, že nejvíce poutníků volí Francouzské Camino. V roce 2019 se na této trase participovalo 189 937 poutníků. Podle Skézelyho (2022) je jednou z hlavních příčin volby této trasy vysoká míra komercializace a masovosti. Zároveň se ztrácí autenticita původního středověkého poutnictví, která je nahrazena myšlenkou levné dovolené. U poutníků vydávající se na cestu z náboženských důvodů se mohou objevovat známky nespokojenosti. S tím úzce souvisí narůstající počet poutníků, který se násobí ve vzdálenosti okolo 100 kilometrů před katedrálou. Jednotlivé trasy se před katedrálou vlévají do jedné. Velká koncentrace poutníků snižuje možnost najít levné ubytování a lidé se musí vypořádat s větším hlukem. Autentičtí poutníci jsou těmito fakty omezováni, protože v současné době si mnoho lidí pomáhá online rezervacemi ubytování. Poutnictví vykazuje znaky mezinárodního produktu, který mění Santiago de Compostela na turistickou destinaci. (Skézely, 2022)

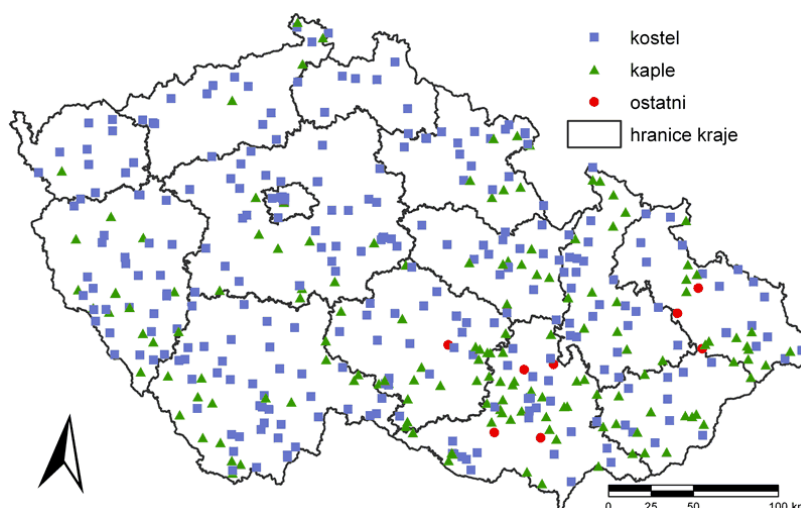
1.4 Poutní turismus v ČR a Evropě

V této podkapitole jsou představena poutní místa v České republice a v Evropě. Přestože se výzkum bakalářské práce zabývá pouze jedním poutním místem, Santiago de Compostela, je důležité zasazení do konceptu dalších poutních míst pro celkový přehled. V ČR jsou zvolena místa s různým geografickým rozmístěním, aby byla zajištěna regionální pestrost. Zastoupena jsou místa ležících na území Čech a Moravy. V Evropě jsou rovněž uvedena místa, která se

nachází v různých částech Evropy a patří k poutním místům s mezinárodním významem. Největší pozornost je kladena na Santiago de Compostela, protože s tímto místem je pracováno v analytické části.

1.4.1 Vybraná poutní místa v České republice

V České republice se nachází hustá síť poutních míst a většinou jsou jimi kostely nebo kaple. Podle pramenů se objevovala v Čechách některá posvátná místa v již 10. století. Důležitou událostí, která odstartovala stavbu poutních míst, byl příchod věrozvěstů Cyrila a Metoděje v 9. století. na území Velké Moravy roku 863. Prosadili konání bohoslužeb ve slovanském jazyku. Největší rozkvět poutních míst nastal v období baroka, když skončila třicetiletá válka. Významné reformy týkající se poutnictví zavedl Josef II., který vládl v letech 1780-1790. Nastala doba osvícenství a císař vyhlásil zákaz uskutečňování poutí a rovněž byly uzavřeny kláštery. Věřící se začali bouřit a po smrti Josefa II. se opět vrátili k tradičním poutnickým zvyklostem. Po Sametové revoluci roku 1989 jsou doposud ožívována posvátná místa. (Dibelková, 2004)

Obr. 7: Typologie poutních míst

Zdroj: Silvie Kučerová et al., 2011

Poutní kostel sv. Jana Nepomuckého na Zelené hoře

Kostel svatého Jana Nepomuckého na Zelené hoře se nachází ve Žďáru nad Sázavou v kraji Vysočina. V roce 1994 byl zapsán na Seznam světového kulturního a přírodního dědictví. Barokní stavba vznikla ve 20. letech 18. století a jejím architektem byl Jan Blažej Santini – Aichel. Kostel je unikátním svým neobvyklým půdorysem a slohem, kterým je barokní gotika. Je zasvěcen jednomu z nejznámějších českých patronů – Janu Nepomuckému. Jan Nepomucký nebo též Jan z Pomuku je uctíván na celém světě. Na spoustu místech se nachází kostely a kaple jemu zasvěcené. (zelena-hora.cz, © 2015-2022)

Celý projekt stavby byl zahájen v dubnu roku 1719, kdy byl tehdejší opatem kláštera ve Žďáře Václav Vejmluva. Myšlenka zasvětit kostel českému patronovi se zrodila ihned poté, co byla dne 15. dubna 1719 nalezena neporušená tkáň Jana Nepomuckého. Nález byl objeven v jeho hrobě v katedrále svatého Víta. Krátce poté oslovil architekta Jana Blažeje Santiniho s prosbou

o realizaci stavby. Již v té době byl Santini velice známým architektem, který po konzultacích s Vejvodou zahájil své práce. Santini měl velmi osobitý a individuální styl, který se odrazil do výsledného vzhledu stavby. Hlavní rolí byla symbolika, především číslo 5 a obrazec hvězdy. Podle legendy se Jan Nepomucký utopil ve Vltavě a na hladině se zjevila koruna s pěti hvězdami. Touto skutečností se Santini inspiroval a číslo 5 je promítnuto v několika prvcích stavby. Půdorys je ve tvaru pěticípé hvězdy a do areálu je možný přístup pěti vchody. Uvnitř se nachází pět kapliček a pět oltářů se stejným počtem andělů a hvězdami. V neposlední řadě je zde napsán latinský text „TACUI“ skládající se rovněž z pěti písmen. Nápis je vztahován k mučednické smrti Nepomuckého a v překladu znamená „mlčel jsem“. Na stropě je červený jazyk. Je umístěn v černém kruhu plamenů z něho tryskají zlaté paprsky. Symbolizuje mlčenlivost Jana, protože nevyzradil tajemství Žofie, manželky Václava IV. Příčiny mučednické smrti lze připsat politickému konfliktu mezi Karlem IV. a Nepomuckým. (zelena-hora.cz, © 2015-2022)

Svatá hora v Příbrami

Nedaleko Prahy u Brdů se nachází Svatá Hora v Příbrami, která patří k nejstarším a zároveň nejnavštěvovanějším poutním místům v České republice. Svatá hora je národní kulturní památkou a získala si roku 1905 titul basilica minor, který byl udělen papežem Piem X. Jedná se o titul, který je vydáván papežem a oceňuje mimořádné chrámy. Poutním místem je areál, kde se nachází kostel a soubor dalších staveb a soch, jako je například socha Panny Marie Svatohorské, sousoší Kalvárie a Mariánská studánka. Z obce Příbram vede 16 km dlouhá poutní cesta ke Svaté hoře, která je doprovázena menšími kaplemi. (Dibelková, 2004)

Původně představoval komplex jezuitské sídlo. Areál je tvořen nádvořím obdélníkového tvaru, s kostelem zasvěceným Panně Marii, který je obklopen kaplemi. Dominantou interiéru kostela je stříbrný oltář, což je zároveň nejvýznamnější artefakt Svaté hory. Váha oltáře se pohybuje okolo 200 kg a byl zhotoven mezi lety 1684–1772. K terase vedou 4 schodiště a okolo nádvoří se rozprostírá ambit s kaplemi. Bazilika je s městem propojena krytým schodištěm, které je 400 metrů dlouhé. Součástí areálu je Mariánský sloup, socha svatého Vojtěcha a také kaple svatého Jana Nepomuckého. Původní areál byl upraven architektem Carlem Lurangem, kterému předložil návrh Benjamin Schleyer. Kolem ústřední svatyně byla vystavěna trojice kaplí. Během těchto úprav byl roku 1670 strop kostelu vyvýšen a schodiště do města bylo pokryto. (Dibelková, 2004)

Ke Svaté hoře je vázáno několik legend. Jedna z pověstí vypráví o tom, že základy kaple položil rytíř z rodu Malovců ve 13. století. Jeho záměrem bylo vyjádřit poděkování Panně Marii. Podle jiné pověsti nechal vybudovat kapli Arnošt z Pardubic, který byl prvním pražským arcibiskupem. Doposud však není jasné, kdy přesně byla kaple postavena. (Dibelková, 2004) O historii Svaté hory se zajímal známý český spisovatel Bohuslav Balbín, který připisuje prvopočátky kaple do první třetiny 16. století. Na základě jeho poznámek je známo, jak původní kaple přibližně vypadala. Kaple byla dlouhá cca 13 m, 7 m široká a vysoká 4 m. Do kaple bylo možno vstoupit dvěma vchody – ze severu a jihu. (svata-hora.cz, ©2003–2023) K zázraku na Svaté hoře došlo v roce 1632, kdy se tu uzdravil Jan Procházka. O 2 roky později položil základy Mariánské studánky. Když se dostal zázrak o uzdravení do povědomí lidí, začali sem přicházet davy lidí. V roce 1936 sem dorazil císař Ferdinand II. se synem. V roce 1732 na Svaté hoře proběhla korunovace Madony stříbrných hor a díky tomu je Svatá hora jedním z nejlákavějších poutních míst v České republice. Komplex byl ještě několikrát rekonstruován a nejvíce viditelná přestavba

byla v 19. století, kdy byl plochý strop upraven na klenutý. V roce 1978 byl areál zasáhnut požárem, což si vyžádalo následnou čtyřletou rekonstrukci. (Dibelková, 2004)

Svatý kopeček u Olomouce

Poutní kostel Navštívení Panny Marie se nachází nedaleko Olomouce. Stojí na vrchu vysokém 382 m a vede sem několik turistických tras. Po červené trase je možné dojít až do Šternberka, po žluté se turisté dostanou do Hluboček a po modré vede do Nových sad. Všechny tyto trasy vedou přes poutní místo, pouze jediná zde začíná – zelená. V okolních lesích se táhne 7,1 km naučná stezka, která je zaměřena na zvýšení povědomí o ekosystémech zdejších lesů. (svaty-kopecek.cz, © 2025)

Kostel Navštívení Panny Marie je barokní stavbou. V dolní části průčelí se nachází brána se sochami alegoriemi ctností. Sochy jsou dílem Josefa Winterhaldera. Průčelí je doplněno výklenky se sochami Štěpána, Augustina a Norberta. Nad portálem je napsán latinský text. Vrchní část je tvořena sochou Panny Marie Svatokopecké s Ježíšem. Před chrámem se nachází sochy Cyrila a Metoděje. Uvnitř jednolodní stavby se nachází hlavní oltář, který navrhl Baldassaro Fontana. Důležitou součástí interiéru je obraz Panny Marie s Ježíšem. Velikost obrazu činí 39x21,5 cm a váží 5,75 kg. (svatykopecek.cz, nedatováno)

Vznik poutního místa je datován do 17. století, kdy žil v Olomouci kupec Jan Andrášek. Bylo období třicetileté války, když se Samuel Andrášek se synem Janem přestěhovali do Olomouce z Ratiboře. Jan Andrášek se věnoval obchodu s vínem a svému oboru rozuměl, a tak zbohatnul. Roku 1625 se zavázal ke slibu, že pokud mu obchod bude vynášet, nechá vystavět kapli Panně Marii. Obchod mu opravdu přinesl mnoho peněz, ale Jan se do stavby kostela nehrnul. To se změnilo až poté, co se mu zdál dvakrát sen, ve kterém mu Panna Marie ukázala místo, kde chce mít kapli. V zimě roku 1629 vyjel na koni do lesa. Když projížděl lesem, postihl je silný vítr a sníh. Jakmile se kůň zastavil na kopci, počasí se zklidnilo a Jan si uvědomil, že je to místo, kde má být kaple. V roce 1629 dostal Andrášek povolení stavět a roku 1633 byla stavba vysvěcena. Kostelníkem byl muž, kterého ze spánku probudil hluk, protože do kostela přišli poutníci. Zpívali si a na oltář položili obraz Panny Marie. Bez vysvětlení odešli. Podle výpovědi svědků je Svatý kopeček spojován s dalším zázrakem. Při mši se zlepšil zrak Alexandru Borovi, který trpěl slepotou. Naneštěstí roku 1645 kostel shořel a obraz byl ztracen. Andrášek reagoval na tuto skutečnost prosbou premonstrátů o obnovu kostela. Obraz byl donesen zpět cizím mužem opět bez vysvětlení. Roku 1669 byla započata stavba nového kostela, přičemž hotové stavby se Andrášek nedožil. Novým opatem se stal Norbert Želecký z Počenic. (svatykopecek.cz, nedatováno)

1.4.2 Vybraná poutní místa v Evropě

Bazilika svatého Františka v Assisi

V Itálii se nachází několik posvátných míst, mezi které patří například dům v Loretu, svatyně svatého Michaela, chrám Hera v Paestru. Na Sicílii je posvátná jeskyně Santa Rosalia Monte Pellegrino. Ve vzdálenosti přibližně 145 km na sever od Říma se nachází středověké město Assisi. Jedná se o druhé nejvýznamnější poutní křesťanské město v Itálii. První příčku obsadil Vatikán s chrámem svatého Petra. Assisi proslavil zejména svatý František, který se zde narodil roku 1182. Na počest mu byla vybudována a vysvěcena bazilika, která je stále aktuální oblíbenou

turistickou atrakcí. Ještě před postavením svatyně bylo město považováno za posvátné. Existuje jen malé množství pramenů o vzniku města, avšak jedna z pověstí praví, že bylo založeno u posvátného pramene. Ten byl později uctíván Římany. Původní název města bylo Assisium, od kterého je odvozeno dnešní Assisi. (Gray, © 1982-2023)

Posvátným je chrámový komplex nazývaný San Francesco, jehož součástí je klášter a 2 baziliky (Horní a Dolní bazilika). San Francesco je jedním z nejstarších původních gotických komplexů v zemi. Nejprve byla vystavěna Dolní bazilika, která byla vybudována během 2 let a konkrétně to bylo mezi lety 1228–1230. Vstup dovnitř představuje dvojitý portál a interiér není příliš zdobný, působí stroze. Největší výzdobou jsou malby po stranách. Jednou z nich je například Madona, kterou ztvárnil velice významný italský malíř Cimabue. V náručí drží malého Ježíška ukazujícího na svatého Františka. Pod Dolní bazilikou je s hrobka svatého Františka. Jsou zde uloženy také jeho relikvie. Roku 1230 začala stavba Horní baziliky. Tato bazilika působí značně honosněji oproti předchozí. To se odrazilo rovněž na době výstavby, protože se stavěla 23 let. Horní bazilika je prosvětlená díky francouzským oknům. Bezpochyby nese výrazné gotické prvky. Vevnitř se nachází freska nazývaná Ukřižování, opět se jedná o dílo od Cimabua. Významným je soubor 28 ilustrací pojednávajících o životě Františka. Dodnes jsou diskuse o tom, kdo skutečně je autorem tohoto díla. Některé prameny uvádí, že jím je Giotto avšak novější výzkumy se přiklání k názoru, že autorem je Pietro Cavallini. (Šupíková, ©2011-2025)

František se narodil roku 1182 v Assisi. Jeho otec se živil jako obchodník s látkami. Od dětství byl František štedrý a neměl příliš starostí. Přelom jeho života znamenal rok 1202, kdy byl zajat v průběhu války mezi Assisi a Perugií. V tuto dobu těžce onemocněl a stal se chudým. V roce 1204 putoval do Říma a poté odešel do ústraní do jeskyně nedaleko Assisi. V kostele San Damiano na něj promluvil obraz Krista, který ho prosil o opravu kostela. František začal kolem sebe shromažďovat žáky a společně pečovali o nemocné lidi. Jednoho dne byl na hoře Alverno, kde se mu objevil anděl s šesti křídly. Anděl vyzařoval paprsky, které zranily Františka a způsobily mu jizvy. Zemřel v roce 1226. (klaster-votice.cz, nedatováno)

Fatima

Nejvýznamnějším poutním místem v Portugalsku je jednoznačně město Fatima s bazilikou Panny Marie Růžencové. Leží ve středním Portugalsku v okrese Santarém cca 190 km jižně od hlavního města. Fatima není příliš velké město, ale řadí se na přední příčky nejvýznamnějších v zemi. Roku 1917 se tu objevila Panna Marie malým dětem. (portugalsko.svetadily.cz, nedatováno)

Roku 1919 byla vystavěna kaple, která se nachází ve čtvrti Cova da Iria. Stavba byla o 3 později zničena církevními odpůrci a když se o tom dozvěděli lidé, začali sem postupně přicházet. V roce 1931 byla uspořádána pouť s účastí 30 000 poutníků. Dne 13. května 1942 to bylo 25 let od prvního zjevení Panny Marie a přijetí biskupského svěcení papeže Pia XII. (Jöckle, 1997)

Bylo 13. května a chlapci pásli dobytek na olivové plantáži. Malí pasáči měli ve zvyku se vždy před dvanáctou hodinou modlit. Když se pomodlili, objevila se jim Matka Boží a promluvila k nim. Vysvětlovala jim, že je důležité se každý den modlit, protože pouze takhle může vládnout mír mezi lidmi. Mezi chlapci byla dívka Lucie a jí prozradila, že se zjeví ještě pětkrát na samém místě a vždy ve stejný datum – třináctého každý měsíc. Děti o této události vyprávěly dospělým, ale nikdo jim nevěřil. Dokonce byly děti poslány do vězení na 3 dny. Jakmile se to dostalo do povědomí veřejnosti, začaly se objevovat spekulace. Naposledy se měla Matka Boží ukázat 13. října, a proto se ve městě sešlo okolo 70 000 lidí. Při zjevení se změnilo počasí, slunce

z oblohy kleslo a nezvykle se dalo do pohybu. Přestože byla Panna Marie opět spatřena pouze dětmi, lidé začaly zjevení věřit. Nezvyklé počasí si svědci zaznamenávali a novináři o tom napsali články. Panna Marie mluvila nejvíce k Lucii, které vyzradila 3 poselství. Jedním z nich byla předpověď brzkého skončení první světové války, ale zároveň zahájení druhé. Další proroctví se týkalo války vyprovokované Ruskem. O posledním proroctví se nemluvilo, protože představovalo velkou hrozbu. Až v roce 2000 bylo prozrazeno, že proroctvím byl atentát na papeže Jana Pavla II., který se skutečně stal 13. května 1981. Útok přežil a jako poděkování, jezdil pravidelně do Fatimy. Všechny predikce se skutečně naplnily. (portugalsko.svetadily.cz, nedatováno)

Canterburská katedrála

Ze severozápadní Evropy je významnou poutní destinací Anglie. V jihovýchodním hrabství Kent se nachází gotická katedrála v Canterbury, která je poutním místem více než 8 století. První doložené historické prameny svědčí o tom, že město bylo založeno Římany. Canterbury mělo pravoúhlý půdorys ulic a bylo to lázeňské město. Křesťanského významu město nabylo zejména díky svatému Augustinovi. Canterbury je proslavené také díky spisovateli Chaucerovi, jehož nejznámějším dílem jsou Canterbury povídky napsané ve 14. století. Spisovatel se narodil v Londýně, ale není zcela jasné, jestli se během svého života někdy vydal na pouť do Canterbury. Základy Canterbury katedrály byly položeny svatým Augustinem roku 597. Ke stavbě byl použit vápenec z Francie z oblasti Caen. Uvnitř jsou umístěny hrobky významných osobností, mezi něž patří vojenský velitel Edward z Woodstocku přezdívaný Černý princ. (radynacestu.cz, 2001-2025)

Významná událost v souvislosti s katedrálou se stala roku 1170, kdy tu byl zavražděn Tomáš Becket, který působil jako arcibiskup v letech 1162–1170. Narodil se v Londýně začátkem roku 1118 nebo koncem roku 1117. Po svých studiích v Paříži pracoval jako pomocník arcibiskupa Teobalda v Canterbury. Roku 1156 ho král Jindřich II. jmenoval do funkce svého kancléře. Tomáš se stal velmi dobrým přítelem krále a podílel se na královské agendě. Ačkoliv se stali velmi přáteli, osudným se stal konflikt, který vyvrcholil vraždou Tomáše Becketa přímo v katedrále. Předmětem konfliktu byla králova snaha zasahovat do duchovních záležitostí, což se Tomášovi z pozice arcibiskupa nelíbilo a byl zásadně proti. Jindřich II. na svých rozhodnutích o omezení církve trval. Církevní záležitosti tak přeměnily jejich důvěrný vztah na ještě větší nepřátelství. Roku 1163 probíhal sněm ve Westminsteru. Na sněm byli pozváni biskupové, aby odsouhlasili proticírkevní záležitosti. Sněm nebyl úspěšný a v reakci na to svolal Jindřich II. sněm v Klerendonu. Současně král sepsal celkem 16 článků týkajících se vlády papeže v Anglii, která měla být omezena. Becket se spisy nesouhlasil, ale byl donucen je papeži zaslat. Rozhněvaný král ho vyhlásil za zrádce a byl mu odebráno veškeré vlastnictví a musel odejít do exilu. V roce 1170 se vrátil do Canterbury a biskupové ho pozvali do katedrály, kde ho zavraždili 29. prosince 1170. (Chlumský, nedatováno)

Lurdy

V Pyrenejích na jihu Francie se nachází poutní místo Lurdy se svatyní Panny Marie Lurdské. V porovnání s poutními trasami do Santiaga de Compostela, je tras vedoucích do Lurd méně. Některé z nich jsou součástí Svatojakubské cesty, což umožňuje poutníkům navštívit jak Lurdy, tak Santiago de Compostela. Do Lurd vede trasa GR 78 nebo cesta z Rocamadour nebo Vézelay. Lurdy jsou významným poutním cílem od roku 1858, kdy se zde poprvé objevila Panna Marie

dívce Bernadettě Soubirousové. Průměrně míří do Lurd okolo 3 miliónů poutníků ročně, z nichž velká část přichází se zdravotními problémy a s nadějí v uzdravení. Na rozdíl od jiných poutních míst není cílovým místem pouze bazilika či jiný objekt, ale komplex svatyní a jeskyně. Jedná se celkem o 3 baziliky – bazilika Neposkrvněného Početí, bazilika Panny Marie Růžencové a bazilika svatého Pia. Všechny byly postaveny krátce po sobě a posvátnou jeskyní je jeskyně Massabielle, kde vyvěrá pramen se zázračnými účinky. (lourdes-france.org, 2025)

Jak již bylo zmíněno, v roce 1858 došlo k zjevení Panny Marie mlynářově dceři Bernadettě. Toto vidění se stalo základem pro vznik poutního místa. Panna Marie se v Lurdách zjevila celkem osmnáctkrát během jara a léta téhož roku. Bernadetta se s Panno Marií potkávala ve skalní dutině, dnes známé jako jeskyně Massabielle. První setkání proběhlo 11. února 1858, kdy tehdy čtrnáctiletá Bernadetta sbírala dříví. V té době trpěla zdravotními potížemi, hlavně astmatickými záchvaty. Při devátém zjevení dne 25. února 1858, ji Panna Marie ukázala pramen vody a vyzvala ji, aby se z něj napila. Od této doby je voda z tohoto pramene považována za zázračnou, protože je oficiálně potvrzeno 71 případů se zázračným uzdravením. Konkrétní jména pacientů a jejich zdravotní problémy, kterých byly po návštěvě Lurd zbaveny vede oficiální webová stránka poutního místa. Vzhledem k těmto skutečnostem jsou Lurdy velice významným poutním místem, kam vyráží pacienti s různými onemocněními věřící v blahodárný účinek vody. (lourdes-france.org, 2025)

Poutním místem v Lurdech je oblast s rozlohou 5130 000 m², kde se nachází bazilika Neposkrvněného Početí, bazilika Panny Marie Růžencové, bazilika Pia X. a jeskyně Massabielle. Současně se zde nachází 22 míst určených k bohoslužbě a ročně se zde koná přibližně 10 000 mší. Nejprve byla vystavěna bazilika Neposkrvněného Početí v novogotickém stylu v letech 1866 až 1871 pod vedením francouzského architekta Hippolyte Duranda. Zsvěcení proběhlo v roce 1876. Dominantou je 70 m vysoká věž. Do stavby proniká sluneční svit skrz 42 vitrážových oken, na kterých jsou vyobrazeny scény spojené se zjevením Matky Boží a historickými událostmi z Lurd. Součástí stavby je bazilika Marie Růžencové, jež byla roku 1899 dokončena a 6. října 1901 slavnostně zasvěcena. Byla vystavěna v neobyzantském slohu podle architekta Léopolda Hardyho. Typickým neobyzantským prvkem je kupole a mozaiky, které vyobrazují tajemství růžence. Tyto mozaiky doplňují interiér a zaujímají plochu přibližně 2 000 m². Půdorys baziliky je ve tvaru řeckého kříže. Venkovní výzdobu doplnil Marko Ivan Rupnik v roce 2008 znázorněním části růžencové modlitby zvané „Tajemství světla“. Třetí stavbou doplňující komplex je bazilika svatého Pia X nacházející se v podzemí, pod zmíněnými předešlými bazilikami. Při stém výročí od zjevení byla dne 25. března 1958 slavnostně otevřena. Jedná se o moderní stavbu navrženou Pierrem Vagem. Chrám se rozkládá na ploše 12 000 m², přičemž je dlouhý 201 m a široký 81 m. V interiéru je k dispozici 5000 míst k sezení, avšak maximální kapacita pojme 20 000 návštěvníků. Vitráže jsou zdobené speciální uměleckou technikou gemmail, při níž je vrstveno sklo bez použití olova. Díky tomu může přes vitráže procházet více světla a mozaiky působí výrazněji a zářivěji. Těchto vitráží se zde nachází celkem 52 a jsou rozděleny do tří okruhů, které jsou nazývány – Křížová cesta, Tajemství růžence, Zjevení v Massabielle. (lourdes-france.org, 2025)

Hlavním cílem poutníků je navštívit jeskyni Massabielle nacházející se v poutním areálu v těsné blízkosti již zmíněných bazilik. Posvátná jeskynní dutina je tvořena vápencem a její výška činí 3,8 m. Socha Panny Marie byla ztvárněna sochařem Josephem-Huguesem Fabischem a nachází ve výklenku v jeskyni ve výšce 2 metrů. Roku 1864 se konala první procese zprostředkovaná

církvi a současně byla slavnostně odhalena právě socha Panny Marie. Této události přihlíželo okolo 20 000 poutníků. V Massabielle vyvěrá na povrch pramen vody, kterému jsou připisovány blahodárné účinky. Pramen je od roku 1974 odváděn do kohoutků před vstupem do jeskyně. Až do roku 1861 byla Massabielle ve vlastnictví církve. (lourdes-france.org, 2025)

Santiago de Compostela

Katedrála v Santiagu de Compostela je jedním z nejvýznamnějších poutních míst v Evropě. Poutníci mohou zahájit svou cestu z libovolného místa v Evropě, včetně svého domova a dojít do Santiaga de Compostela. Svatojakubská cesta nabývají od středověku stále většího významu a cesty do Santiaga de Compostela jsou označovány jako „hvězdné“. Souvisí to s názvem města, protože název Compostela je odvozeno od „compostum“, což znamená pohřebiště a „campus stellae“, což je hvězdné pole. (Jöckle, 1997)

Patronem Španělska je svatý Jakub, který zemřel jako mučedník přibližně kolem roku 44 a byl pohřben v Jeruzalémě. Jeho relikvie byly převezeny do Španělska na místo, které bylo zapomenuto. První zmínky o něm pochází z roku 813, kdy byly nalezeny jeho ostatky. Původně byl na tomto místě vybudován kostel. Za krátkou chvíli začala být stavěna další infrastruktura v okolí, a tak vzniklo město. Brzy začali ke kostelu chodit první poutníci. Historické prameny dokládají, že první svatojakubské cesty se účastnil biskup z Francie v roce 951. Kostel byl několikrát rekonstruován a přestavován, protože byl roku 997 po nájezdech Maurů zničen. Podoba dnešní trojlodní katedrály pochází z let 1075–1150. V roce 1197 byl katedrále udělen titul Svatého města. Tyto tituly vydává papež a tehdy jím byl Alexandr III. Roku 1211 byl chrám zasvěcen. Původní stavba byla koncipována v románském stylu, přičemž dnes navíc nese prvky baroka a gotiky. (Vítek, 2021)

Svatý Jakub se narodil kolem osmého roku v 1. století, přesné datum není známo. Jeho otec Zebedaus se živil jako galilejský rybář a jeho matkou byla Marie Salome. Měl mladšího bratra Jana, se kterým se společně stali apoštoly. Jakub je ve Španělsku znám pod jménem Santiago. Podle legendy se stal apoštolem v okamžiku, když natahoval rybářské síť a spasitel ho vyzval, aby se stal jeho učedníkem. V současnosti existuje nepřeberné množství legend, které se vážou k životu apoštola Jakuba Staršího a jeho činnost je doložena v evangeliích Nového zákona. Někteří badatelé však vyvrací jeho působení ve Španělsku, protože považují jeho přesun ze Svaté země na Pyrenejský poloostrov za nepravděpodobný a nerealistický. (González, 2021)

Jak uvádí Chlumský, Jakub se narodil ve vesnici Betsaidě. Jednoho dne, když byl se svým bratrem Janem a otcem na lodi, Ježíš oba bratry povolal k sobě. Jakub patřil k Ježíšovým nejbližším učedníkům doprovázel Ježíše na horu Tábor, kde došlo k proměně Ježíše. Tato událost se stala natolik význačnou, že na ni křesťanská tradice odkazuje svátkem Proměnění Páně, připadající na 6. srpna. Další významnou událostí, při níž byl přítomen bylo vzkříšení Jairovy dcery. Duchovně ho události připravily na následování Krista a také jako první apoštol zemřel mučednickou smrtí. Jakub a Jan byli přezdívaní jako „Boanerges“, což odkazuje na „syny hromu“. Přezdívky si získali kvůli své povaze, protože mnohdy jednali bez rozmyšlení a radikálním způsobem. Takového chování se dopustili, když nebyli přijati do vesnice v oblasti Samaří během svých cest do Jeruzaléma. V hněvu chtěli na vesnici seslat požár. V ten okamžik zasáhl Ježíš, který je napomenul, protože jakékoli násilné jednání není v jeho učení přijatelné. (Chlumský, nedatováno)

Další pověst vypráví o přepravě Jakuba těla z Jeruzaléma do Španělska. Apoštolové položili jeho mrtvé tělo na loďku. Člun řídili andělé a po týdnu se mrtvé tělo dostavilo do Galicie ve Španělsku. Tady byl Jakub pohřben, avšak místo bylo zapomenuto a ztraceno. Až v 9. století bylo místo znovu objeveno poustevníkem Pelagiem. V roce 813 spatřil Pelagius zářit horu Liberedón a současně uslyšel andělský zpěv. Jednalo se o znamení, které ho dovedlo k objevení hrobu apoštola. (Jöckle, 1997)

Jakub Starší se vyznačuje několika znaky, mezi něž patří poutnický úbor s holí, mušle hřebenatka, meč, kůň a Písmo. Oděv byl tvořen dlouhým pláštěm a šatem. Dnes tento plášť nazýváme pelerína. Apoštol je typicky vyobrazován s holí v jedné ruce a ve druhé má knihu. Historické prameny připomínají hůl, jako předmět, který svatý Jakub nabídl Hermogenovi, jež se nemohl díky démonům hýbat. Původní hůl patřící Jakubovi byla podle Václava Šaška z Bířkova v katedrále vystavená k expozici. Tradice absolvovat poutě s holí přetrvává dodnes, ačkoliv původní dřevěné hole jsou nahrazeny moderními. Zajímavostí je, že Jakubova hůl byla využívána jako nástroj k měření vzdálenosti mezi dvěma hvězdami, protože na ni bylo připevněno speciální pravítko. (Ultreia.cz, nedatováno)

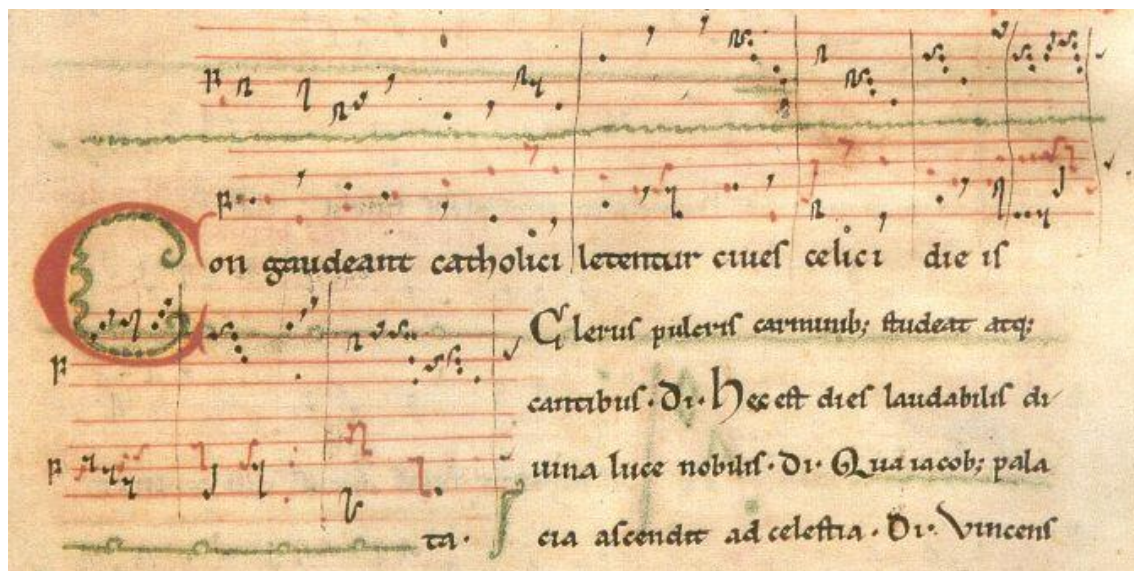
Ústředním symbolem svatého Jakuba se stala lastura hřebenatky svatojakubské. Jedna z legend praví o tom, jak uředníci poslali po oceánu mrtvé tělo na Pyrenejský ostrov, aby zde mohlo být pohřbeno. Během plavby došlo k velké bouři, při níž se tělo Jakuba ztratilo v hlubokých vodách. Po určité době bylo tělo nalezeno na břehu. Tělo však bylo zachovalé bez známek poškození, protože bylo obaleno těmito mušlemi. Druhá legenda byla již výše zmíněna, pojednává o přepravě Jakubova těla na loďce, kterou řídili andělé. Jakmile loď byla blízko břehu, konala se tam svatba. Kůň, na němž seděl ženich se splašil. Ženich s jezdcem se ztratili v moři, ale díky zázraku vystoupili z něj živí. Jejich těla byla pokryta rovněž hřebenatkami. (stjames.dinglecom, © 2024) Dodnes poutníci se poutníci vydávají na svatojakubskou pouť se symbolem hřebenatky svatojakubské, jejíž latinský název je Pecten jacobaeus. Tento druh hřebenatky žije zejména při pobřežích Atlantiku. Skládá se ze dvou skořápek a středověcí poutníci našli její praktické využití, když ji používali jako nádobu na pití vody. (Ultreia.cz, nedatováno)

Rozmach poutních cest do Santiaga de Compostela je datován od 9. století, kdy byly objeveny relikvie svatého Jakuba poustevníkem Pelaginem. O svůj nález se podělil s biskupem Theodomirem, který konstatoval, že ostatky skutečně patří svatému Jakubovi. Brzy se to dozvěděl král Alfons II. Asturský. Nechal vystavět malý kostel zasvěcený svatému Jakubovi. Jakmile se rozšířilo, že se v Galicii nachází hrobka apoštola, začaly sem proudit davy poutníků. První poutní cesta se táhla přes Cantaberské pohoří. Při boji mezi křesťanskými a maurskými vojsky byl zničen původní kostel roku 997. Původní bronzové zvony, které se nacházely uvnitř, museli křesťanští zajatci odnést do jižního Španělska, do Cordoby. Zvony však byly roku 1236 vráceny zpět do Santiaga de Compostela. Jelikož místo se stávalo více proslulé a lákalo čím dál větší davy poutníků, byla roku 1075 vystavěna větší bazilika. Do roku 1181 bylo možné získat plnomocné odpustky pouze v Římě během Svatého roku. Avšak od této doby mohli poutníci úplné odpustky získat po celý rok v Santiagu de Compostela. Poutní trasy byly postupně vylepšovány, zpevňovaly se a začala se stavět potřebná zařízení pro poutníky pro poutníky. Poutníci byli ubytováni v hospicích. Původní hlavní trasy vedly skrz území Périgord v jižní Francii, přes Gaskoňsko, španělský průsmyk Roncesvalles, Pamplonu, Puente la Reina, Santo Domingo de la Calzada, León a do Santiaga de Compostela. Další významné evropské trasy byly

označovány jako „horní a dolní cesta“. Horní cesta začínala v Einsiedeln ve Švýcarsku. Dolní cesta vedla z Cách v Německu a pokračovala přes Maastricht, Brusel a Paříž. (Jöckle, 1997)

Podle názoru Dancáka (2005) se v období mezi 10. a 15. stoletím stalo Santiago de Compostela cílem pro množství poutníků. Existovala síť poutních cest vedoucí přes další poutní místa, která poutníci během cesty navštívili. Při trasách byly pro poutníky vybudovány zejména hospice a nemocnice, které poskytovaly poutníkům nezbytnou péči a zázemí. Během 11. a 12. století se Santiago dostalo na stejnou úroveň poutních cílů, jako byl Řím a Jeruzalém. (Dancák, 2005)

Nejstarší rukopis o svatém Jakubovi a poutích do Santiaga de Compostela byl napsán v letech 1138–1173 a je nazýván Kalixtův kodex. Je znám též pod názvem Liber Sancti Jacobi je připisován papeži Kallixovi I. Diskuse, kdo je autorem kodexu zůstávají otevřené a mnozí badatelé se domnívají, že kodex je dílem více autorů. Někteří připisují jeho vznik francouzskému mnichovi Aymeric Picaudovi. Dnes je tento spis považován za významný pramen pro studium středověkých poutí do Santiaga. Kodex obsahuje popis poutních tras a sloužil jako průvodce pro poutníky s různými radami. Zahrnuje části, které odrážejí duchovní a kulturní význam poutní cesty do Santiaga. Obsahuje zprávy o zázracích, které jsou vztahovány k legendám o svatém Jakubovi a jeho uctívání relikvií. Rovněž obsahuje liturgické texty k bohoslužbám a písně. Jedna z nejvýznamnějších písní je nazývána „the congaudeant catholici Congurtus“ v překladu „Ať se všichni katolíci radují společně“. Rukopis byl po dobu uchováván v trezoru v katedrále svatého Jakuba, dokud nebyl 7. července 2011 odcizen. Krádež takto cenného pramenu bylo velkým šokem a ihned případ začala projednávat španělská policie. O rok později, 4. července 2012, byl rukopis nalezen ve městě v garáži některého domovníka. (historyofinformation.com, © 2004–2025)

Obr. 8: Výňatek z Kalixtova kodexu

Zdroj:(historyofinformation.com, © 2004–2025)

Za zlatý věk Svatojakubské cesty je považováno 12. a 13. století, přičemž následovalo období úpadku během evropské renesance od 14. do 17. století. Za moderní rozvoj poutí je datován rok 1884, kdy papež Leon XIII. potvrdil pravost relikvií svatého Jakuba. Ve 20. století došlo k výraznému rozvoji dopravní infrastruktury. Vzhledem k dostupnosti různých dopravních prostředků, zejména aut a letadel vznikaly predikce, že poutníci budou preferovat rychlejší

a pohodlnější způsob dopravy k poutnímu místu. Skutečně se jednalo jen o hypotézu, která nebyla naplněna, naopak se během posledních třiceti let zvýšil zájem o tradiční poutní cestu pěšky. Tento trend znázorňují statistiky na oficiální webové stránce Santiaga de Compostela, která zveřejňuje roční statistické údaje o poutnících. Data jsou sbírána oficiální kanceláří Oficina de Acogida al Peregrino. (oficinadelperegrino.com, nedatováno)

Nejvýznamnější poutní trasy vedoucí do Santiaga de Compostela jsou souhrnně označovány jako „Camino de Santiago“. V Evropě existuje rozsáhlá síť stezek, které propojují jednotlivé státy s dosáhnutím jediného cíle – katedrály svatého Jakuba. Přesný počet těchto tras není jednoznačně stanoven, protože se v historii vyvíjely a měnily. Navzdory množství těchto cest lze podle oficiálního portálu katedrály Officina del Peregrino identifikovat hlavní větve poutních cest:

- Francouzská cesta (Camino Francés)
- Severní cesta (Camino del Norte)
- Původní cesta (Camino Primitivo)
- Portugalská cesta (Camino Portugués)
- Portugalská pobřežní (Portugués Costa)
- Stříbrná cesta (Via de la Plata)
- Anglická cesta (Camino Inglés)
- Zimní cesta (De Invierno)
- Muxía-Finisterre
- Geira a Arrieiros
- Muros-Noia

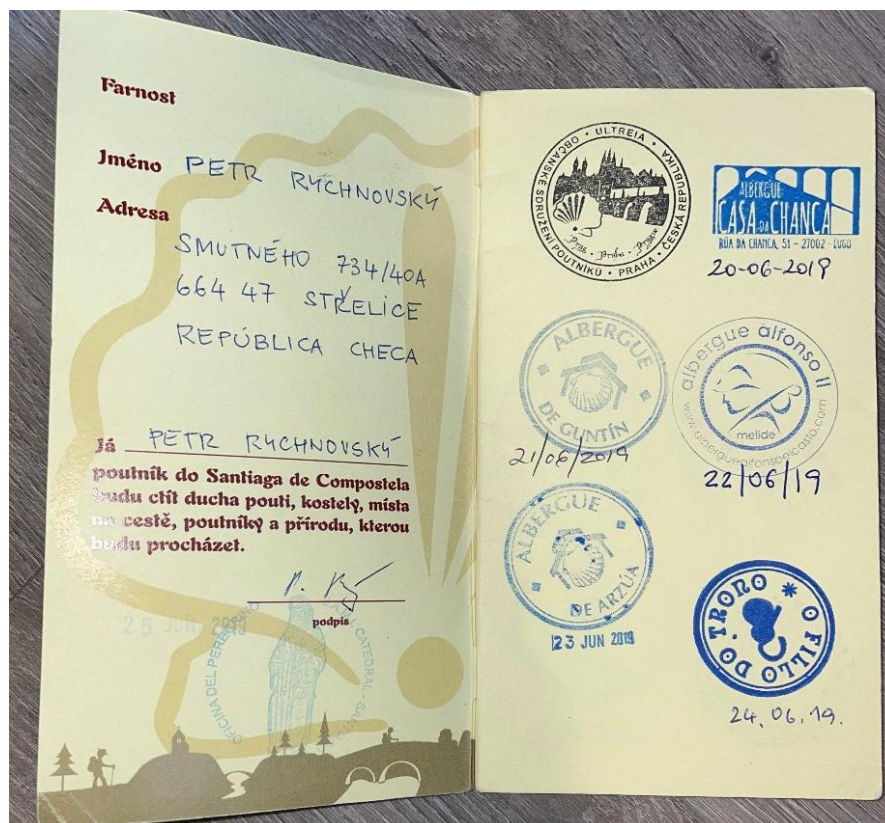
Svatojakubská cesta zahrnuje několik tras vedoucích k hrobu svatého Jakuba. Náročnost a délka těchto cest se liší, záleží na tempu a času, který je poutník ochoten věnovat putování. Většina poutníků vyráží pěšky, ale mohou jet i na kole, případně koni. Pravidlem je, že poutník by měl ujít alespoň 100 km pěšky, případně 200 km na kole, aby se stal poutníkem v pravém slova smyslu. Přibližně 100 km před katedrálou se cesty sbíhají v jednu. Některé trasy jsou velice frekventované, zatímco jiné jsou méně známé a poklidné. Cesty jsou značené žlutými šipkami. Poutníci nejčastěji vyráží na poutě během letních měsíců, a proto jsou některé úseky cest přeplněné. Naopak v zimních měsících je počet poutníků nižší, avšak je nutno počítat s omezenými možnostmi ubytování. Některé z ubytoven, zvané albergues, jsou mimo sezónu uzavřeny. Od roku 1993 je Svatojakubská cesta zapsána na Seznam světového dědictví UNESCO. (Novák, 2024)

Důležitou infrastrukturou na poutních cestách jsou ubytovací a stravovací zařízení. Podél jednotlivých tras se nachází ubytovny pro poutníky, známé jako albergues. Jsou rozmístěny přibližně každých 20 km a jsou vybavené palandou s matrací, sprchou a někdy kuchyní. Možnost rezervace se liší dle jednotlivých zařízení, některé lze rezervovat prostřednictvím online portálů, například Booking.com. Mnoho ubytoven však pracuje na principu „kdo dřív přijde, ten dřív bere“, takže během letních měsíců může být dostupnost ubytování horší. Většina ubytování má check-in mezi 15 až 20 hodinou odpolední, check-out bývá v brzkých ranních hodinách. Cena noclehu ve veřejných ubytovnách se pohybuje okolo 6 EUR za noc. Pro větší komfort je možnost využít penziony, hostely, ubytování zprostředkované Airbnb či soukromé ubytování. Trasy vedou skrz města a vesnice, kde se nachází různé obchody, včetně obchodů s potravinami, bistra

a restaurace. Vybrané restaurace nabízí speciální menu pro poutníky nazývané „menu pellegrino“. Menu stojí okolo 10 EUR a se skládá z předkrmu, hlavního jídla a nápoje. Na trasách jsou rozmístěny fontány s pitnou vodou. (Novák, 2024)

Pro poutě do Santiaga de Compostela jsou typické dva dokumenty – poutnický průkaz a certifikát. Průkaz neboli La Credencial ve španělštině a je oficiálním osvědčením o vykonání pouti pěšky, na kole či koni. Je to malá brožurka, kterou lze zakoupit v poutnických ubytovnách, farních kostelech či dalších institucích pověřených oficiálním úřadem Oficina del Peregrino. Je distribuován v několika evropských zemích, například v České republice ho lze zakoupit online nebo na pobočkách poutnického spolku Ultraia. V současné době je k dispozici aplikace „Jacostamp Camino de Santiago“, která je digitální alternativou fyzického průkazu. Aplikace je zdarma a dostupná pro operační systémy Android a iOS. Průkaz je důležitý k získání certifikátu o skutečné účasti na poutní cestě. Certifikát o absolvování pouti se získává v katedrále Santiaga de Compostela, kde je faráři předložen credencial s razítky. Nejčastěji dostávají poutníci razítka v poutnických ubytovnách, pokud jsou v nich ubytováni, avšak mohou je získat i v informačních centrech. Podmínkou je, že poutník musí projít pěšky alespoň 100 km, případně 200 km na kole či koni. Credencial je nezbytnou podmínkou pro využití ubytoven (albergues), jelikož bez přeložení průkazu se nelze ubytovat v těchto zařízeních. Úvodní strana credencialu obsahuje údaje o poutníkovi, včetně jeho jména, adresy a jeho podpisu. Rovněž by zde mělo být otištěno razítko instituce, která dokument poskytl. Zbytek stran je určen pro sběr jedinečných razítek, které poutník obdrží v každém albergue, kde byl ubytován. (oficinadelperegrino.com, nedatováno)

Další dokument, který je pro mnohé poutníky důležitý je certifikát potvrzující absolvování určité vzdálenosti. Tento certifikát je udělován po předložení credencialu v katedrále svatého Jakuba. Spis je z pergamenu a je vydáván za poplatek ve výši 3 EUR. Obsahuje část latinského textu z Kalixtova kodexu. Pracovník kanceláře Oficina del Peregrino na něj následně připiše jméno poutníka a datum vydání. (oficinadelperegrino.com, nedatováno)

Obr. 9: Credencial

Zdroj: vlastní zpracování

Obr. 10: Certifikát o absolvování pouti

Zdroj: vlastní zpracování

2 Analytická část

Analytická část je zaměřena na analýzu řízených rozhovorů od osob, které měly zkušenost s poutní cestou do Santiaga de Compostela. V této části bakalářské práce je charakterizován cíl výzkumu, výzkumné otázky a popis průběhu řízených rozhovorů. Využity jsou sekundární zdroje, konkrétně internetové stránky, díky kterým bylo možné popsat jednotlivé trasy zvolené respondenty.

2.1 Cíl a metodika výzkumu

Cílem výzkumu je analyzovat motivy účasti na poutním turismu a porovnat očekávání poutníků před zahájením pouti s jejich skutečnými zkušenostmi během poutní cesty. Dále se výzkum zaměřuje na změny v životě poutníků po absolvování poutě. Pro dosažení tohoto cíle byly stanoveny následující výzkumné otázky:

1. Jaká je motivace pro podniknutí poutní cesty?

První výzkumná otázka zkoumá individuální důvody, které vedou jednotlivce k rozhodnutí vydat se na poutní cestu. Také se zaměřuje na to, zda měl jejich důvod duchovní nebo osobní charakter. Popisuje, jestli rozhodnutí vyrazit na pouť byla plánována dopředu nebo šlo spíše o spontánní nápad a je zohledněn výběr konkrétní trasy nebo destinace. Otázka nemá ohraničené možnosti a zachycuje velkou škálu rozmanitých pohnutek.

2. Jak se liší očekávání poutníků od jejich skutečné zkušenosti během poutní cesty?

Druhá výzkumná otázka se zabývá reálnými zkušenostmi poutníků a porovnává je s očekáváním, které měli před zahájením poutě. Otevírá prostor popsat své zážitky a zkušenosti a následně se zamyslet nad naplněním či nenaplněním představ před absolvováním poutě. Pokrývá tak dvě časové roviny – stav před a během poutě. Pozornost je věnována již předem na stanoveným oblastem týkající se pěšího putování, ubytování, stravování, pohledu na rezidenty, orientace na trasách a celkového dojmu po absolvování pouti.

3. Jaké změny zaznamenali poutníci po absolvování poutní cesty a jak vnímali návrat do běžného života?

Poslední výzkumná otázka je zaměřena na změny po poutní cestě, které se promítly jedincům do jejich života. Rovněž odkrývá duchovní aspekt, zda u poutníků došlo ke změně postoje k víře po poutní cestě. Zahrnuje i problematiku návratu do běžného života.

Vzhledem k výzkumným otázkám a cíle mé bakalářské práce, které byly předem stanoveny, jsem využila kvalitativní výzkum. Data jsem sbírala prostřednictvím řízených rozhovorů, díky kterým bylo možné zkoumat a pochopit problémy ve větší hloubce. Tato metoda je založena na pochopení osobních zkušeností a pocitů individuálních poutníků, což je pro moji práci velmi důležité. Poutníci mohli své postoje a názory interpretovat tak, jak to opravdu cítí. Metoda řízených rozhovorů však přináší jisté nevýhody, mezi něž patří například časová náročnost a individuální zkušenosti. To má za následek obtížnější vyhodnocování a zpracovávání dat.

Data v této bakalářské práci vychází z 10 polostrukturovaných rozhovorů. Předem bylo stanoveno 18 otázek, které jsou logicky provázány s výzkumnými otázkami. Nejprve byly respondentům položeny 4 otázky, které jim pomohly odbourat stres a zároveň poskytl rámec

pro jejich základní charakteristiku. S ohledem na výzkumné otázky byly otázky v řízených rozhovorech rozděleny do 3 tematických okruhů. První 4 otázky jsou zaměřeny na motivaci poutníků, otázky č. 5 až č. 15 se týkaly reálných zkušeností poutníků a jejich představ před zahájením cesty. Poslední 3 otázky jsou věnovány změnám v životě poutníků a jejich návratu do rutiny. V některých rozhovorech bylo položeno více otázek, protože odpovědi respondentů zabíhaly jinam než k jádru věci. Časová náročnost rozhovorů byla velmi individuální, avšak průměrný odhad délky rozhovoru byl 30 min.

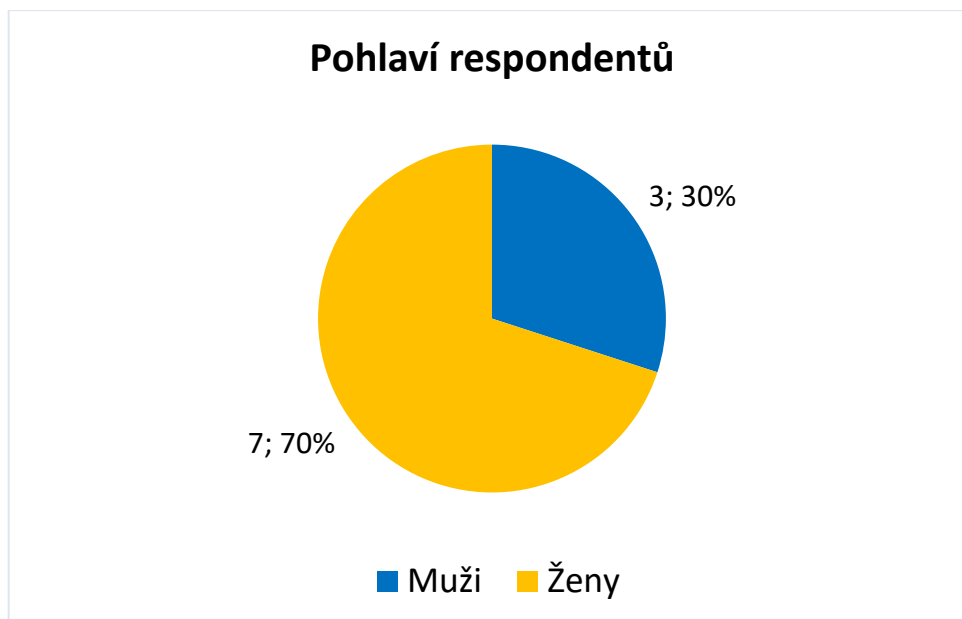
Předem bylo stanoveno 22 otázek (4 úvodní a 18 týkající se problematiky), které byly vytištěné na papíře. Před samotným zahájením rozhovoru byli respondenti vždy seznámeni s průběhem, otázky byly položeny až po jejich souhlasu. Rozhovory byly nahrávány, výjimkou byl jeden případ, kdy si to respondent nepřál. Tato situace byla vyřešena tak, že během svého povídání jsem zapisovala naši konverzaci a poté jsme společně přepis rozhovoru zkontrolovali, zda informace respondenta odpovídají. Většinou byly rozhovory provedeny formou osobního setkání, pouze 3 z nich proběhly formou videohovoru.

Sběr dat probíhal od 15. 2. do 20. 3. 2025, přičemž schůzky s respondenty byly několikrát odloženy.

Podmínkou pro výběr respondentů byla zkušenost absolvování poutní cesty. Prvního rozhovoru se účastnil rodinný známý, o kterém jsem věděla, že absolvoval pouť do Santiaga de Compostela. Na základě jeho doporučení jsem oslovila další poutníky, kteří šli rovněž po Svatojakubské cestě. Dále jsem pátrala na sociálních sítích, konkrétně na Instagramu a Facebooku. Na Instagramu jsem kontaktovala 3 tvůrce obsahu zaměřené na sdílení cestovatelských zkušeností a zážitků. Z nich mi odpověděla pouze jedna respondentka, s kterou byl proveden videohovor. Na Facebooku jsem se přidala do skupiny Svatojakubská cesta – fórum, kam jsem napsala o své bakalářské práci. Rozhovoru se účastnila opět pouze jedna respondentka. Narazila jsem také na webovou stránku jedné farnosti, kde byly fotografie z poutního místa Lurdy. Napsala jsem jim e – mail, na který jsem dostala odpověď po 2 týdnech. Poté už jsem nedostala žádnou odpověď, a tak rozhovor neproběhl. Zbylé respondenty jsem získala díky doporučení přátel.

Výpovědi byly získány od 10 respondentů, jejichž základní charakteristika je uvedena v tabulce v závěru této podkapitoly.

Data byla získána od 7 žen a 3 mužů, což vykazuje nerovnoměrné zastoupení pohlaví. Genderové zastoupení respondentů je znázorněno v grafu níže.

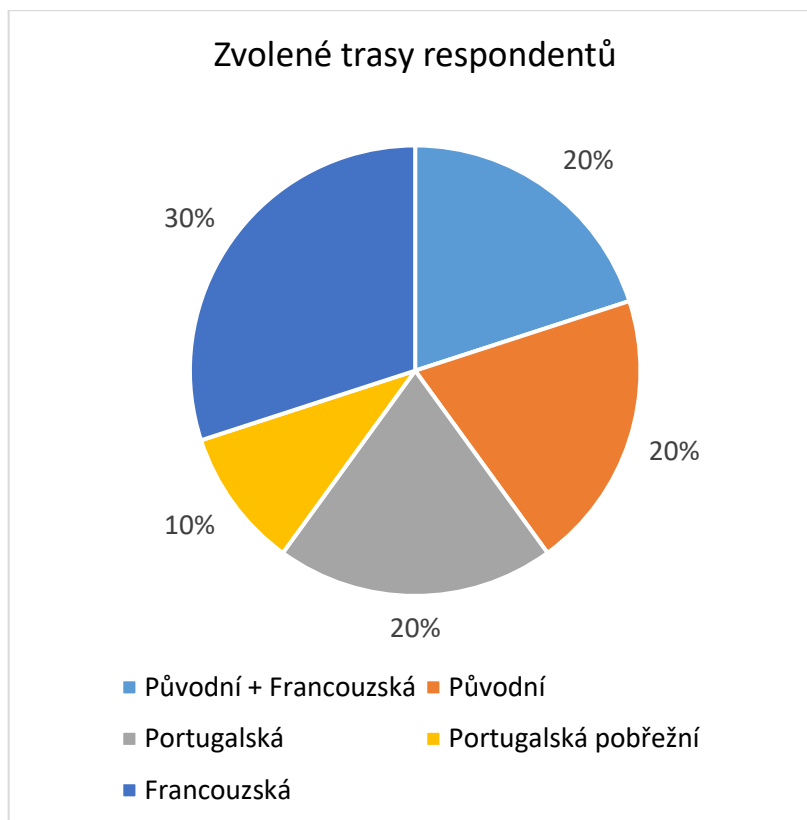

Obr. 11: Pohlaví respondentů

Zdroj: vlastní zpracování

Výstupy z rozhovorů byly získány od poutníků, kteří absolvovali pouť po 3 nejznámějších trasách. Důležité je zmínit, že existují k trasám alternativy, jakými je například Portugalská pobřežní trasa. Vybrané trasy respondentů: Původní, Francouzská a Portugalská cesta.

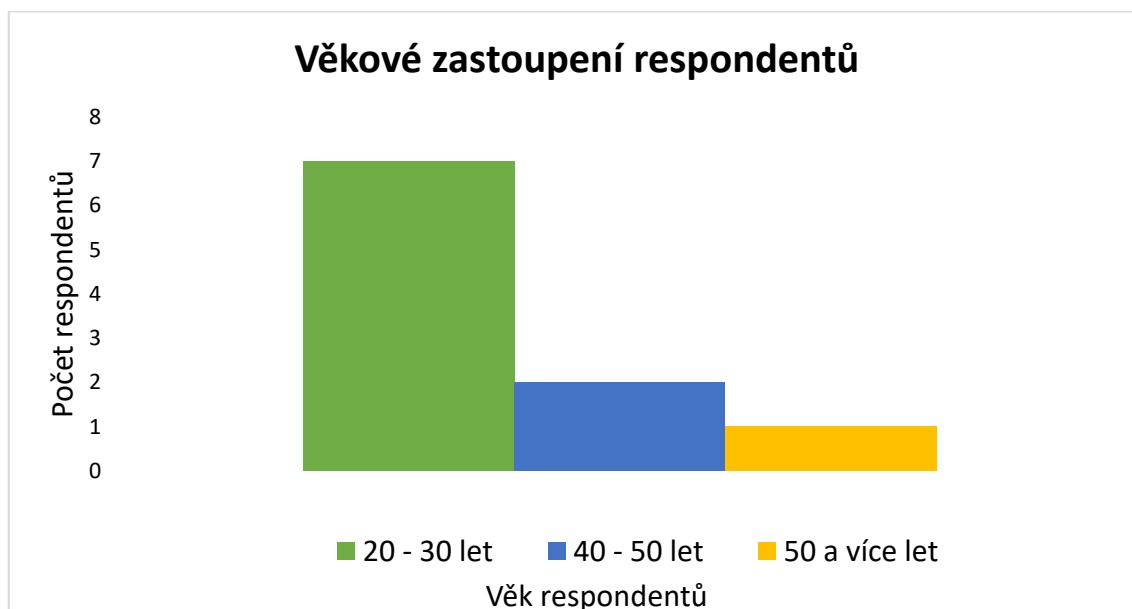
2 respondenti absolvovali část Původní trasy, přičemž v městě Melide navázali na Francouzské Camino. Z historického města Oviedo po Původní trase (Camino Primitivo) putovali 2 respondenti. Francouzskou trasu začínající v Saint-Jean-Pied-de-Port absolvovali celkem 3 respondenti. Další 3 respondenti zvolili variantu z Porta (Camino Portuguese) a 1 z nich zvolil pobřežní variantu (Portugués Coastal).

Obr. 12: Zvolené trasy respondentů

Zdroj: vlastní zpracování

Nejvíce zastoupenou věkovou skupinou mezi respondenty jsou osoby, kterým bylo v době pouti 20–30 let, což je 7 osob z celkového počtu dotazovaných. Pouze 2 respondenti spadali do věkové skupiny 40-50 let a jednomu respondentovi bylo 56 let.

Obr. 13: Věkové zastoupení respondentů

Zdroj: vlastní zpracování

Tabulka shrnuje základní charakteristiky výzkumného vzorku. Respondenti jsou označeni číslem od 1 do 10. Věkové rozpětí se pohybuje od 20 do 56 let. Celkem 8 respondentů uvedlo, že nejsou věřící. Doba absolvování poutě se pohybuje od roku 2017 do 2024. V roce 2017 absolvovali poutní cestu celkem 2 respondenti, v roce 2018 pouze jeden, rok 2019 uvedli 3 respondenti, v roce 2023 putoval pouze jeden respondent a 3 respondenti absolvovali pouť v roce 2024.

Tabulka 1: Charakteristika respondentů

Číslo respondenta	Jméno	Pohlaví	Věk (při putování)	Víra	Cesta	Rok putování
1.	Petr	Muž	49	Ne	Původní + Francouzská	2017
2.	Anna	Žena	21	Ne	Původní + Francouzská	2017
3.	Marcela	Žena	45	Ne	Původní	2024
4.	Anežka	Žena	30	ano	Původní	2019
5.	Sára	Žena	20	ano	Portugalská	2019
6.	Bára	Žena	22	Ne	Portugalská	2023
7.	Julie	Žena	23	Ne	Portugalská pobřežní	2024
8.	Šimon	Muž	23	Ne	Francouzská	2019
9.	Iva	Žena	56	Ne	Francouzská	2018
10.	Tomáš	Muž	22	Ne	Francouzská	2024

Zdroj: vlastní zpracování

2.2 Charakteristika zkoumané oblasti

Tato část bakalářské práce poskytuje praktické informace pro bližší seznámení se s Svatojakubskou cestou. Obsahuje základní popis tras, jehož součástí jsou výchozí body, vzdálenost, trvání pouti při průměrném tempu člověka, maximální převýšení a vhodná doba pro pouť.

Po průzkumu dostupných internetových zdrojů jsem zjistila, že informace o poutních cestách se často drobně liší. Nejčastější rozdíly se týkají vzdáleností tras, přičemž tyto odchylky nepřesahují 10 km. Zároveň jsem zjistila, že různé zdroje uvádějí odlišný výchozí bod portugalské varianty. Někdy je uveden Lisabon a jindy zase Porto. Po zkoumání, jak je to možné, jsem zjistila, že oficiálně výchozím bodem této trasy je Lisabon. Avšak mnoho poutníků začíná v Portu, a proto některé zdroje uvádí tento startovní bod. Zpracování následujících dat vychází z webové stránky Caminolovers.com.

Obr. 14: Síť nejznámějších poutních tras

Zdroj: caminolovers.com, ©2022-2024

V současnosti existuje 12 základních tras do Santiaga de Compostela. V tabulce jsou uvedeny pouze ty, po nichž se vydali respondenti.

Tabulka 2: Zvolené trasy respondentů

Trasa	Původní	Portugalská	Portugalská pobřežní	Francouzská
Výchozí bod	Oviedo	Porto	Porto	Saint-Jean-Pied-de-Port
Vzdálenost	310 km	250 km	260 km	760 km
Doba trvání	12 dní	10 dní	10 dní	32 dní
Vhodná doba	Květen–říjen	Duben–říjen	Duben–září	Duben–listopad
Převýšení	6540 m	2698 m	2767 m	18 666 m

Zdroj: vlastní zpracování podle caminolovers.com, ©2022-2024

Nejznámější trasou je Francouzská cesta (Camino Francés), která začíná ve francouzském městě Saint-Jean-Pied-de-Port v Pyrenejích. Trasa je dlouhá přibližně 760 km a její absolvování může trvat měsíc, jestliže poutník urazí přibližně 25 km denně. Francouzské Camino vede přes historická centra, jakými je například Pamplona, Burgos, León a Ponferrada. Cesta je doprovázena panoramaty na Pyreneje a pole s vinnou révou v oblasti La Rioja. Tuto cestu si zvolil též český cestovatel a spisovatel Ladislav Zibura, který ve své knize „Všechny cesty vedou do Santiaga“ popisuje pětítýdenní putování v roce 2021. (Novák, 2024)

Jednou z méně frekventovaných cest je Portugalská trasa (Camino Portugués), jejímž oficiálním výchozím bodem je Lisabon. Ve skutečnosti však mnoho poutníků začíná pouť ve městě Porto. Odtud Porto je trasa dlouhá 260 km, což ji činí jednu z kratších. Při trase se nachází například města Coimbra a Braga. (Novák, 2024)

Původní trasa (Camino Primitivo) je nejstarší trasou vedoucí do Santiaga de Compostela, jejíž počátek se nachází v městě Oviedo. Podle historických pramenů po této trase chodili první poutníci již v 10. století. Trasa měří 320 km a poutníci ji při běžném tempu zdolají do 2 týdnů. Trasa vede přes město Melide, kde se napojuje na francouzskou variantu. V porovnání s francouzskou cestou se na této trase nachází menší počet poutnických ubytoven. Mnoho

poutníků označuje Původní trasu za nejhezčí, ale zároveň za nejobtížnější kvůli značnému převýšení. (veronikaontheroad.cz, 2022)

2.3 Analýza řízených rozhovorů

Analýza řízených rozhovorů zachycuje především 3 hlavní témata, které jsou propojeny s výzkumnými otázkami a cílem bakalářské práce.

témata jsou:

- Motivy k pouti
- Komparace očekávání a reálné zkušenosti poutníků
- Změny v životě poutníku po dokončení pouti

2.3.1 Motivy k pouti

Otázka č. 1: Co Vás vedlo k rozhodnutí podniknout poutní cestu? Bylo to spontánní rozhodnutí nebo jste o tom přemýšleli delší dobu?

Nejprve byly respondentům položeny otázky, které se týkaly rozhodnutí pro účast na poutní cestě. Celkem 3 respondenti uvedli, že jejich cesta byla ryze spontánním rozhodnutím, zbylých 7 respondentů cestu plánovalo různě dlouhou dobu.

Plánované a promyšlené rozhodnutí po cestě

Respondentka č. 2 (Anna) uvádí, že: „*Přemýšlela jsem o tom aspoň pár měsíců.*“ Podobně se vyjadřují další účastníci výzkumu. Respondentka č. 3 (Marcela) měla poutní cestu v mysli už delší dobu a respondentka č. 4 (Anežka) se k cestě odhodlala po několika letech. Stejně tak respondentka č. 5 (Sára) uvádí, že o pouti přemýšlela rok: „*Bylo to rozhodnutí, které jsem měla na srdci už delší dobu... a přemýšlela jsem o tom asi rok před tím, než jsem se rozhodla vyrazit.*“. Respondent č. 8 (Šimon) měl cestu promyšlenou dopředu a předem si vyhledal informace na internetu. Respondentka 7 (Julie) uvádí, že: „*O poutní cestě jsem přemýšlela již delší dobu. Nerozhodla jsem se spontánně, ale měla jsem cestu předem promyšlenou.*“ a respondentka č. 9 (Iva) se k opakované poutní cestě dostala po 3 letech, kdy se rozhodla jít první pouť, která ji velmi oslovila.

Spontánní rozhodnutí

Naopak respondent č. 1 (Petr) vysvětluje, že jeho rozhodnutí bylo spontánní, protože poutní absolvoval jako doprovod své dcery, a proto to pro něj byl spontánní nápad. Respondentka č. 6 (Bára) říká, že doposud neměla odvalu se na poutní cestu vydat, nicméně finální rozhodnutí bylo spontánní. Stejně tak respondent č. 10 (Tomáš) se pro pouť rozhodl spontánně.

Vyhodnocení otázky č. 1

Podle odpovědí respondentů se rozhodnutí o podniknutí poutní cesty lišilo mírou spontánnosti. Tři respondenti uvádí, že bylo jejich rozhodnutí spontánní, což u jednoho respondenta bylo ovlivněno tím, že byl na cestu přemluven jako doprovod rodinných příslušníků. Oproti tomu 7 z 10 respondentů o cestě přemýšleli již různě dlouhou dobu. Z toho plyne, že nadpoloviční většina respondentů měla poutní cestu předem naplánovanou. To může poukazovat na to, že pro ně byla cesta důležitým a promyšleným rozhodnutím.

Otázka č. 2: Byla Vaše motivace spíše duchovní nebo osobní?

Cílem této otázky bylo zjistit, zda respondenti vnímají svou motivaci k poutní cestě spíše jako osobní nebo duchovní, případně její kombinaci.

Osobní motivace

Osobní motivace vychází z individuálních potřeb a zájmů. Respondent č. 1 (Petr) se vydal na cestu s osobní motivací, protože rád chodí na túry, avšak dodává, že: „*nebudu popírat, že mě zajímal i duchovní rozměr poutní cesty jako takové.*“ Respondentka č. 9 (Iva) se přiklání k názoru, že osobní a duchovní motivaci nelze oddělit a uvádí, že: „*Za mě to takhle nejde škatulkovat, u mě to byla kombinace obojího.*“ Myšlenku podložila tím, že z osobního hlediska je nadšená turistka, ale zároveň se vydala na pouť s myšlenkou, že alespoň bude mít čas přemýšlet o životě. Respondentka č. 6 (Bára) pak mluví o tom, že její motivace byla kombinace obojího, protože říká, že: „*Spíš osobní, možná v tom ale trochu duchovna bylo. Myslela jsem si tak nějak v koutku duše, že až tam dojdeme, budu se cítit tak nějak očištěně, hlava bude vyvětraná a třeba s něčím novým přijdu. Něčím, co mi trošku změní život.*“

Duchovní motivace

Duchovní motivace je spojena s vírou, nicméně nemusí být nutně propojena s náboženstvím. Respondentka č. 5 (Sára) uvádí, že její motivy pro pouť spočívaly v potřebě prohloubit svou víru a najít si odpovědi na její osobní otázky. Respondentka č. 4 (Anežka) označuje svoji motivaci rovněž jako duchovní a spojuje to s tím, že se chtěla zamyslet nad sebou sama. Obě respondentky jsou věřící.

Vyhodnocení otázky č. 2

Po analýze bylo zjištěno, že z 10 respondentů uvedlo 6 osob, že jejich motivace byla osobní, další 2 osoby zhodnotili svoji motivaci jako duchovní. U posledních 2 respondentů se jednalo o kombinaci duchovního i osobního aspektu. Výsledky tedy naznačují, že hranice mezi duchovním a osobním rozměrem není vždy jednoznačná a často se prolíná.

Otázka č. 3: Byla vaše poutní cesta motivována například touhou po dobrodružství, zábavě, fyzické výzvě osobním milníkem nebo šlo spíše o jiné rozhodnutí? /Byla vaše poutní cesta motivována například slibem, prosbou, touhou přiblížit se Bohu nebo něčím jiným?

Třetí otázka měla 2 alternativy a respondentům byla položena na základě odpovědi na předchozí otázku. Pokud respondent uvedl v otázce č. 2 svoji motivaci jako osobní, byla mu položena otázka „*Byla Vaše poutní cesta motivována například touhou po dobrodružství, zábavě, fyzické výzvě osobním milníkem nebo šlo spíše o jiné rozhodnutí?*“ V případě, že považoval svoji motivaci za duchovní, otázka zněla „*Byla Vaše poutní cesta motivována například slibem, prosbou, touhou přiblížit se Bohu nebo něčím jiným?*“ V otázce jsou položeny příklady (dobrodružství, fyzická výzva, slib a podobně), aby respondent pochopil otázku, přičemž mohl uvést i jiný důvod. Z řízených rozhovorů začala postupně krystalizovat ústřední témata, která vedla k rozhodnutí pro poutní cestu. Po analýze otázek týkajících se motivace bylo zjištěno, že se nejčastěji jedná o kombinaci faktorů, mezi které patří především:

Fyzická výzva

Jedním z motivů byla fyzická výzva, kdy respondenti překonávali sami sebe. Celkem 5 respondentů uvedlo, že právě fyzická výzva byla jejich hlavní motivací, případně tvořila součást

větší škály důvodů vedoucí k pouti. Takto uvádí respondentka č. 6 (Bára): „*Určitě to byla pro mě i výzva se překonat a ujít zatím nejdelší vzdálenost, kterou jsem vlastně doted ušla naráz.*“ Přičemž doplňuje, že: „*Zároveň jsem tu cestu šla se svým klukem. V té době jsme spolu byli rok a půl a pamatuji si, že jsem to brala jako takovou menší zátěžovou zkoušku, jestli a jak to spolu zvládneme dva týdny v kuse.*“ Na ni navazuje odpověď respondenta č. 9 (Iva), kterou motivovalo více faktorů, v nichž se objevila i fyzická výzva. Říká, že: „*Opět taková kombinace dobrodružství, fyzické výzvy, zkusit něco nového a možná bych zmínila i zdravotní aspekt.*“ V souvislosti se zdravotními účinky hovoří o benefitech pohybu, „*Mám sedavé zaměstnání a trpím na výhřezy plotének. Lékaři mi doporučují chůzi, protože to je jediný pohyb, který mi na bolest pomáhá.*“ Respondent č. 8 (Šimon), který se vydal po Francouzské trase, poukazuje, že jeho motivace byla kombinace dobrodružství a fyzické výzvy a říká, že: „*Tak to vlastně pro mě představovalo jistou fyzickou výzvu. Šel jsem skoro 800 km, že jo.*“ Respondentka č. 7 (Julie) uvádí hlavní motivace, které jsou rovněž tvořeny stejnými pohnutkami, jako u předchozího respondenta. Kromě toho ale zmiňuje i další motivy spojené s osobním růstem či únikem od reality. Na to navazuje i respondentka č. 2 (Anna), která doplňuje, že kromě dobrodružství a fyzického překonání chtěla uniknout od rutinního městského života.

Dobrodružství

Jak již bylo zmíněno, několik respondentů uvedlo dobrodružství jako jeden faktor kombinace s fyzickou výzvou. Velmi podobné odpovědi byly poskytnuty respondenty mužského pohlaví, šlo tedy o respondenty č. 1 (Petr), č. 8 (Šimon) a č. 7 (Tomáš). Jejich hlavním důvodem k pouti byla právě touha prožít něco nového. Respondent č. 1 (Petr) je nadšeným turistou, který rád chodí na túry, ale předtím ještě nikdy na jiné poutní cestě nebyl. Vyjádřil se, že jeho motivací byla „*příležitost k dobrodružství a poznání něčeho nového.*“ Zároveň tvrdí, že jo jinou motivaci nešlo. Respondent č. 8 (Šimon) doplňuje, že mimo fyzické výzvy se jeho motivace týkala dobrodružství. Vyjadřuje se slovy: „*Já ve Španělsku nikdy nebyl, tak jsem si řekl, že poznám Pyrenejský poloostrov rovnou takhle pěšky.*“ Velmi podobně se vyjádřil respondent č. 10 (Tomáš): „*Tak určitě jsem chtěl zažít dobrodružství a nesesedět doma. Ale šlo i o to, že mě zajímá poznávání nových krajín, kultur a hlavně lidí.*“ V souvislosti s poznáváním nových lidí hovoří o tom, jak se jimi inspiruje a bere si z nich příklad.

Prohloubení víry

S cílem prohloubit svou víru se na poutní cestu vydaly respondentky č. 5 (Sára) a č. 4 (Anežka), které již předem uvedly, že jejich motiv byl duchovní. Respondentka č. 5 (Sára) popisuje svou motivaci k poutní cestě: „*Chtěla jsem prohloubit svou víru, získat klid a vyřešit některé vnitřní otázky, které mě trápily.*“ Pro upřesnění ji byla položena další otázka, kde vysvětluje, že je o víře velmi těžké mluvit a ještě dodává, že její poutní cesta souvisela s cestou k Bohu.

Vnitřní klid a únik od reality

Osobní růst zmiňuje respondentka č. 2 (Julie), která kromě prožití něčeho nového a fyzické výzvy zmiňuje osobní růst a únik od reality, když hledala odpovědi na své osobní otázky. „*Vydala jsem se na cestu z důvodu osobního růstu a také odpoutat se na chvíli od okolního světa a být pouze sama se svými myšlenkami a vyřešit si sama v sobě své strasti. Můj důvod byl tedy velmi osobnostně zaměřený, chtěla jsem se více ponořit do sebe.*“ O potřebě klidu a odpojení se od každodenní rutiny se zmiňuje i respondentka č. 2 (Anna), kterou již unavoval život v Brně.

Částečně o tom hovoří i respondentka č. 9 (Iva), která uvedla, která se vydala na cestu, aby mohla přemýšlet o sobě samotné a svém životě.

Mezník v životě

Poutní cesta může být přelomovým bodem, jak uvádí respondentka č. 3 (Marcela), pro kterou představovala pouť hranici mezi dosavadním životem a novou životní etapou. Její odpověď: *„Pouť pro mě představovala hlavně milník. Potřebovala jsem udělat tlustou čáru za dosavadním životem.“* Její život nebyl příliš pozitivní, byla nespokojená v práci a pouť vnímala jako příležitost k novému začátku.

Doporučení od jiných

Inspirace k poutním cestám může vycházet i z doporučení a recenzí od lidí, kteří se již pouť absolvovali. Takový příklad uvádí respondentka č. 9 (Iva), která šla pouť do Santiaga de Compostela dvakrát. Říká, že: *„K první cestě mě motivovala moje kamarádka, která z toho měla neskutečný zážitek a vyprávěla mi o tom tak živě, že jsem se o tom musela přesvědčit sama.“* Tehdy zvolila portugalskou variantu a o 3 roky později se vydala po Francouzském Caminu, uvádí že: *„Z prvního camina jsem byla tak unešená, že jsem si řekla, že půjdu francouzskou.“* Velmi podobný případ byl i u respondenta č. 10 (Tomáš), který o poutních cestách nevěděl, dokud mu o jedné z nich nevyprávěl kamarád, který tam šel jako doprovod své přítelkyně. Respondentka č. 4 (Marcela) doplňuje, že součástí motivace byla četba cestopisu o poutní cestě: *„Také jsem četla knihu od Ladislava Zibury – Všechny cesty vedou do Santiaga a to bylo součástí mé motivace.“*

Vyhodnocení otázky č. 3

Motivace k poutní cestě jsou velmi rozmanité a zahrnují široké spektrum faktorů. U většiny poutníků jde o jejich kombinaci. Mezi nejčastější motivy patří fyzická výzva, dobrodružství, osobní růst a náboženské motivy (například prohloubení víry). Fyzická výzva se objevovala v motivech u 5 respondentů, častým motivem byla touha po nových zážitcích a dobrodružství. Mnoho poutníků se vydává na cestu kvůli osobnímu růstu a přemýšlením o sobě samotném. Další pohnutkou může být i těžká životní situace, kdy pouť představuje nový začátek. Motivovat k cestě může četba knihy či doporučení přátel, jak tomu bylo u některých respondentů. Duchovní motivace patří mezi méně časté.

Otázka č. 4: Proč jste si vybrali právě tuto poutní trasu?

Čtvrtá otázka zkoumala důvody, proč si respondenti vybrali původní, portugalskou anebo francouzskou alternativu.

Původní trasa

Původní trasu zvolili celkem 4 respondenti, přičemž 2 z nich šli pouze po části. Celou původní trasu (Camino Primitivo) z Ovieda absolvovala respondentka č. 3 (Marcela) a č. 5 (Anežka). Na otázku *„Proč jste si vybrali právě tuto trasu, tedy Původní?“* reagovala respondentka č. 3 (Marcela): *„Vybrala jsem si Původní trasu, protože 300 km je dostatečně dlouhých na to, abych se zbavila stresu, který se mi za několik let nastřádá hlavně kvůli práci. Brala jsem to jako únik od rutinního života.“* Jinými slovy uvádí, že se jedná o dostatečnou vzdálenost pro pouť, na což odkazuje i respondentka č. 4 (Anežka): *„Camino Primitivo zase proto, protože 310 km*

mi přišlo tak akorát. Zároveň jsem chtěla ujít alespoň 100 km kvůli certifikátu, ale zase mi přišlo jít pouze 100 km málo.“

Portugalská trasa

Portugalskou variantu si vybrali 3 respondenti. Respondentka č. 7 (Julie) zvolila pobřežní variantu (Camino Coastal Portuguese) a důvodem bylo, že v té době bydlela v Portu a že cesta není tolik fyzicky náročná. Uvádí, že: *„Zvolila jsem trasu Portugalskou, a to konkrétně pobřežní variantu – Camino Coastal Portuguese. A to právě kvůli tomu, že jsem žila a stále žiji kousek od Porta. Pobřežní zase kvůli tomu, že jsem si přála jít kolem oceánu. Velkým faktorem bylo také to, že se jedná o nejméně náročnou cestu.“* Velmi podobně odpovídá i respondentka č. 5 (Sára) a č. 6 (Bára), které zvolily vnitrozemskou variantu portugalské trasy. Opět se odkazují na nízkou náročnost trasy. Respondentka č. 5 (Sára) navíc říká, že ji byla trasa doporučena, její odpověď: *“Portugalská cesta byla pro mě ideální, protože je krásná a zároveň méně náročná než některé jiné trasy. Ale hlavním důvodem bylo asi doporučení od jedné mé známé, která kdysi šla taky tuhle trasu.“* Respondentka č. 6 (Bára) se vydala na pouť se svým přítelem, kromě Španělska chtěli poznat i Portugalsko. Říká, že: *„Zvolili jsme ji proto, že se nám líbilo jít z Portugalska, ve kterém jsme ani jeden do té doby nebyli a strávili jsme tam pak zbytek dovolené. Chtěli jsme zažít něco nového. Dalším faktorem bylo, že tahle trasa patřila mezi méně náročnější, protože bylo skoro celá po rovině, což nám oběma vyhovovalo, protože jsme měli z té vzdálenosti celkem respekt.“*

Francouzská trasa

Celou francouzskou variantu prošli celkem 3 respondenti. Respondent č. 8 (Šimon) svůj výběr zdůvodňuje oblíbeností trasy a také tím, že pouť sdílel se svými přáteli. Podle něj: *„Francouzskou proto, protože jsem o ní četl a je prostě oblíbená. A asi bych mohl zmínit, že jsem šel s dvěma kamarády, kteří chtěli jít po Francouzské taky.“* Respondentka č. 9 (Iva) se odkazuje na vzdálenost a také na faktor, že chtěla zkusit jinou trasu než portugalskou, po které už jednou šla a říká, že: *„Chtěla jsem zkusit něco delšího než Portugalské. A patří k nejznámějším.“* Délku trasy zmiňuje i respondent č. 10 (Tomáš), který počet kilometrů vnímal jako osobní výzvu a tvrdí, že: *„Francouzskou proto, protože jsem si to dal s Natkou – mojí kamarádkou jako výzvu, že to zvládneme.“*

Vyhodnocení otázky č. 4

Výběr trasy závisí na několika faktorech a jedním z nich jsou osobní preference poutníků. Respondenti, kteří zvolili původní trasu, hledali dostatečnou vzdálenost, která by jim dala prostor k načerpání energie od rutinního života. Volba portugalské alternativy byla často podmíněna nízkou náročností nebo na základě doporučení od známých. Portugalská trasa umožňuje poznání této země a její pobřežní varianta nabízí poutníkům krásy oceánu a pobřeží. Francouzskou trasu si zvolili respondenti kvůli její oblíbenosti a známosti.

2.3.2 Komparace očekávání a reálné zkušenosti poutníků

V této části jsou obsaženy otázky týkající se představ a reálných zkušeností poutníků, přičemž otázky jsou rozděleny do oblastí týkajících se náročnosti poutní cesty, ubytování a stravování, setkání s místními obyvateli, psychiky poutníků a jejich pocity na konci cesty. Pro komparaci byly respondentům položeny nejprve otázky týkající se jejich reálné zkušenosti, na které následně

navazovaly otázky zaměřené na jejich očekávání. Z tohoto důvodu jsou uvedeny obě otázky společně.

Otázka č. 5: Jaká byla vaše zkušenost s pěším putováním? Byla pouť fyzicky náročná? Jakou vzdálenost jste průměrně ušli za den?

Otázka č. 6: Jak jste si před poutí představovali pěší putování? Byla jeho fyzická náročnost taková, jakou jste očekávali?

Poutní cesta jako fyzicky náročná, očekávání vs realita

Vnímání fyzické náročnosti poutníků je velmi individuální a závisí na mnoha faktorech. Přesně polovina respondentů, uvádí, že pouť byla fyzicky náročná. Všichni respondenti, kteří zvolili portugalskou variantu trasy se shodli na její fyzické náročnosti. Respondentka č. 7 (Julie) komentuje: „*Pouť byla fyzicky náročnější než jsem předpokládala. Průměrně jsem ušla 20–25 km denně a byla jsem dost unavená.*“ a zároveň bylo pěší putování odlišné od jejího očekávání, protože: „*Myslela jsem si, že to bude fyzicky jednodušší. Očekávala jsem, že budu den ode dne silnější, ale realita byla taková, že někdy jsem měla chuť cestu vzdát.*“ Respondentka č. 5 (Sára) říká o pouti, že: „*Pouť byla fyzicky náročná, ale zároveň se nejednalo o nic strašného. Šla jsem s kamarádkou, ušly jsme asi kolem 20 km za den, někdy jsme ušly třeba jen 15 km, jindy zas třeba 25 km.*“ Na rozdíl od předchozí respondentky bylo její očekávání shodné s realitou, protože doplňuje, že si před poutí představovala, že to bude náročné, a proto se její očekávání naplnilo. Velmi podobně odpovídá i respondentka č. 6 (Bára), která náročnost poutě přirovnává ke skutečnosti, že měla těžký batoh a říká, že „*Náročné to určitě v nějakém smyslu bylo. A to v tom, že jsme si přece jen nosili každý krosnu na 14 dní.*“ Vedle toho zmiňuje i problém s ubytováním, protože musela pospíchat, aby si zajistila nocleh. Také ji cestu znepríjemnil oteklý kotník, ale její představa se shodovala se skutečností a uvádí, že: „*Myslím si, že jsem takovou náročnost očekávala, takže nic překvapivého. Až na ten oteklý kotník. Těch 20 km jsem taky viděla jako reálnou vzdálenost.*“ Další respondenti, kteří označili poutní cestu jako náročnou, byli ti, kteří zvolili francouzskou trasu. Respondent č. 10 dodává, že by francouzskou alternativu nedoporučil lidem, kteří se vydávají na pouť poprvé. Průměrně zvládl cca 15 km denně. Jeho představy byly se skutečností rozdílné, protože říká, že „*Myslel jsem si, že to bude méně náročnější, přestože jsem věděl, že to bude dlouhé.*“ A zároveň si představoval, že bude procházet hezčí krajinou. „*Možná bych čekal hezčí krajinu, ono se šlo hodně po betonových cestách a krajina kolem nic moc. Takové pusto a prázdko.*“ Respondentka č. 9 (Iva) sice měla dobrou obuv, ale říká, že francouzská varianta je velmi náročná a znovu by se na tuto cestu již nevydala. Protože byla fyzicky vyčerpaná, neputovala každý den, ale v průměru ušla asi 10 km denně.

Poutní cesta jako fyzicky méně náročná, očekávání vs realita

Podle respondenta č. 8 (Šimon) není francouzská trasa náročná pro mladistvé, což prokazuje se slovy: „*Pro 20leté kluky to zas tak fyzicky náročné nebylo bych řekl*“ a ještě poznamenává, že denně šel 20 km. Zároveň byla jeho představa o fyzické náročnosti shodná s realitou. Respondentka č. 3 (Marcela) a č. 4 (Anežka) zvolily pro svoji pouť původní trasu a shodují se na tom, že cesta nebyla fyzicky náročná. Respondentka č. 3 (Marcela) ušla přibližně 15 km denně, zatímco respondentka č. 4 (Anežka) ušla 20 km denně. Stejně tak respondent č. 1 (Petr) říká, že „*trasa byla velmi pohodová*“, což odůvodňuje především skutečností, že: „*ušli jsme dohromady jen 105 km a horám jsme se vyhnuli.*“ a taky říká, že: „*nám přálo příjemné*

klima...Délky etap jsme měli předem promyšlené a tento plán se nám dařilo bez větších problémů držet.“ Ale zároveň přiznává, že si myslel, že pouť bude více fyzicky náročná. Denně urazil okolo 15–25 km. Velmi podobnou výpověď podává i respondentka č. 2 (Anna), která na rozdíl od respondenta č. 1 (Petr) neměla doposud žádnou zkušenost s pěším putováním. Dodává, že s otcem ušli okolo 15–20 km denně a že fyzicky náročné to nebylo a velkou představu o pouti předem neměla. Nicméně neměla strach, že by to nezvládla.

Vyhodnocení otázek č. 5 a č. 6.

Po analýze očekávání a reálných zkušeností poutníků vyplývá skutečnost, že vnímání fyzické náročnosti poutní cesty bylo velmi individuální a je podmíněno několika faktory, jako je zvolená trasa a předchozí zkušenosti s pěším putováním. Dva ze tří respondentů, kteří zvolili portugalskou trasu uvedli, že pouť byla fyzicky náročná. S tím se shoduje stejný počet respondentů, kteří šli po francouzské variantě. Například respondentka č. 6 (Bára) přiznala, že i když měla realistická očekávání, trasa byla náročnější kvůli těžkému batohu a nutností spěchat, aby si zajistila ubytování. Naopak respondentky 3. (Marcela) a č. 4 (Julie) považovaly cestu v souladu se svými očekáváními.

Celkově lze říct, že očekávání většiny respondentů byla shodná s realitou, avšak 4 respondenti měli jiné představy. Většinou se jednalo o očekávání, že bude cesta snazší, pouze 1 respondent uvedl, že předpokládal vyšší náročnost. Kromě toho bylo zjištěno, že náročnost trasy mohou ovlivnit i další faktory, jakými je například spěch kvůli ubytování. Průměrná vzdálenost, kterou poutníci denně ušli se pohybovala mezi 10–25 km, což bylo pro většinu poutníků v souladu s jejich očekáváním.

Otázka č. 7: Jaké ubytování jste využívali? Můžete se o tom rozpovídat? Kolik stálo na noc?

Otázka č. 8: Jaké jste měli představy o ubytování před cestou? Odpovídala skutečnost Vašemu očekávání?

Ubytování je součástí poutních cest, se kterou se musí poutníci vypořádat. V dnešní době jsou cesty vybaveny potřebnou infrastrukturou, zejména pokud jde o ubytovací zařízení. Všichni respondenti využili poutnické ubytovny zvané albergues. Existují dvojího typu – soukromé a veřejné (státní).

Možnosti ubytování a jejich porovnání

Jednoznačně se shodují v tom, že veřejné ubytovny nebyly tolik komfortní v porovnání se soukromými. Toto zmiňuje respondent č. 7 (Tomáš): „*V porovnání jsou lepší ty soukromé, tam je větší klid a vyspíš se víc.*“ Většina respondentů vyzkoušela, jak soukromé, tak veřejné ubytovny a zmiňují další rozdíl v cenách. Respondent č. 1 (Petr) říká, že: „*Státní stály okolo 6 EUR a byly plnější, ty soukromé byly dražší, ale za to komfortnější, stály okolo 10 EUR.*“ Na to navazuje respondentka č. 7 (Julie), která uvádí, že soukromé ubytovny stály 10–12 EUR. Podle odpovědi respondentky č. 9 (Iva) stály soukromé 12 EUR.

Jiná očekávání poutníků než zkušenost

Respondenti č. 1 (Petr) a č. 9 (Šimon) měli jiná očekávání než byla jejich zkušenost. Oba respondenti uvádí, že očekávali větší nepořádek. Podle slov respondenta č. 1 (Petr): „*Překvapovala mě zejména ta čistota ubytování, protože nikde nebyl nepořádek ani pach.*“, velmi podobně se vyjadřuje respondent č. 8 (Šimon): „*Spíš jsem očekával, že tam bude větší nepořádek*

po ostatních poutnících“ O rozdílu v počtu poutníků se zmiňuje respondentka č. 7 (Julie), která říká, že „Někdy jsem spala s 2 lidmi na pokoji, někdy nás bylo 6–8 a nejvíce 50 v jedné místnosti.“ O faktorech, které mohou ovlivnit představu a skutečnost, promluvil respondent č. 10 (Tomáš): „Neohleduplnost poutníků, když dělali ráno hluk anebo po večerech koukali do mobilu a neztišili si zvuky.“ Na toto navazuje i respondentka č. 9 (Iva), která se zmiňuje rovněž o brzkém vstávání ostatních poutníků. Respondenta č. 10 následně překvapilo i následující: „Pak způsob placení, já u sebe měl hotovost, ale tu jsem chtěl využít třeba na suvenýry. Takže jsem nečekal, že v hlavně v těch veřejných nepůjde platit kartou.“ A v neposlední řadě zmiňuje jako jediný ze všech 10 respondentů, že neočekával toto: „Nepořádek v noclehárnách, pamatuji si, že někdy tam byly i pohozené odpadky po předešlých poutnících a vyměnil bych matrace, jestli to jde vůbec matracemi nazývat.“ O svou negativní zkušenost se podílí respondentka č. 7 (Julie), protože se potýkala s hmyzem na pokoji. Podle jejích slov: „Bohužel mě tu postihly v jedné ubytovně štěnice, což mi trochu znechutilo tyto levnější ubytovny, a tak jsem si vybírala spíš soukromé alberuges.“ a na to poté navazuje a říká, že: „Z hlediska spokojenosti se moje představa lišila právě kvůli těm štěnicím.“

Naplněná očekávání poutníků

Celkem 4 respondenti uvádí, že jejich očekávání v souvislosti s ubytováním odpovídala jejich reálným zkušenostem. Podle respondentky č. 5 (Sára): „*Před cestou jsem si představovala, že ubytování bude spíše skromné a jednoduché, což se nakonec potvrdilo. Byla jsem příjemně překvapená přátelským prostředím a otevřeností ostatních poutníků. Takže ano, ubytování naplnilo moje očekávání a nic mi nechybělo.*“ Respondentka č. 6 (Bára) uvádí, že: „*Odpovídalo to mým představám až kromě toho, jak byly státní albergues plné, byly totiž levnější a s mnohem větší kapacitou.*“ Dalším faktorem, který může ovlivnit naplnění či nenaplnění představy je předchozí zkušenost, což demonstruje respondentka č. 9 (Iva).

Vyhodnocení otázek č. 7 a č. 8

Na základě výpovědí respondentů lze shrnout, že ubytování na poutních cestách je důležitou záležitostí, která může ovlivnit celkový zážitek. Všichni respondenti využívali poutnické ubytovny (albergues), přičemž většina z nich byla ubytována jak ve veřejných, tak v soukromých. Z odpovědi respondentů vychází skutečnost, že mezi hlavní rozdíly těchto 2 typů ubytování je míra komfortu, cena a počet přespávajících poutníků. Veřejné ubytovny jsou levnější a jejich cena se pohybuje v rozmezí 5–10 EUR za noc, avšak bývají více obsazené, méně klidné a v jedné místnosti může přespávat až 50 lidí. Po srovnání se soukromými ubytovnami vyplynuly vyšší ceny (obvykle v rozmezí 10–12 EUR) za noc, více pohodlí a lepší podmínky pro odpočinek.

Většina poutníků, konkrétně 6 z 10 respondentů, měla jiné představy o ubytování. Mezi klíčové faktory, které to ovlivnily patří sdílený prostor s ostatními a chování ostatních poutníků. Nejčastěji zmiňovali hluk v ranních a večerních hodinách, kdy někteří poutníci nerespektovali ostatní. Například měli zapnuté zvuky na mobilních zařízeních či brzy ráno hlasitě balili své věci. Další nepříjemné překvapení bylo způsobeno nemožností placení kartou ve veřejných ubytovnách. K nepříjemné situaci, která ovlivnila očekávání se vyjádřila respondentka č. 7 (Julie), která se setkala se štěnicemi v jednom ubytování, což mělo za následek to, že začala upřednostňovat soukromé albergues.

Naopak poutníci, kteří již někdy podobnou cestu absolvovali, nejsou ničím překvapeni a jejich představy se tak shodují s realitou. Někteří poutníci byli navíc překvapeni vyšší úrovní čistoty, protože očekávali větší nepořádek po ostatních.

Otázka č. 9: Kde jste se stravovali? Byly ceny potravin/pokrmů dle Vás přijatelné?

Otázka č. 10: Jak jste si představovali stravování během poutní cesty?

Vedle ubytování je stejně tak důležitá možnost stravování. Respondenti zmiňují nejčastější způsoby stravování, jakými jsou restaurace, kiosky při poutních cestách, supermarkety, kavárny, rychlé občerstvení nebo vlastní příprava pokrmů.

Možnosti stravování během poutní cesty

Stravování popisuje respondent č. 1 (Petr): *„Všude podél cesty se nacházely takové kiosky pro poutníky. Čím blíž jsme se blížili ke katedrále k Santiagu, tak jich bylo více. Nicméně, všude byly kavárny a takové pekárny, kde jsme snídali. Na oběd jsme si vystačili s občerstvením z kiosků, večeře jsme mívali v takových průměrných restauracích.“* Obdobně na tom byla i respondentka č. 2 (Anna). Respondentka č. 7 (Julie) se stravovala následovně: *„V restauracích s poutnickými menu – Menu de Peregrino, ale často jsem si kupovala jídlo v obchodech a připravovala si ho sama.“* Mezi další respondenty, kteří vyzkoušeli také poutnické menu patří respondentka č. 9 (Iva), která říká, že: *„Pro poutníky bylo cenově výhodné, tak kolem 10 EUR tipuji.“* K tomuto menu se vyjádřil i respondent č. 8 (Šimon), podle kterého se jeho cena pohybovala okolo 12 EUR.

Přijatelnost cen pokrmů

Co se týče přijatelnosti cen, 8 z 10 respondentů, hodnotí ceny jako přijatelné a někdy tvrdí, že ceny byly stejné nebo dokonce nižší než v ČR. Respondent č. 1 (Petr) putoval v roce 2017 a říká, že: *„Co se týče cen, tak ty byly podobné jako v České republice v té době. Ceny jsem tedy vnímal jako velmi přijatelné. Stravování mě vyšlo přibližně na 20 EUR za den.“* Stejně tak hodnotí ceny respondent č. 10 (Tomáš) a č. 3 (Marcela), kteří absolvovali poutní cestu v roce 2024. Z toho vyplývá, že v průběhu času nedošlo k výrazné změně vnímání cen. Je však potřeba mít na paměti, že toto vnímání je subjektivní a liší se u jednotlivých respondentů. Pouze respondent č. 8 (Šimon) mluví o vyšších cenách a říká, že: *„Některé restaurace ve městech byly celkem drahé, že jsme museli třeba přejít do jiné – levnější. Takže to jsem nečekal, takže dejme tomu, že bych vyžadoval levnější jídlo.“* Tenhle faktor ovlivnil jeho očekávání od reality. Podobně odpovídá respondent č. 10 (Tomáš), kterého překvapila skutečnost, že ve vesnicích byly ceny pokrmů výrazně vyšší oproti cenám v supermarketech ve městech. Podle něj byly ceny na vesnicích mnohdy až dvojnásobné.

Očekávání vs realita

Většina respondentů se shodla na tom, že jejich očekávání odpovídala skutečnosti. Na druhou stranu respondentka č. 7 (Julie) si představovala stravování tímto způsobem: *„Myslela jsem si, že budu častěji jíst v restauracích, ale nakonec jsem spíše mířila do menších obchůdků. Ta jídla v restauracích mi za to moc nestála, nebylo to tak dobré a za tu cenu jsem si toho mohla v obchodech koupit víc.“* Respondenti, u kterých se představa a skutečnost shodovala hrála roli například informovanost, jak uvádí respondentka č. 2 (Bára): *„Našli jsme si články o tom na různých blozích apod. a počítali s drobnou inflací.“* nebo předchozí zkušenost z poutních cest, jak tomu bylo u respondentky č. 9 (Iva).

Vyhodnocení otázky č. 9 a č. 10

Stravování, stejně jako ubytování, představuje nezbytnou součást poutní cesty. Respondenti zmiňují různé způsoby stravování na poutních cestách, ke kterým patří návštěva restaurací, kiosků či obchodů, rychlé občerstvení, supermarkety a vlastní příprava pokrmů. Mnozí poutníci, mezi které patřil i respondent č. 1 (Petr), popisují nakupování v těchto kioscích při cestách a jejich vyšší koncentrací blíže k Santiagu de Compostela. V nabídce restaurací je zahrnuto menu specializované pro poutníky, jehož cena se pohybovala mezi 10–12 EUR. Ceny za jídla hodnotí většina respondentů kladně a označují je za přijatelné. Často jsou srovnávány s cenami v České republice.

Zajímavým kontrastem je rozdíl vnímání cen ve venkovských a městských oblastech. Podle respondenta č. 10 (Tomáš) byly ceny v některých vesnicích ceny dvojnásobně vyšší než v supermarketech ve městech. Většina respondentů ale nebyla výrazně cenami překvapena, protože byly ceny odpovídající jejím představám nebo se informovali předem či měli zkušenost z předchozího putování.

Představa a reálná zkušenost týkající se stravování byla u většiny respondentů shodná. Nicméně 2 z 10 respondentů uvádí, že se vícekrát stravovali v menších obchodech než původně plánovali. Důvodem bylo šetření finančních prostředků. Je však nutné si uvědomit, že vnímání cen a způsobu stravování je individuální záležitostí záviselých na mnoha faktorech. Těmi může být osobní preference, předchozí zkušenosti nebo finanční situace poutníků.

Otázka č. 11: Jaké bylo vaše setkání s místními obyvateli? Byli vstřícní k poutníkům? Cítili jste se vítáni?

Otázka č. 12: Byli místní tak vstřícní, jak jste si představovali nebo Vás něco překvapilo?

Poutní cesty vedou přes města a vesnice, a proto se poutníci dostávají do kontaktu s místními obyvateli. Na tuto sekci dvou otázek měli respondenti všichni stejný názor, protože podle nich jsou obecně Španělé velmi milé povahy.

Vstřícnost místních obyvatel

Podle respondenta č. 1 (Petr): *„Španěly jsem poznal jako vesměs příjemné lidi a nabyl jsem dojmu, že k poutníkům chovají jistý respekt. Postoj místních tedy hodnotím kladně. Jen neuměli vůbec anglicky, takže jedinou možností bylo dorozumět se španělštinou.“* Zajímavý pohled přináší respondentka č. 6, která rovněž mluví o vstřícnosti místních, ale přiznává, že důvodem může být ekonomický přínos poutního turismu. Podle jejích slov: *„Možná to bylo i tím, že z poutníků do jisté míry žijí místní služby.“* Obecně jsou Španělé přátelští, na což poukazují další respondenti. Například respondenta č. 1 (Petr) mile překvapil potlesk místních obyvatel, když dorazili ke katedrále v Santiagu de Compostela. S podobnou zkušeností se setkal i respondent č. 10 (Tomáš), kterého překvapilo, že někteří místní samy od sebe zdraví poutníky pozdravem „Buen Camino!“

Výjimečná negativní zkušenost

Pouze jedna respondentka, č. 9 Iva, měla negativní zkušenost, kdy se setkala s nepříjemným chováním servírky v kavárně. Kromě tohoto incidentu označila místní jako „skvělí“.

Očekávání vs realita

Všichni respondenti se shodli na tom, že jejich představy o rezidentech se naplnily a mnohdy byly ještě mile překvapeni. Respondentka č. 5 (Sára) říká, že: „*Místní byli ještě vstřícnější než, jsem si představovala. I když jsme občas narazili na jazykovou bariéru, protože mluvili jen španělsky a já španělsky uměla jen pár slov.*“ Podobně se vyjadřuje respondentka č. 4 (Anežka), podle které jsou Španělé nadprůměrně vstřícní.

Vyhodnocení otázek č. 11 a č. 12

Všichni respondenti se setkali s milým přístupem místních obyvatel, proto setkání s nimi hodnotili pozitivně. Španělé disponují hlavně svou vstřícností a laskavostí. Někteří respondenti zmiňují, že neovládají anglický jazyk a komunikují pouze ve španělštině, což ale ve výsledku nebylo překážkou. Co se týče komparace očekávání a reality, tak respondenti zmiňují, že byli příjemně překvapeni postojem místních obyvatel, neboť projevovali náklonnost a respekt k poutníkům. Pouze jedna respondentka se setkala s nepříjemným chováním místní obyvatelky. Závěrem lze říct, že jejich očekávání vůči rezidentům se naplnila. Z této zkušenosti vyplývá, že kontakt s místními obyvateli je velmi osobitý a přátelský.

Otázka č. 13: Bylo značení trasy a orientace na cestě tak snadné, jak jste očekávali nebo Vás něco překvapilo?

Kvalitní značení a dobrá orientace na trasách je velmi důležitým aspektem, protože mohou ovlivnit celkový průběh putování a zážitek z cest. Podle respondentů jsou trasy do Santiaga de Compostela velmi dobře značené díky svatojakubským mušlím a žlutým šipkám. Z rozhovorů postupně začaly vyplývat další faktory, které poutníkům usnadňují orientaci. Jedná se o následující:

Směrníky a svatojakubská mušle

Na této otázce se všichni respondenti jednoznačně shodli, že všechny trasy byly velmi dobře označené. Respondent č. 1 (Petr), který šel zprvu po původní trase a v polovině cesty se napojil na francouzskou, říká, že: „*Pamatuji si, že podél cest byly kamenné patníky, na kterých byly namalované typické mušle a počet kilometrů, kolik zbývá do Santiaga.*“ Takto podobně odpovídá i respondentka č. 6 (Bára), která zvolila portugalskou alternativu a zmiňuje, že u cesty byly znaky mušlí na modrém podkladě a žluté šipky. O velice dobrém značení vypovídá respondentka č. 7 (Julie), která navíc popsala, že byly svatojakubské mušle namalovány na soukromých pozemcích rezidentů, především na plotech a domech. Podobně tak respondentka č. 2 (Anna) mluví o specifických lavičkách při poutních cestách, které měly opěradlo ve tvaru mušle. O zajímavý poznatek se podělila respondentka č. 9 (Iva), která měla zkušenost s portugalskou a francouzskou cestou, a tak srovnala značení těchto cest. Podle ní byla orientace snazší na francouzské alternativě, protože zde bylo mnohem více značek se svatojakubskými mušlemi.

Mapy.cz

Respondentky č. 2 (Anna) a č. 9 (Iva) uvedly další možnost, jak se lépe orientovat na poutních trasách. Respondentka č. 9 (Iva) uvádí, že: „*Pro jistotu jsem si kontrolovala trasu podle mobilu na Mapy.cz, kde je přesně vyznačená trasa.*“

Buen Camino de Santiago App

Orientaci mohou usnadnit i další aplikace, mezi které se řadí Buen Camino de Santiago App. Respondent č. 10 (Tomáš) sám využíval tuto aplikaci a zmiňuje její benefity, kterými je popis všech tras a výběr ubytování. Tuto aplikaci rovněž využívala respondentka č. 6 (Bára).

Davy poutníků

Poznávacím znamením poutní trasy jsou davy poutníků, o kterých se zmiňuje respondent č. 1 (Petr), který říká, že: *„Zabloudit se určitě nedalo, pár kilometrů od Santiaga se chodilo v podstatě v davech, takže se ztratit určitě nešlo.“* Obdobně reaguje respondentka č. 3 (Marcela), která se rovněž zmiňuje o koncentraci poutníků na trase a respondent č. 8 (Šimon).

Očekávání vs realita

6 z 10 respondentů uvádí, že jejich očekávání o značení a orientaci cest shodná s jejich představami. Nicméně, 4 respondenti uvedli, že jejich představa o značkách nebyla shodná s realitou. Respondent č. 1 (Petr) říká, že *„Orientace na trase byla dokonce snadnější, než jsem čekal, cesty byly přehledné, a tak se nám ani nestýskalo po turistickém značení v Česku, které je považováno za jedno z nejkvalitnějších v Evropě.“* Stejně názory sdílí respondentka č. 2 (Anna), č. 6 (Bára) a č. 8 (Šimon).

Zhodnocení otázky č. 13

Celkově lze říct, že značení tras do Santiaga de Compostela je podle respondentů kvalitní a přehledné. Snadnou orientaci umožňují především svatojakubské mušle a směrníky se žlutými šipkami. V některých úsecích se navíc nachází další prvky symbolizující Svatojakubskou cestu, například lavičky s opěradly ve tvaru mušle. Kromě tradičního značení se ukázaly užitečné nástroje napomáhající orientaci. K nim patří mobilní aplikace Buen Camino de Santiago App a Mapy.cz. Dalším faktorem usnadňující navigaci je také vysoká koncentrace poutníků v podobě velkých davů. Většina respondentů uvedla, že jejich očekávání ohledně značení tras a orientace na nich byla odpovídala realitě a někteří byli dokonce pozitivně překvapeni množstvím a kvalitou značení.

Otázka č. 14: Jak jste se cítili na konci poutní cesty? Naplnila vaše očekávání nebo ve Vás zanechala jiné dojmy, než jste předpokládali?

Otázka č. 15: Když se ohlédnete zpět, odpovídala poutní cesta tomu, co jste si o ní představovali před odchodem? Pokud ne, v čem byla jiná?

Dokončení poutní cesty je pro každého poutníka důležitým okamžikem, který v nich může vyvolat různé emoce. Tyto pocity se odvíjí nejen od motivace, s kterou tam poutníci vyrazili, ale také od průběhu samotné poutě. Zatímco někteří poutníci cítí na konci cesty radost, úlevu, naplnění a hrdost, u jiných poutní cesta vyvolá zklamání a vyčerpání.

Hrdost a radost

Pocit hrdosti, štěstí a radosti na konci poutní cesty zmiňuje celkem 8 respondentů. Respondentka č. 7 (Julie) popisuje svou zkušenost slovy: *„Cítila jsem se velmi dobře, dalo mi to do života z hlediska duchovna opravdu moc. Víc než cokoliv jiného doposud. V tu chvíli jsem měla v sobě moc emocí... pláč, vděčnost a radost. Ale především pyšnost na samu sebe, že jsem to celé zvládla.“* Podobné pocity sdílí respondentka č. 2 (Anna), která byla na sebe hrdá, protože nebyla

zvyklá na tak intenzivní pohyb. Tento pocit uspokojení popisuje i respondent č. 8 (Šimon), který byl obklopen pozitivními emocemi, protože úspěšně zdolal téměř 800 km trasu.

Respondentka č. 5 (Sára) kromě radosti hovoří o pocitu úlevy a naplnění, protože ji cesta změnila život k lepšímu. Uvědomila si pomíjivost a hodnotu lidského života a nabyla mnoho zkušeností díky sdílení příběhů s ostatními poutníky. Respondent č. 1 (Petr) mluví o své zkušenosti méně emotivně: „*Cítil jsem příjemnou únavu a uspokojení, že jsme došli do cíle.*“ K tomu doplňuje, že žádná euforie se mu nedostavila.

Smutek a rozhořčení

Ne všichni poutníci vnímali konec cesty pozitivně. Negativní zážitek z poutě si odnesla respondentka č. 6 (Bára), protože očekávala, že ji pouť „vyčistí hlavu“. Místo toho však říká: „*Necítila jsem se dobře, byla jsem vyčerpaná a naštvaná.*“ Za příčinu těchto pocitů považuje to, že vyrazila na pouť v srpnu, když bylo na Portugalském Caminu mnoho poutníků. Kvůli tomu musela spěchat, aby si zajistila ubytování, což ji vyčerpalo jednak fyzicky, tak psychicky. Celkově ji to zkazilo zážitek z putování. Dále ji mrzelo, že trasa vedla více městskými a venkovskými oblastmi než přírodní krajinou. Podobně i respondent č. 10 (Tomáš) uvádí, že se na konci cesty necítil dobře. Překvapilo ho, že ho nezaplavila radost, nýbrž smutek. To si však spojil s nalezením vnitřního klidu.

Očekávání vs realita

Celkem 9 respondentů uvádí, že jejich poutní cesta přibližně odpovídala jejich představám, alespoň částečně. Někteří si však představovali její průběh odlišně. Respondent č. (Tomáš) si například myslel, že bude více vymýšlet způsoby, kde se ubytovat v případě plné kapacity. I když tato situace několikrát nastala, zjistil, že ji dokáže s nečekaným klidem vyřešit, což souvisí s vnitřním vyrovnaním, které během pouti získal.

Respondentka č. 3 (Marcela) hodnotí svou zkušenost pozitivně, protože ji pouť posílila psychické zdraví a naučila se soustředit se na sebe samu. Na to navazuje respondentka č. 4 (Anežka), která říká, že „*Před odchodem jsem nečekala, že mě cesta takhle duševně nabije.*“ Také ji překvapil milý přístup ostatních poutníků, protože si myslela, že si každý poutník půjde po své cestě a nebude se ohlížet na druhé. Namísto toho se poutníci podporovali a vzájemně si předávali pozitivní energii. Respondentka č. 2 (Anna) říká, že cesta převážně odpovídala jejím představám, ale očekávala, že na konci ucítí větší uspokojení. Zároveň ji ale mrzelo, že cesta u katedrály skončila a nepokračuje dál. Respondentka č. 7 (Julie) hodnotí pouť nadmíru pozitivně a uvádí, že: „*Očekávání mi to rozhodně naplnilo, možná i více než jsem čekala.*“

Jediná respondentka, který jasně uvádí, že pouť nenaplnila její očekávání, byla respondentka č. 6 (Bára). Domnívala se, že pouť bude klidnější a umožní jí více se soustředit na vlastní myšlenek, což se kvůli nutnosti spěchu nestalo.

Zhodnocení otázek č. 14 a č. 15

Poutní cesta nekončí pouze dosažením cíle, tedy úspěšně dojít ke katedrále svatého Jakuba, ale i mentálním a emočním zpracováním celého zážitku.

Z odpovědí vyplývá, že závěr poutní cesty je momentem, který odhalí, zda se realita potkala s představami poutníků. Samota a odloučení od každodenní rutiny vyvolává v lidech rozporuplné pocity. V některých pouť probudí vděčnost, radost, euforii a v jiných spíše frustraci, protože pouť

neproběhla tak, jak si představovaly. Zajímavým zjištěním je to, že se mohou tyto pocity kombinovat, na což poukazuje respondentka č. 7 (Julie), která cítila extrémní množství emocí, což v ní vyvolalo pláč.

Ačkoliv jsou zkušenosti a představy poutníků odlišné, jedno mají společné – pouť v nich zanechá nějaký dopad. Může otevřít nové pohledy na život, posílí vnitřní klid či poskytne prostor pro osobní změnu. Někdy dosáhnou poutníci svého cíle tak, jak si představují, avšak někdy je realita poutních cest jiná. Ukazuje se, že poutní cesta není jen o zdolání vzdálenosti či úspěšném dosažení konkrétního místa, ale především o procesu osobní proměny, kterou poutník prochází. Tato proměna se může promítat do jeho osobního života, což se může projevit v jiném pohledu na svět a přehodnotit priority. Přestože fyzická pouť je u konce, ta vnitřní může pokračovat dále.

2.3.3 Změny v životě poutníků po cestě

Poslední 3 otázky se zaměřují na dopady poutní cesty na život respondentů po jejím absolvování. Vzhledem k náboženskému kontextu poutnictví je zkoumáno, zda se respondentům změnil vztah k víře. V neposlední řadě se výzkum soustředí na proces adaptace po návratu z poutní cesty.

Otázka č. 16: Pozorovali jste po návratu nějaké změny ve svém přístupu k životu, vztazích nebo hodnotách? Pokud ano, jaké konkrétně?

Podle odpovědí dotazovaných se formulovaly oblasti, ve kterých poutníci zaznamenali změny ve svém životě, které jim přinesla pouť.

Zvýšení sebevědomí

Jedním z pozorovaných efektů poutní cesty bylo zvýšení sebevědomí u některých respondentů. Zkušenost s fyzicky a psychicky náročnou poutí vedla k uvědomění si vlastních schopností. Respondentka č. 2 (Anna) uvádí, že díky pouti zjistila, jakých fyzických výkonů je schopná. Podobně respondentka č. 9 (Iva) si začala více věřit. Ve své výpovědi zdůrazňuje, že překonání fyzicky náročného měsíce na pouti jí dodalo jistotu v běžném životě a říká: *„Mám pocit, že z hlediska vzdálenosti zvládnu víc, než jsem si myslela. Takže, když přijde nějaký problém v osobním životě, tak si řeknu, že to zvládnou, když jsem zvládla fyzicky náročný měsíc na pouti.“*

Vztahy

Změny ve vztazích s lidmi zmiňuje respondent č. 10 (Tomáš), který vnímá lidi z jiného úhlu pohledu. Čerpá od lidí, jak dobré, tak špatné zkušenosti. Díky naslouchání příběhů ostatních poutníků získal cenné rady. Respondentka č. 3 (Marcela) zaznamenala ve vztazích změnu v tom, že pečlivě zvažuje, jaké osoby budou v jejím životě. Podle jejích slov: *„Do života si nepustím jen tak někoho. Opustila jsem lidi, kteří mi za to nestáli a mám se teď lépe.“*

Postoj k životu

Celkem 4 respondenti uvádí, že se jejich postoj k životu v některých hodnotách změnil. Zejména jde o vděčnost, klid, vyrovnanost a skromnost. Respondentka č. 7 (Julie) říká, že si více váží přítomné chvíle a méně se stresuje. Kromě toho se snaží zpomalit ve svém hektickém životě a být více vděčná. Respondent č. 10 (Tomáš) přistupuje k životu po pouti následovně: *„Hodně si vážím maličkostí a přehodnotil jsem priority. Třeba čas, uvědomuji si, že ho není tolik. Cítím, že*

mě cesta naučila být skromný. Dřív jsem jezdil hodně autem a teď, když mohu, tak jdu pěšky.“ Velmi podobně popisuje své pocity i respondentka č. 3 (Marcela), která si váží života mnohem více než doposud, protože si uvědomila jeho nevyčíslitelnou hodnotu. Velmi podobně na to reaguje respondentka č. 5 (Sára), která říká, že *„uvědomila jsem si, že život je pomíjivý, a proto si ho musím užít, co to jde.“*

Motivace k chození pěšky

Někteří díky pouti začali více chodit pěšky, na což jednoznačně poukazuje respondentka č. 2 (Anna) a říká, že *„Od té doby jsem totiž začala být skoro posedlá chozením, túrami, horami. Bylo to takové první přičichnutí ke kouzlu dálkových treků.“* a poté uvádí, že: *„Chtěla jsem znovu zažít ten pocit být někde na cestě, všechno, co potřebuji v tu chvíli k životu, mít v batohu na zádech a neřešit takové ty běžné věci. Myslím, že spousta dalších uvědomění přišla ještě s dalšími treky a túrami, ale svatojanská pouť byl takový začátek, díky kterému jsem zjistila, že chci tohle dělat dál.“* Po pouti začal také respondent č. 10 (Tomáš) preferovat chůzi a omezil používání automobilu.

Zhodnocení otázky č. 16

Poutní cesta měla na respondenty pozitivní vliv, který se projevoval v několika oblastech, zejména v sebevědomí, mezilidských vztazích a motivaci k fyzické aktivitě. Někteří respondenti zaznamenali, že díky náročnosti poutní cesty se jim zvýšilo sebevědomí. Nárůst sebevědomí měl vliv i na jejich přístup k řešení každodenních problémů. V oblasti mezilidských vztahů pozorovali změny, kdy přehodnotili své vztahy a rozhodli se ukončit kontakt s lidmi, kteří jim neprospívali. Změny byly také patrné v přístupu k osobním hodnotám. Například si více váží přítomného okamžiku a zaměřují se na skromnost a jednoduchost.

Otázka č. 17: Ovlivnila poutní cesta Váš vztah k víře?

Tato otázka má uzavřený charakter, protože umožňuje odpověď pouze ve formě „ano“ nebo „ne“. Přesně polovina respondentů říká, že jim poutní cesta určitým způsobem ovlivnila vztah k víře. Respondent č. 10 (Tomáš) si během cesty uvědomil, že víra je obecně pro lidstvo důležitá. Říká, že: *„Během cesty jsem potkal hodně poutníků, co sem šli z náboženských důvodů. Vyprávěli mi o své víře, tak to bylo zajímavé. Věřícím mě to sice neudělalo, ale určitě to ve mně zanechalo dopad.“* Tento dopad konkretizoval tím, že život by bez víry neměl smysl a uvádí příklad: *„Hodně nemocných lidí třeba věří v to, že se uzdraví. A oni se fakt uzdraví. Kdežto, když věřit nebudou, tak se fakt neuzdraví.“* Velmi podobně odpovídá i respondentka č. 9 (Iva), protože jí vztah k víře rovněž ovlivnilo vyprávění ostatních poutníků. Podle jejích slov: *„Díky ostatním poutníkům, kteří mi vyprávěli, jsem začala o víře více přemýšlet a došla k závěru, že na ní rozhodně něco bude.“* Respondentka č. 2 (Anna) zase uvádí, že ji pouť ovlivnila víru v sebe sama, nikoliv v Boha. Respondentka č. 7 (Julie) se díky pouti zamyslela nad vírou obecně. Věřící respondentka č. 5 (Sára) vnímá víru po poutní cestě intenzivněji a došla k závěru, že víra je součástí její osobnosti.

Druhá polovina respondentů uvádí, že poutní cesta neměla žádný vliv na jejich víru. Většina z nich odpovídá jednoznačnou odpovědí. Avšak respondent č. 1 (Petr) uvádí, že pouť na jeho víru neměla žádný vliv, ale zároveň si přál, aby ho cesta k víře nějakým způsobem dostala. Zajímává odpověď je respondenta č. 8 (Šimon): *„Možná, že kdybych šel sám bez přátel, tak by cesta nabyla*

trochu jiných rozměrů...“ Tento fakt naznačuje, že v osamění má jedinec více prostoru nad zamyšlením se, což může vést k odlišným závěrům.

Zhodnocení otázky č. 17

Některým poutníkům se změnilo díky poutní cestě postoj k víře. Pro některé je pouť příležitostí k zamyšlení se nad vírou. Ukázalo se, že na ně mohou mít vliv i ostatní poutníci, protože po kontaktu s nimi začali více přemýšlet nad významem víry ve vlastním životě. Víra nemusí být vždy nutně chápána v náboženském kontextu, protože někteří respondenti uvádí, že jim pouť pomohla si více věřit. Na druhé straně jsou poutníci, pro které cesta nepředstavovala změnu k vnímání víry.

Otázka č. 18: Jak jste se cítili při návratu do běžného života? Bylo snadné se znovu zařadit do každodenní rutiny, nebo jste vnímali nějaké obtíže?

Návrat do běžného života po absolvování cesty může být pro poutníky různě náročný. Někteří se rychle zařadí do každodenní rutiny, ale jiní pociťují určitou nostalgii a těžší adaptaci na běžné prostředí doma. Otázka je zaměřena na subjektivní prožitky návratu respondentů a jejich schopnost se vrátit do každodenního života.

Bezproblémový návrat do běžného života

Návrat do rutinního života po poutní cestě může být pro některé poutníky obtížný, avšak 9 respondentů se shodlo na tom, že to bylo poměrně jednoduché. 3 respondenti přirovnávají poutní cestu k dovolené. Návrat do běžného režimu nevnímali zcela příjemně, ale nezaznamenali žádné velké problémy.

Respondent č. 1 (Petr) popisuje svůj návrat takto: *„Bylo to dost podobné jako po kterékoli jiné turistické dovolené. Příjemná fyzická únava, výrazná duševní očista a chuť se zase zpět vrátit k běžným věcem. Můj návrat do každodenní rutiny jsem tudíž neprožíval nijak úkorně.“* Na to navazuje respondentka č. 7 (Julie), která byla po pouti sice fyzicky vyčerpaná, ale zároveň byla psychicky posílená. Zmiňuje se, že před poutní cestou šla na terapii, která ji psychicky připravila *kde jsme probírali celou moji cestu, takže do běžného života jsem se navrátila raz dva.“* Respondentka č. 5 (Sára) hovoří rovněž o psychickém zklidnění a také to, že po pouti: *„Život od té doby vnímám jinak, ale těžko se mi to popisuje, podle mě na tohle musí přijít každý sám.“* Návrat do běžného života byl jednoduchý i pro respondentku č. 3 (Marcela), protože pouť vnímala jako impuls k novému životu. Uvádí, že: *„Našla jsem si novou práci i nové přátele, odstěhovala jsem se a začala žít nový a lepší život.“*

Obtíže při návratu do běžného života

Pouze pro jednoho respondenta, č. 10 (Tomáš), byl návrat domů nejtěžší částí celé pouti.

Největším problémem pro něj bylo znovu si navyknout na stereotypní režim. Doma mu chyběla i disciplína, kterou během poutě měl. Během poutní cesty měl přesně stanovený denní program, tedy – brzy vstávat, vyrazit na cestu, jíst a spát. Po návratu se snažil udržet některé zvyky, jako bylo časté chození pěšky a brzké vstávání, avšak některé návyky postupně opustil a vrátil se k původnímu režimu. Také popisuje, že po návratu byl stále myšlenkami na cestě: *„Po návratu se mi dost blížila škola a já byl furt duchem na cestě. Každý den jsem si přál, abych byl zase na caminu.“* Zaznamenal i obtížnost v sociálních interakcích, protože na poutní cestě se setkával s vzájemnou podporou mezi lidmi než doma, kde se setkává s častými předsudky. Zdůrazňuje

také ztrátu určité svobody a říká, že: „*Na caminu je nejvíc skvělá ta svoboda, nikdo nic neřeší a každý si žije po svém. To se v normálním světě moc neděje.*“

Zhodnocení otázky č. 18

Výsledky rozhovorů ukazují, že většina respondentů se navrátila bez větších problémů do běžného života. Někteří přirovnávali návrat po pouti k pocitu po návratu z dovolené. Pouze jediný respondent popisoval výraznější obtíže při návratu, protože na pouti měl jiný rytmus života a postrádal pocit svobody, který na poutní cestě měl.

2.4 Diskuse

Bakalářská práce se zaměřila na hlavní motivy pro účast na poutním cestovním ruchu, komparaci individuálních zkušeností a představ poutníků. Data byla získána kvalitativním výzkumem prostřednictvím řízených rozhovorů. Rozhovory byly provedeny pouze s osobami, které putovaly po Svatojakubské cestě ke katedrále Santiago de Compostela. Původním záměrem bylo zahrnout i respondenty, kteří měli zkušenost s jinou poutní cestou. Avšak tyto respondenty se nepodařilo kontaktovat, a proto tento plán nebyl realizován. Naopak snadné získání respondentů, kteří putovali po Svatojakubské cestě, svědčí o její popularitě a oblíbenosti.

Z výsledků analytické části vyplývá, že motivy účasti na poutní cestě nejsou jednorozměrné a vychází z kombinace několika faktorů a málokdy se jedná o jednu konkrétní motivaci. Výsledky odhalily, že motivy mohou pramenit z vnitřní potřeby a touhy po osobní výzvě. Dominujícím faktorem byla touha překonat vlastní hranice, jak z fyzického, tak z osobního hlediska. Fyzická výzva jako motiv pro poutní cestu je nejčastěji spojena s ověřením si vlastní schopnosti ujít pěšky velké vzdálenosti.

Vedle fyzické výzvy byla další hlavní motivace touha zažít něco nového. Poutní cesta je pro mnoho lidí dobrodružstvím, které jim zároveň umožňuje poznat španělskou kulturu, místní obyvatele a ostatní poutníky. To poukazuje na sociální a kulturní aspekt těchto cest, který je jeden ze zdrojů k rozhodnutí vydat se na pouť.

Další významnou motivací byl osobní růst, který napomáhá najít způsob, jak se vyrovnat s životními problémy. Pouť nabízí prostor pro přehodnocení svých hodnot, postojů a priorit.

Externí vlivy se ukázaly jako další faktory k rozhodnutí pro pouť, protože někteří respondenti se nechali inspirovat zkušenostmi svých přátel nebo příslušníky rodiny, kteří poutní cestu absolvovali. Některé respondenty motivovala četba knihy nebo článků s poutní tematikou.

Vedle osobních pohnutek hrály důležitou roli náboženské motivace. Jak naznačují výsledky z rozhovorů, víra je velmi složitou otázkou. Věřící respondenti označili svou motivaci k pouti jako snahu o prohloubení duchovního porozumění a nalezení vnitřního klidu.

Výsledky výzkumu ukázaly, že existují rozdíly mezi očekáváním a skutečnými zkušenostmi poutníků. Co se týče fyzické náročnosti pouti, většina respondentů uvedla, že denně byli schopni ujít od 15 do 25 km a pro většinu respondentů byla jejich představa shodná s realitou.

Některé rozdíly se projevily v možnostech a kvalitě ubytování podél poutních cest. Většina respondentů si představovala, že bude spát převážně ve veřejných ubytovnách, protože se jedná o nejlevnější variantu. Poutníci většinou počítají s jednoduchostí ubytovacích zařízení, nicméně

někteří nepočítali s přeplněním ubytoven. Na druhé straně se projevila skutečnost, že tyto noclehárny jsou velmi čisté, což mnohé respondenty překvapilo.

Většina poutníků se nesetkala s výraznými rozdíly mezi očekáváním a skutečností ve stravování, protože mnozí počítali s jednoduchým typem stravy, což odpovídalo realitě. Přispěla k tomu také skutečnost, že se při poutních cestách nachází mnoho stravovacích zařízení (restaurace s poutnickými menu, kavárny). Navíc se ukázalo, že ceny za potraviny odpovídají českým cenám, na které jsou respondenti zvyklí.

Pokud jde o interakci s místními obyvateli, respondenti měli zpravidla o Španělech pozitivní mínění, což se jim v praxi potvrdilo.

Co se týče značení a orientace na trasách, valná většina respondentů byla mile překvapena, protože neočekávali tak kvalitní a časté žluté šipky směřující ke katedrále. Svatojakubská cesta se ukazuje jako velmi dobře značená poutní cesta.

Zajímavým aspektem byl konec poutní cesty, kdy respondenti očekávali silný emocionální zážitek, který ne vždy byl naplněn. U některých respondentů se objevila kombinace emocí, jako je štěstí, pláč, radost a vděk. Menší část respondentů překvapily spíše prázdné a klidné pocity.

Na základě odpovědí respondentů lze konstatovat, že poutní cesta pro ně představovala silnou životní zkušenost, která jim pomohla k osobnímu růstu a hlubšímu sebepoznání. Mnoho respondentů zmínilo, že jim poutní cesta přinesla do života klid, sílu a uvědomění si vlastních hodnot. Pro některé byla pouť startem k opuštění starých kontaktů a k novému životu. I přes to, že 80 % respondentů bylo nevěřících, poutní cesta jim pomohla určitým způsobem dosáhnout víru – buď v samu sebe nebo v uvědomění si, co pro ně víra znamená. Co se týká návratu zpět do běžného života, většina respondentů nezaznamenala výrazné problémy. Nicméně u některých se objevil pocit smutku spojený s koncem poutní cesty.

Závěr

Cílem této bakalářské práce bylo identifikovat hlavní motivace k absolvování poutní cesty a porovnat skutečné zkušenosti poutníků s jejich očekáváními před zahájením poutě.

Práce je rozdělena na dvě hlavní kapitoly. V teoretické části byl charakterizován poutní cestovní ruch, který je podkategorií kulturního cestovního ruchu. První kapitola byla věnována typologii poutí a motivacím pro pout, jak je popisují vybraní autoři. Další podkapitola se zabývala historií poutnictví, která sahá až do dob středověku. Poté jsou rozpracovány dopady poutního cestovního ruchu v ekonomické, environmentální a socio-kulturní oblasti. Poslední kapitola odkazovala na vybraná poutní místa v České republice a v Evropě.

Pro analytickou část byl použit kvalitativní výzkum. Byly provedeny řízené rozhovory s osobami, které měly zkušenost s poutní cestou do Santiaga de Compostela. Otázky se zaměřily na identifikaci motivů k rozhodnutí vydat se na poutní cestu, porovnání představ se zkušenostmi poutníků a zjištění změn, které jim poutní cesta přinesla do jejich života. V neposlední řadě bylo zkoumáno, zda měli respondenti obtíže s návratem do života po poutní cestě. V analytické části byly využity i sekundární zdroje, zejména webové stránky, které sloužily k popisu jednotlivých poutních tras respondentů.

Výzkumná otázka č. 1: Jaká je motivace pro podniknutí poutní cesty?

První sekce otázek v řízených rozhovorech je zaměřena na zjištění podnětů, které vedou jednotlivce k rozhodnutí absolvovat poutní cestu. Na základě analýzy řízených rozhovorů se začaly postupně formulovat faktory motivace, přičemž většinou se jedná o jejich kombinaci. Na základě odpovědí respondentů bylo zjištěno, že jejich rozhodnutí o poutní cestě byla většinou předem plánovaná. Většina respondentů uvedla svoji motivaci jako osobní, avšak někteří zmínili kombinaci duchovní i osobní motivace a někteří se vydali na pout z duchovních důvodů. To poukazuje na to, že i tímto způsobem se mohou motivace kombinovat. Co se týče výběru trasy, ukázalo se, že respondenti zvolili trasu podle osobních preferencí – nejčastěji šlo o faktory: dostatečná vzdálenost k načerpání energie, nižší náročnost, dostupnost, doporučení od známých, známost a oblíbenost.

Mezi nejčastější motivy se řadí překonání vlastních hranic a limitů, zejména ve fyzické zdatnosti. Respondenti zahrnující fyzickou výzvu, jako jeden z faktorů k motivaci, zároveň uvádí druhý nejčastější faktor, čímž je touha zažít něco nového. K poutní cestě se lidé mohou rozhodnout na základě vnitřní potřeby zažít dobrodružství, které doposud nezažili. Poutníci rovněž vnímají poutní cestu jako příležitost k poznání kultury země, ve které putují. Pohnutky k poutní cestě mohou vycházet z doporučení od jiných poutníků, kteří již poutní cestu absolvovali. Další motivací může být i četba knihy s poutní tematikou. Lidé, kteří se rozhodnou vykonat poutní cestu z duchovních důvodů, hledají během cesty vnitřní klid. To souvisí s osobním růstem a možností času zamyslet se nad osobními a životními otázkami. V tomto kontextu se objevuje potřeba uniknout od rutinního života. Někteří lidé vnímají pout jako přechod mezi dosavadním a novým způsobem života.

Vedle těchto faktorů se vyskytují i motivy náboženské povahy, které jsou velmi individuální a specifické, protože víra je vnímána různě. K těmto motivům patří prohloubení vlastní víry, řešení vnitřních otázek anebo vzdání vděku Bohu.

Na základě analýzy rozhovorů s respondenty vyplynuly nejčastější motivy pro absolvování poutní cesty následující: fyzická výzva, touha po dobrodružství a poznání nové kultury, inspirace od jiných poutníků či četba knihy, potřeba změny životního směru, osobní růst a zamýšlení se nad sebou samým. Vedle těchto motivů jsou stále aktuální i duchovní pohnutky spojené s vírou.

Výzkumná otázka č. 2: Jak se liší očekávání poutníků od jejich skutečné zkušenosti během poutní cesty?

Poutníci si před zahájením cesty vytvářejí určité představy o jejím průběhu, které se však mohou lišit od skutečné zkušenosti. Očekávání se vztahují jednak k duchovnímu rozměru cesty, tak k praktickým aspektům, jako je fyzická náročnost, ubytování, možnosti stravování, interakce s rezidenty, úroveň značení tras a další faktory. Všechny tyto složky utváří komplexní zážitek z pouti.

Fyzická náročnost poutní cesty se ukazuje jako individuální záležitost ovlivněná různými faktory, včetně zvolené trasy, což souvisí s její délkou a terénem. Některé trasy, jako je například Portugalská či Francouzská cesta do Santiaga de Compostela, jsou obecně považovány za fyzicky náročnější. Avšak někteří poutníci hodnotí cestu jako zvládnutelnou či dokonce méně náročnou, než původně očekávali. Významným faktorem, který se podílí na vnímání fyzické náročnosti je počet ujítených kilometrů za den. Většina poutníků urazí denně od 15 do 25 km. Některí poutníci si důkladně promyslí plán, jakou vzdálenost denně urazí, což jim může pomoci se snadnějším putováním. Důležitou roli hraje také hmotnost batohu, ve kterém poutníci nesou veškeré své věci. K neočekávaným komplikacím, jež mohou narušit ideu o pouti jsou zdravotní komplikace a zranění. Poutníci se mohou potýkat například s bolestí svalů a puchýři. Na základě analýzy rozhovorů lze konstatovat, že představa o fyzické náročnosti poutní cesty se téměř vždy shoduje s realitou. Některí poutníci však mají očekávání o nižší či vyšší náročnosti, což se v průběhu cesty ne vždy naplnilo.

Ubytování je zásadní součástí poutních cest a podílí se na celkovém dojmu z poutní cesty. Rozdíly mezi očekáváním a reálnou zkušeností spočívají zejména v komfortu, hygieně, soukromí, ceně a atmosféře v ubytovacích zařízeních. Poutní cesty nabízí levné i drahé typy ubytování. Na základě analýzy rozhovorů lze říct, že většina poutníků předpokládá, že bude spát v levnějších variantách, v případě poutních cest do Santiaga de Compostela, ve veřejných (státních) ubytovnách. Realita je ale mnohdy jiná, protože tato ubytování bývají často přeplněná, hluchá a s nedostatkem soukromí, což ne všem poutníkům vyhovuje. Soukromé ubytovny stojí od 10 EUR za noc a nabízejí lepší podmínky. Očekávání v oblasti hygieny ubytovacích zařízení se liší. Některí mají obavy, že budou ubytovny zanedbané a neuklizené, což se většinou nepotvrdí. Na druhou stranu se někteří mohou setkat s hygienickými problémy, zejména s výskytem parazitů na pokoji. Dalším překvapením pro část poutníků je skutečnost, že v mnoha veřejných ubytovnách nelze platit kartou.

Poutníci se nejčastěji stravují v restauracích či nakupují potraviny v kioscích, supermarketech nebo v menších obchodech. Specifikem poutní cesty do Santiaga de Compostela jsou poutnická menu, jehož cena se pohybuje mezi 10-12 EUR. Poutníci vnímají ceny potravin kladně, výjimkou však mohou být ceny potravin ve venkovských oblastech, které bývají vyšší. To je pro některé poutníky překvapující.

Před zahájením poutní cesty většina respondentů předpokládá, že setkání s místními obyvateli bude příjemnou záležitostí. V této oblasti se jejich očekávání většinou naplní, tudíž žádné velké

rozdíly mezi představami a realitou tu nejsou. Rezidenti většinou nedisponují anglickým jazykem, avšak přesto jsou ochotni s poutníky komunikovat. Je možné, že takto přívětivé chování je podmíněno tím, že poutníci zanechávají v destinaci mnoho finančních prostředků. Poutníci se setkávají s milými gesty, jako je potlesk při příchodu ke katedrále svatého Jakuba. Svoji přívětivost projevují také tím, že na poutníky mávají, zdraví nebo jim poskytují občerstvení. Co se týče komparace očekávání a představ poutníků, všichni respondenti se shodli na tom, že jejich představy o vstřícném chování místních obyvatel se naplnily a často byli ještě mile překvapeni jejich ochotou.

Poutní trasy ke svatojakubské katedrále v Santiagu de Compostela jsou kvalitně a velmi dobře označené, což usnadňuje poutníkům orientaci. Nejvýraznějším prvkem jsou svatojakubské mušle a žluté šipky. Někteří poutníci využívají speciální aplikace (například Buen Camino de Santiago App) nebo si pomáhají online mapami. Mnohé poutníky překvapuje fakt, že trasy jsou až nadprůměrně dobře označeny.

Konec poutní cesty bývá často pro poutníky vyvrcholením celé jejich duchovní i fyzické zkušenosti. Mnozí poutníci, kteří dosáhnou svého cíle, očekávají pocit duchovního naplnění a klidu. Právě tento okamžik je považován za vrchol celé cesty. Podle většiny respondentů odpovídá konec cesty jejich představám. Poutníkům se vyplavují různé pocity od euforie až po zklamání. V každém případě je pro poutníky konec cesty ukončením fyzické námahy, ale především představuje příležitost k reflexi, která je individuální a závisí na zkušenostech a motivech, které je k cestě vedly.

Výzkumná otázka č. 3: Jaké změny zaznamenali poutníci po absolvování poutní cesty a jak vnímali návrat do běžného života?

Poslední okruh otázek v rozhovorech je věnován změnám v životě poutníků po absolvování poutní cesty a jejich vnímání návratu do běžného života. Objevily se různé aspekty, které se týkaly osobních a duchovních změn. Poutníci často uvádí, že pouť pro ně znamenala transformaci projevující se v jejich vnímání sebe samotných.

Nejčastější změnou je osobní růst a hlubší sebepoznání poutníků. Poutní cesta poskytuje dostatek času na introspekci, což umožňuje uvědomění si vlastních hodnot a případných změn, které potřebují lidé udělat. Po poutní cestě mají pocit větší síly, odolnosti a schopnosti čelit problémům. Pouť je okamžik, kdy poutníci překonávají své vlastní limity, což vede k tomu, že jsou posíleni fyzicky, ale především mentálně.

Dalším významným aspektem je změna ve vztahu k víře, protože někteří poutníci zaznamenávají určité duchovní obohacení a prohloubení víry. Vyplynulo, že nezáleží na tom, zda se na pouť vydávají věřící či nevěřící jedinci. Pociťují po cestě větší klid, vděčnost a vyrovnanost. Intenzivněji vnímají život a uvědomují si, že je důležitější žít v souladu se svou vírou a hodnotami než se honit za materiálními cíli. Pouť pro některé může znamenat očistu od stresu, který mají v každodenním životě a mnozí oceňují hodnoty skromnosti a jednoduchosti, kterých se během pouti přiučili.

Pokud jde o jejich návrat z poutě, pro většinu poutníků není tento proces obtížný a rychle se adaptovali na běžnou rutinu. Na druhé straně nemusí být vždy návrat tak jednoduchý, protože si na režim poutě zvykli a je pro ně těžké se ho vzdát.

Výzkum má 4 hlavní limity, které je nutné zohlednit. Prvním z nich je, že výpovědi vycházejí z individuálních zkušeností a představ jednotlivců, a proto nelze zjištění zobecnit na všechny

poutníky. Dalším problémem je malý výzkumný vzorek, který snižuje získání více poznatků a omezuje možnost jejich zobecnění. Dále se výzkum zaměřil pouze na poutníky, kteří měli zkušenost s cestou do Santiaga de Compostela, což nepostihuje zkušenosti z jiných poutních cest. V neposlední řadě je třeba myslet na možné zkreslení výpovědí způsobené časovým odstupem od doby, kdy absolvovali pouť.

Výzkum bakalářské práce přispěl k hlubšímu porozumění motivům, které poutníky vedou k rozhodnutí absolvovat poutní cestu a porovnal jejich očekávání s reálnými zkušenostmi. Tato komparace může usnadnit budoucím poutníkům lépe se na pouť připravit a usnadnit si její průběh. Zároveň může výzkum sloužit jako motivační materiál pro veřejnost, která zvažuje poutní cestu. Výsledky výzkumu mohou inspirovat další výzkumy, například zaměřené na komparaci očekávání a zkušeností na jiných trasách, než jsou cesty do Santiaga de Compostela. Tato práce může přispět k porozumění této specifické formy cestovního ruchu, která v posledních letech zaznamenává rostoucí zájem.

Seznam použité literatury

ABAD-GALZACORTA, Marina a GUEREÑO-OMIL, Basagaitz. *Pilgrimage As Tourism Experience: The Case Of The Ignatian Way*. Online. 2016, roč. 4, č. 4. 2016. ISSN 2009-7379. Dostupné z: https://www.researchgate.net/publication/308019403_Pilgrimage_As_Tourism_Experience_The_Case_Of_The_Ignatian_Way. [cit. 2025-02-02].

ABDUL, Fathiya. *Practical Solutions for a Waste-Free Hajj*. Online. Muslimclimatewatch.com. 2024. Dostupné z: [As the number of pilgrims increases, Makkah is predicted to produce 44 million tonnes daily within the twenty years that follow..](#) [cit. 2025-02-26].

ANDREAS DROUVE, Andreas. *When pilgrims become a problem*. Online. English.katholisch.eng. 2024. Dostupné z: <https://english.katholisch.de/artikel/54982-santiago-de-compostela-is-fed-up-with-mass-tourism>. [cit. 2025-02-26].

BOWIE, Fiona. *Antropologie náboženství*. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-378-9.

BUDOVICH, Lidia Sergeevna. *The impact of religious tourism on the economy and tourism industry*. Online. 2023, roč. 79, č. 1. Pretoria, 2023. ISSN 2072-805. Dostupné z: https://www.scielo.org.za/scielo.php?script=sci_arttext&pid=S0259-94222023000100074. [cit. 2025-02-19].

Canterbury: Chaucerovo rodiště s krvavou katedrálou. Online. Radynacestu.cz. 2017. Dostupné z: <https://www.radynacestu.cz/magazin/canterbury/>. [cit. 2025-03-07].

Camino Primitivo: Co z něj dělá NEJ trasu Svatojakubské pouti? Online. Veronikaontheroad.cz. © 2022. Dostupné z: <https://veronikaontheroad.cz/camino-primitivo-tipy/>. [cit. 2025-03-24].

CINGR, Ladislav. *Glosář Svatého týdne v Andalusii*. Online. Iberiasunestates.com. 2023. Dostupné z: <https://iberiasunestates.com/blog/glosar-svateho-tydne-v-andalusii>. [cit. 2025-02-28].

DANCÁK, František. *Náboženský turizmus: Turistika, náboženská turistika, púte – história a súčasnosť*. Online. Prešov: Vydavateľstvo Michala Vaška v Prešove, 2005. ISBN 80-89007-65-1. Dostupné z: http://www.jerom.zoe.sk/pub/doc/theologos/p_nabozensky_turizmus.pdf. [cit. 2025-01-13].

DATTOBA, Gandhile Ganesh. *“The Assessment of Environment impact on pilgrimage destination and Changing Scenario of Globalization with special reference to Dehu in Maharashtra”*. Online. 2020, roč. 43, č. 4. 2020. ISSN 249-6661. Dostupné z: https://pdeaamcollege.edu.in/ResearchUpload/19_30%20The%20Assessessment%20of%20%20Environment%20%20impact%20on%20Pilgrimage%20Destination%20&%20Changing%20Scenari%20of%20Globlization%20with%20Special%20Reference%20to%20Dehu%20in%20Maharashtra.pdf. [cit. 2025-02-17].

DIBELKOVÁ, Irena. *Poutní místa na Moravě, ve Slezsku*. Olympia, 2005. ISBN 80-7033-875-X.

DIBELKOVÁ, Irena. *Poutní místa v Čechách*. Olympia, 2004. ISBN 80-7033-844-X.

Fatima, město zázraků. Online. Portugalsko.svetadily.cz. Nedatováno. Dostupné z: <https://portugalsko.svetadily.cz/clanky/Fatima-mesto-zazraku>. [cit. 2025-03-06].

FERREIRO, Antonio López. *Las Tradiciones Populares Acerca del Sepulcro del Apostol Santiago*. Online. Consejería de Cultura y Turismo, 2009-2010. ISBN 8497618017. Dostupné z: https://bibliotecadigital.jcyl.es/es/catalogo_imagenes/grupo.do?path=10073421. [cit. 2025-03-09].

František z Assisi. Online. Klaster-votice.cz. Nedatováno, 2025. Dostupné z: <https://www.klaster-votice.cz/frantisek-z-assisi/ms-1054>. [cit. 2025-03-04].

GONZÁLEZ, Rubén Camilo Loís a LOPEZ, Lucrezia. *The Singularity of the Camino de Santiago as a Contemporary Tourism Case*. Online. Researchgate.net. 2021. Dostupné z: https://www.researchgate.net/publication/343969527_The_Singularity_of_the_Camino_de_Santiago_as_a_Contemporary_Tourism_Case. [cit. 2025-03-11].

GRAY, Martin. *Fakta Assisi*. Online. Cossacredsites.com. 1982-2023. Dostupné z: https://cs.sacredsites.com/Evropa/lt%C3%A1lie/assisi_facts.html. [cit. 2025-03-04].

HALIM, Mutia Sobihah Abdul; TATOGLU, Ekrem a HANEFAR, Shamsiah Banu Mohamad. A REVIEW OF SPIRITUAL TOURISM: A CONCEPTUAL MODEL FOR FUTURE RESEARCH. Online. *Tourism and Hospitality Management*. 2021, roč. 27, č. 1, s. 119-141. Dostupné z: https://thm.fthm.hr/images/issues/vol27no1/7_AbdulHalim_Tatoglu_MohamadHanefar. [cit. 2025-02-05].

HRADILEK, Pavel. *Egerie*. Online. Getsemany.cz. Nedatováno. Dostupné z: <https://www.getsemany.cz/book/export/html/328>. [cit. 2025-02-23].

Chaucer's Canterbury Tales. Online. Thebecketstory.org.uk. Nedatováno. Dostupné z: <https://thebecketstory.org.uk/pilgrimage/canterbury-tales>. [cit. 2025-02-22].

CHLUMSKÝ, Jan. *Světcí k nám hovoří...* Online. Catholica.cz. Nedatováno. Dostupné z: <https://catholica.cz/?id=4905>. [cit. 2025-03-07].

CHLUMSKÝ, Jan. *Sv. Jakub, syn Zebedeův*. Online. Catholica.cz. Nedatováno. Dostupné z: <https://catholica.cz/?id=3337>. [cit. 2025-03-09].

CHOE, Jaeyeon. *Religious Tourism*. Online. Tandfonline.com. 2024. Dostupné z: <https://www.tandfonline.com/doi/epdf/10.1080/14616688.2024.2423168?needAccess=true>. [cit. 2025-03-11].

Introduction. Online. Oficinadelperegrino.com. Nedatováno. Dostupné z: <https://oficinadelperegrino.com/en/pilgrimage/introduction/>. [cit. 2025-03-10].

IVA, Ťupová. *Galicie: klenot Atlantiku, kde historie, příroda a tradice tančí v dešti* Podrobnosti na: <https://www.radynacestu.cz/magazin/galicie/>. Online. Radynacestu.cz. C2001-2025. Dostupné z: <https://www.radynacestu.cz/magazin/galicie/>. [cit. 2025-03-08].

JÖCKLE, Clemens. *Slavná poutní místa*. Praha: Karmelitánské nakladatelství, 1997. ISBN 80-7192-153-X, 80-85785-47-1.

JONGMEEWASIN, Somnuck. *Religious Tourism, Pilgrimage, and Cultural Tourism*. Online. Academia.edu. 2016. Dostupné z: https://www.academia.edu/12252237/Religious_Tourism_Pilgrimage_and_Cultural_Tourism. [cit. 2025-02-19].

KARBAN, Ondřej. *Jak si vybrat ten správný cíl pro poutě*. Online. Ondrejkarban.cz. 2017. Dostupné z: <https://ondrejkarban.cz/si-vybrat-spravny-cil-pout/>. [cit. 2025-02-12].

KESNER, Ladislav; MORAVEC, Ivo; NOVOTNÝ, Radek a ŠKODOVÁ-PARMOVÁ, Dagmar. *Management kulturního cestovního ruchu*. Online. Praha: Ministerstvo pro místní rozvoj ČR, 2008. Dostupné z: https://mmr.gov.cz/getmedia/efcd9671-4737-427b-bab5-1b6be507e800/GetFile10_1.pdf. [cit. 2025-01-13].

KUČEROVÁ, Silvie; REEVES, Daniel; KUČERA, Zdeněk a HUPKOVÁ, Martina. *Poutní místa na českém venkově*. Online. Dvs.cz. © 2025. Dostupné z: <https://www.dvs.cz/clanek.asp?id=6496693>. [cit. 2025-03-02].

LINDEROVÁ, Ivica. *CESTOVNÍ RUCH: Základy a právní úprava*. Online. Ivica Linderová, 2015. Dostupné z: https://www.researchgate.net/profile/Ivica-Linderova-2/publication/312491516_Cestovni_ruch_Zaklady_a_pravni_uprava/links/587e972208ae9a860ff53efc/Cestovni-ruch-Zaklady-a-pravni-uprava.pdf. [cit. 2025-02-02].

Lourdes-france.org. Online. ©2025. Dostupné z: <https://www.lourdes-france.org/>. [cit. 2025-03-14].

Map of all major pilgrimage routes in Spain and technical details for each one. Online. Caminolovers.com. C2022-2024. Dostupné z: <https://caminolovers.com/map-of-caminos-spain-comparison/>. [cit. 2025-03-10].

Místo posvátné řeky spíš páchnoucí stoka. Indům se ani po deseti letech nedaří vyčistit Gangu. Online. Obnovitelne.cz. 2024. Dostupné z: <https://www.obnovitelne.cz/clanek/2994/misto-posvatne-reky-spis-pachnouci-stoka-indum-se-ani-po-deseti-letech-nedari-vycistit-gangu>. [cit. 2025-02-26].

NOVÁK, Petr. *9 tipů na přípravu na svatojakubskou cestu: trasy, příprava, bydlení i jídlo*. Online. Travelbible.cz. 2024. Dostupné z: <https://travelbible.cz/svatojakubska-cesta/>. [cit. 2025-03-11].

O poutním místě. Online. Svatykopec.cz. Nedatováno. Dostupné z: <http://www.svatykopec.cz/FixPage.asp?ID=122#mid>. [cit. 2025-03-03].

O svatém Jakubovi a putování. Online. Ultreia.cz. Nedatováno. Dostupné z: <https://ultreia.cz/o-jakubovi/>. [cit. 2025-03-09].

OHLER, Norbert. *Náboženské poutě ve středověku a novověku*. Praha: Vyšehrad, 2002. ISBN 80-7021-510-0.

OSTBERG, René. *Camino de Santiago*. Online. Britannica.com. Nedatováno. Dostupné z: <https://www.britannica.com/topic/pilgrimage-religion/Pilgrimage-and-the-world>. [cit. 2025-03-11].

PÁSKOVÁ, Martina. *Výkladový slovník cestovního ruchu*. 1. vyd. Praha: Ministerstvo pro místní rozvoj, 2002. 448 s. ISBN 80-239-0152-4.

PÁSKOVÁ, Martina. *Udržitelnost rozvoje cestovního ruchu*. Druhé. Univerzita Hradec Králové: GAUDEAMUS, 2009. ISBN 9788074350061.

Pilgrimage in the Middle Ages. Online. Insiderstravel.io. 2023. Dostupné z: <https://insiderstravel.io/pilgrimage-middle-ages-history/>. [cit. 2025-03-11].

Počátky Svaté Hory. Online. Svata-hora.cz. © 2003–2023. Dostupné z: <https://svata-hora.cz/o-svate-hore/historie/>. [cit. 2025-03-02].

Podnět a příprava stavby. Online. Zelena-hora.cz. © 2015-2022. Dostupné z: <https://www.zelena-hora.cz/cz/o-zelene-hore/chronologie-dejin-zelene-hory/podnet-a-priprava-stavby>. [cit. 2025-02-25].

Poutník, poutnictví, poutní místo. Online. Svatazeme.info. 2013. Dostupné z: <https://www.svatazeme.info/clanky/Poutnik-poutnictvi-poutni-misto.html>. [cit. 2025-03-11].

Putování za kořeny - rozcestník pro moderního poutníka. Online. Praha, © 2023. Dostupné z: <https://www.putovanizakoreny.cz/>. [cit. 2025-01-14].

Religious Tourism Global Market Report 2025. Online. Thebusinessresearchcompany.com. 2025. Dostupné z: <https://www.thebusinessresearchcompany.com/report/religious-tourism-global-market-report>. [cit. 2025-02-20].

READER, Ian. *Pilgrimage: A Very Short Introduction*. Oxford University Press, 2015. ISBN 9780198718222.

Santiago de Compostela - informace o městě. Online. Spanelsko.svetadily.cz. Nedatováno. Dostupné z: <https://spanelsko.svetadily.cz/galicie/santiago-de-compostela/lokalita>. [cit. 2025-03-08].

Santiago de Compostela. Online. Olbetsvet.cz. © 2025. Dostupné z: <https://www.obletsvet.cz/pruvodce/spanelsko/santiago-de-compostela>. [cit. 2025-03-08].

SKÉZELY, Vladimír. Fenomén Camino de Santiago: od křesťanské pútnickej cesty po postsekulárny produkt cestovného ruchu. Online. *Geografický časopis / Geographical Journal*. 2022, roč. 74, č. 3, s. 223–245. Dostupné z: <https://doi.org/https://doi.org/10.31577/geogrcas.2022.74.3.11>. [cit. 2025-03-01].

ŠAUER, Martin; VYSTOUPIL, Jiří a HOLEŠINSKÁ, Andrea. *Cestovní ruch: Učební text*. Online. Brno: Masarykova univerzita, 2015. Dostupné z: https://is.muni.cz/do/econ/soubory/katedry/kres/studijni_texty/cestovni_ruch_ePDF.pdf. [cit. 2025-02-20].

ŠUPÍKOVÁ, Barbora. *Assisi: město svatého Františka*. Online. Radynacestu.cz. 2017. Dostupné z: <https://www.radynacestu.cz/magazin/assisi/>. [cit. 2025-03-04].

STUDNIČKA, Petr. *Náboženský a poutní cestovní ruch - terminologie*. Online. Slideplayer.cz. 2011. Dostupné z: <https://slideplayer.cz/slide/2630620/>. [cit. 2025-03-11].

SORABELLA, Jean. *Pilgrimage in Medieval Europe*. Online. Metmuseum.org. 1 April 2011. Dostupné z: <https://www.metmuseum.org/essays/pilgrimage-in-medieval-europe>. [cit. 2025-03-11].

The environmental impacts of religious tourism. Online. Researchgate.net. 2020. Dostupné z: https://www.researchgate.net/publication/346156683_The_environmental_impacts_of_religious_tourism. [cit. 2025-02-15].

The Scallop Shell: St James' Emblem. Online. Stjamesdingle.com. © 2024. Dostupné z: <https://www.stjamesdingle.com/the-scallop-shell-st-james-church>. [cit. 2025-03-09].

The Codex Calixtinus, an Illuminated Medieval Travel Guide and Music Compendium. Online. Historyofinformation.com. © 2004–2025. Dostupné z: <https://historyofinformation.com/detail.php?id=2921>. [cit. 2025-03-10].

Turistika. Online. Svaty-kopecek.cz. © 2025. Dostupné z: <https://www.svaty-kopecek.cz/zajimavosti/turistika>. [cit. 2025-04-02].

2. *Udržitelný rozvoj cestovního ruchu*. Online. Mmr.gov.cz. ©2025. Dostupné z: [https://mmr.gov.cz/cs/ministerstvo/cestovni-ruch/informace-udalosti/konference-o-certifikaci-trvale-udržitelných-aktiv/2-udržitelný-rozvoj-cestovního-ruchu?feed=AllPageFefed](https://mmr.gov.cz/cs/ministerstvo/cestovni-ruch/informace-udalosti/konference-o-certifikaci-trvale-udrzitelných-aktiv/2-udržitelný-rozvoj-cestovního-ruchu?feed=AllPageFefed). [cit. 2025-02-26].

VILLARRUBIA, Eleonore. *Catholic Pilgrimage, a Spiritual Journey*. Online. Catholicism.org. 17 July 2010. Dostupné z: <https://catholicism.org/catholic-pilgrimage-a-spiritual-journey.html>. [cit. 2025-03-11].

VÍTEK, Pavel. *Katedrála sv. Jakuba*. Online. Hrady.cz. 2021. Dostupné z: <https://www.hrady.cz/katedrala-sv-jakuba>. [cit. 2025-03-08].

VULKONIĆ, Boris. *Religious Tourism: Economic Value of an Empty Box?* Online. 1998, roč. 1, č. 1. Zagreb: Economics Faculty Zagreb, 1998. ISSN 1331-5609. Dostupné z: <https://hrcak.srce.hr/file/54551>. [cit. 2025-02-18].

VÁCHA, Marek. *Wakan Tanka: Hodiny náboženství pro věčné začátečníky*. Cesta, 2021. ISBN 978-80-7295-279-3.

Základní informace o Španělsku. Online. Mundo.cz. Nedatováno. Dostupné z: <https://www.mundo.cz/spanelsko/geografie>. [cit. 2025-03-08].

Přílohy

Příloha A: Osnova otázek polostrukturovaného rozhovoru

I. Otázky směřující na charakteristiku respondentů

Otázka č. 1: Nejdříve bych se Vás ráda zeptala na několik obecných otázek. Poté bych přešla k těm, které se týkají Vaší poutní cesty. Souhlasíte?

Otázka č. 2: Jakou trasu jste zvolili?

Otázka č. 3: Kdy to bylo? Kolik Vám tehdy bylo let?

Otázka č. 4: Mohu se Vás zeptat, zda jste věřící, nebo ne? Pokud nechcete odpovídat, samozřejmě nemusíte.

II. Otázky zaměřené na motivaci k rozhodnutí pro poutní cestu

Otázka č. 1: Co Vás vedlo k rozhodnutí podniknout poutní cestu? Bylo to spontánní rozhodnutí nebo jste o tom přemýšleli delší dobu?

Otázka č. 2: Byla Vaše motivace spíše duchovní nebo osobní?

Pokud osobní:

Otázka č. 3: Byla Vaše poutní cesta byla motivována touhou po dobrodružství, zábavě, fyzické výzvě, osobním milníkem nebo šlo spíše o jiné rozhodnutí?

Pokud duchovní:

Otázka č. 3: Byla Vaše poutní cesta motivována slibem, prosbou, touhou přiblížit se Bohu nebo něčím jiným?

Otázka č. 4: Proč jste si vybrali právě tuto konkrétní trasu?

III. Otázky zaměřené na komparaci reálných zkušeností a očekávání poutníků

Otázka č. 5: Jaká byla Vaše zkušenost s pěším putováním? Byla pouť fyzicky náročná? Jakou vzdálenost jste průměrně ušli za den?

Otázka č. 6: Jak jste si před poutí představovali pěší putování? Byla jeho fyzická náročnost taková, jakou jste očekávali?

Otázka č. 7: Jaké ubytování jste využívali? Můžete se o tom rozpovídat? Kolik stálo na noc?

Otázka č. 8: Jaké jste měli představy o ubytování před cestou? Odpovídala skutečnost Vašemu očekávání?

Otázka č. 9: Kde jste se stravovali? Byly ceny potravin/pokrmů dle Vás přijatelné?

Otázka č. 10: Jak jste si představovali stravování během poutní cesty?

Otázka č. 11: Jaké bylo vaše setkání s místními obyvateli? Byli vstřícní k poutníkům? Cítili jste se vítáni?

Otázka č. 12: Byli místní tak vstřícní, jak jste si představovali nebo Vás něco překvapilo?

Otázka č. 13: Bylo značení trasy a orientace na cestě tak snadné, jak jste očekávali nebo Vás něco překvapilo?

Otázka č. 14: Jak jste se cítili na konci poutní cesty? Naplnila vaše očekávání nebo ve Vás zanechala jiné dojmy, než jste předpokládali?

Otázka č. 15: Když se ohlédnete zpět, odpovídala poutní cesta tomu, co jste si o ní představovali před odchodem? Pokud ne, v čem byla jiná?

IV. Otázky zaměřené na změny v životě poutníků po absolvování poutní cesty

Otázka č. 16: Pozorovali jste po návratu nějaké změny ve svém přístupu k životu, vztazích nebo hodnotách? Pokud ano, jaké konkrétně?

Otázka č. 17: Ovlivnila poutní cesta Váš vztah k víře?

Otázka č. 18: Jak jste se cítili při návratu do běžného života? Bylo snadné se znovu zařadit do každodenní rutiny, nebo jste vnímali nějaké obtíže?

Příloha B: Ukázka přepsaného rozhovoru

Respondent č. 1 (Petr)

- 1. Nejdříve bych se Vás ráda zeptala na několik obecných otázek. Poté bych přešla k těm, které se týkají Vaší poutní cesty. Souhlasíte?**

Petr: „*Jasně, můžeme začít.*“

- 2. Jakou trasou jste zvolil pro cestu do Santiaga?**

Petr: „*Vyšel jsem z Luga, takže Camino Primitivo – Původní, ale pak jsem se napojil v městě Melide na Francouzskou. Asi 105 km to bylo.*“

- 3. Kdy to bylo? Kolik Vám tehdy bylo let?**

Petr: „*Vyrazili jsme zhruba v polovině června v roce 2017. Tehdy mi bylo 49 let.*“

- 4. Mohu se Vás zeptat, zda jste věřící, nebo ne? Pokud nechcete odpovídat, samozřejmě nemusíte.**

Petr: „*Nejsem věřící.*“

Dobře, děkuji. Teď přejdeme k dalším otázkám.

- 1. Co Vás vedlo k rozhodnutí podniknout poutní cestu? Bylo to spontánní rozhodnutí nebo jste o tom přemýšlel delší dobu?**

Petr: „*S nápadem vyrazit do Španělska přišla zcela spontánně dcera Anička, takže pro mě to bylo spíše spontánní. Bylo jí tehdy 20 let, žádné túry či dálkové pochody ji do té doby nikterak nezajímaly. Nicméně ji i její vrstevníky už pomalu přestávalo bavit trávení prázdninových měsíců poleháváním s rodiči u moře, posedáváním s přáteli v hudebních klubech nebo po hospodách. U dcery jsem cítil, že začíná obdivovat mladé cestovatelky, které se vydávají třeba na Pacifickou hřebenovku, která čítá více než 4000 km. A tak možná Svatojakubská cesta byla takovým prvním stupněm k něčemu spektakulárnějšímu. Já jsem to bral jako skvělý nápad vyrazit do Španělska a nebudu zastírat, že mě potěšilo, že tu cestu chce dcera sdílet se mnou.*“

- 2. Byla vaše motivace spíše duchovní nebo osobní?**

Petr: „*Osobní, ale nebudu popírat, že mě zajímal i duchovní rozměr poutní cesty jako takové. Ale víceméně jsem to bral jako příležitost k dobrodružství a poznání něčeho nového.*“

- 3. Dobře a byla vaše poutní cesta kromě touhy po dobrodružství, jak říkáte něčím jiným? Například jinou touhou po zábavě, fyzické výzvě osobním milníkem nebo šlo spíše o jiné rozhodnutí?**

Petr: „*Asi ne, rád chodím na túry. Zmínil bych to dobrodružství.*“

- 4. Proč jste si vybral právě tuhle trasu z Luga?**

Petr: „*Vybrali jsme si Camino Primitivo, tedy původní cestu. Vyhovovala nám dobrá dopravní dostupnost do historického města Lugo, odkud jsme naši trasu započali. Navíc jsme byli rozhodnutí ujet pouze něco málo nad 100 km, což odpovídalo vzdálenosti mezi Lugem a Santiagem.*“

5. Dobře a jaká byla vaše zkušenost s pěším putováním? Byla pout' fyzicky náročná? Jakou vzdálenost jste průměrně ušel s dcerou za den?

Petr: „Jsem poměrně zkušený dlouholetý turista, chodil jsem už v různých zemích včetně nižších velehor. Naše trasa byla velmi pohodová, fyzicky nenáročná s poměrně malým převýšením. Délka našich denních etap se pohybovala mezi 15-25 km.“

6. Jak jste si před poutí představoval pěší putování? Byla jeho fyzická náročnost taková, jakou jste očekával? Nebo se realita lišila od vašich původních představ o denní vzdálenosti, kterou zvládnete ujít?

Petr: „Měl jsem představu o podstatně vyšší náročnosti, než kterou jsme museli absolvovat, ale bylo to výrazně dáno tím, že jsme ušli dohromady jen 105 km a horám jsme se tudíž vyhnuli. Fyzicky to nebylo nijak náročné i proto, že nám přálo příjemné klima, mnohem chladnější, než bych v rozpáleném Španělsku čekal. Délky etap jsme měli předem promyšlené a tento plán se nám dařilo bez větších problémů držet.“

Takže jste si myslel, že z hlediska fyzicky to bude náročnější, než ve skutečnosti bylo?

Petr: „Ano, myslel.“

7. Jaké ubytování jste využíval? Můžete se o tom rozpovídat Kolik stálo na noc?

Petr: „Bydlel jsem vždy v poutnických ubytovnách – albergues a byly pro mě příjemným překvapením. Bydlel jsem jak ve státních, tak v soukromých albergues. Státní stály okolo 6 EUR a byly plnější, ty soukromé byly dražší, ale za to komfortnější, stály okolo 10 EUR. Nejdražší ubytování bylo v Santiagu, kde jsme spali na takové koleji – to stálo asi 12 EUR. Zároveň to bylo nejhezčí ubytování, připomínalo mi to vojenský lazaret z mého oblíbeného filmu Dobrý voják Švejk. V ubytovnách pracovali milí lidé, všude bylo čisto a vyspali jsme se úplně v pohodě. Překvapovala mě zejména ta čistota ubytování, protože nikde nebyl nepořádek ani pach. Samozřejmě, nejsou to luxusní hotely, spí se většinou ve velkoprostorových pokojích o kapacitě až 20 lidí, vlastní spacák je samozřejmostí. Možnost stravování tam většinou není, ale hygiena na umývárkách a WC byla bez problémů. Je tam i možnost si vyprat za nízký poplatek.

Mám osobní zkušenosti z několika pobytů na horských chatách v Alpách a mohu říct, že tamní pokoje (matrazenlager) nesahají španělským albergues ani po kotníky. Ceny za noclehy byly tehdy lidové 6-10 EUR. Kdybych měl vyloženě hledat, co mi tam chybělo, tak snad jediné nějaká možnost posedět u dobrého nápoje. Ale i to je asi v pořádku. Byli jsme na poutní cestě, nikoli na alkoholickém mejdanu.“

8. Tak to je zajímavé. A jaké jste měl představy o ubytování před cestou? Odpovídala skutečnost vašemu očekávání, pokud jde o kvalitu, cenu a dostupnost ubytování?

Petr: „Obával jsem se vydýchaných velkoprostorových pokojů s mnoha chrápajícími poutníky. To se ale naštěstí nenaplnilo a vše probíhalo nanejvýš uspokojivě. O cenách jsem se informoval již předem, takže mě ani překvapit nemohly.“

9. Kde jste se stravoval? Byly ceny potravin/ pokrmů dle Vás přijatelné?

Petr: „Všude podél cesty se nacházely takové kiosky pro poutníky. Čím blíž jsme se blížili ke katedrále k Santiagu, tak jich bylo více. Nicméně, všude byly kavárny a takové pekárny, kde jsme snídali. Na oběd jsme si vystačili s občerstvením z kiosků, večeře jsme mívali v takových

průměrných restauracích. Co se týče cen, tak ty byly podobné jako v České republice v té době. Ceny jsem tedy vnímal jako velmi přijatelné. Stravování mě vyšlo přibližně na 20 EUR za den.“

10. Jak jste si představoval stravování během poutní cesty? Byly možnosti stravování a ceny potravin takové, jaké jste očekával nebo Vás něco překvapilo?

Petr: „Samozřejmě, že jsem neměl zcela jasnou představu o stravování na poutní cestě. Na trase, po které jsme šli opravdu nebyl problém se dobře najíst či napít. Ani ceny překvapením nebyly, jelikož jsem se o cenové dostupnosti potravin předem informoval na internetu a skutečnost se pak nijak zvláště nelišila.“

11. Jaké bylo vaše setkání s místními obyvateli? Byli vstřícní k poutníkům? Cítil jste se vítán?

Petr: „Dá se říct, že jsem byl příjemně překvapen v mnoha směrech. Španěly jsem poznal jako vesměs příjemné lidi a nabyl jsem dojmu, že k poutníkům chovají jistý respekt. Postoj místních tedy hodnotím kladně. Jen neuměli vůbec anglicky, takže jedinou možností bylo dorozumět se španělštinou. Já sám umím jen pár slov, ale vždy jsme se nějak domluvili. Zaměstnanci v albergues byli vždycky vstřícní a používali angličtinu.“

12. Byli místní tak vstřícní, jak jste si představoval nebo Vás něco překvapilo?

Petr: „Řekl bych, že to byla vstřícnost, kterou jsem zčásti očekával, slyšel jsem kdysi vyprávění bývalého poutníka, což pak odpovídalo i mé zkušenosti. Překvapilo mě, že se nám při vstupu do Santiaga dokonce dostalo potlesku od několika místních lidí.“

13. Bylo značení trasy a orientace na cestě tak snadné, jak jste očekával nebo Vás něco překvapilo?

Petr: „Cesty byly značené perfektně. Pamatuji si, že podél cest byly kamenné patníky, na kterých byly namalované typické mušle a počet kilometrů, kolik zbývá do Santiaga. Na trase, co jsem šel já, bylo všechno fakt velmi dobře značené. Nemohu říct, že byl nějaký problém s orientací. Zabloudit se určitě nedalo, pár kilometrů od Santiaga se chodilo v podstatě v davech, takže se ztratit určitě nešlo. Orientace na trase byla dokonce snadnější, než jsem čekal, cesty byly přehledné, a tak se nám ani nestýskalo po turistickém značení v Česku, které je považováno za jedno z nekvalitnějších v Evropě.“

14. Jak jste se cítil na konci poutní cesty? Naplnila vaše očekávání nebo ve vás zanechala jiné dojmy, než jste předpokládal?

Petr: „Když jsme dorazili ke katedrále v Santiagu, cítil jsem příjemnou únavu a uspokojení, že jsme došli do cíle. Nemohu ale říci, že by se dostavila nějaká euforie. Tu prožívali především asi poutníci, kteří šli podstatně delší trasu nebo ti, co se na cestu vydali kvůli duchovnímu naplnění. Cesta přesto splnila mé očekávání, odnesl jsem si z ní jen ty ryze příznivé dojmy.“

15. Když se ohlédnete zpět, odpovídala poutní cesta tomu, co jste si o ní představoval před odchodem? Pokud ne, v čem byla jiná?

Petr: „Nemyslím si, že jsem měl před odjezdem nějakou speciální představu, jak to bude probíhat. Co rozhodně musím ocenit je, že tam vládla velmi přátelská a pohodová atmosféra.“

16. Pozoroval jste po návratu nějaké změny ve svém přístupu k životu, vztazích nebo hodnotách? Pokud ano, jaké konkrétně?

Petr: „Lhal bych, kdybych řekl, že mi cesta nějak změnila život. Možná kdybych tam strávil místo 5 dnů třeba měsíc, viděl bych to jinak. Ale byla to rozhodně skvělá zkušenost. Je to přece jen něco jiného, než jít trek někde v Alpách nebo v Česku. Na poutní cestě člověk potkává lidi z celého světa, často chodí záměrně sami, což jinak není zcela obvyklé.“

17. Rozumím. Ovlivnila poutní cesta Váš vztah k víře?

Petr: „Bohužel ne. Bohužel proto, že jsem možná trochu očekával, že by se jakési okénko k víře mohlo pootevřít, nicméně nestalo se.“

18. Jak jste se cítil při návratu do běžného života? Bylo snadné se znovu zařadit do každodenní rutiny nebo jste vnímal nějaké obtíže?

Petr: „Bylo to dost podobné jako po kterékoli jiné turistické dovolené. Příjemná fyzická únava, výrazná duševní očista a chuť se zase zpět vrátit k běžným věcem. Můj návrat do každodenní rutiny jsem tudíž neprožíval nijak úkorně.“

Tak to byly všechny otázky, moc děkuji.